

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGINTALO

PERUSKORJAUS 2010–2013

TYÖMAADOKUMENTOINNIN RAPORTTI

Riikka Javanainen & Riikka Mäkipelkola

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
TIEDEMUSEO

Riikka Javanainen & Riikka Mäkipelkola
JYVÄSKYLÄN KAUPUNGINTALO
PERUSKORJAUS 2010–2013

TYÖMAADOKUMENTOINNIN RAPORTTI

Jyväskylän yliopiston tiedemuseon julkaisuja 25

Riikka Javanainen, Riikka Mäkipelkola
JYVÄSKYLÄN KAUPUNGINTALO
Peruskorjaus 2010–2013: työmaadokumentoinnin raportti

TILAAJA

Jyväskylän kaupunki/Jyväskylän tilapalvelu

TEKIJÄ

Jyväskylän yliopiston tiedemuseo

TYÖMAADOKUMENTOINTI

Jyväskylän yliopiston tiedemuseo / Riikka Mäkipelkola

TEKSTI JA TAITTO

Jyväskylän yliopiston tiedemuseo / Riikka Javanainen, Riikka Mäkipelkola

KUVAT

Jyväskylän yliopiston tiedemuseo / Riikka Javanainen, Riikka Mäkipelkola

KANNEN KUVA

Kaupungintalo peruskorjauksen jälkeen lokakuussa 2015.

Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä 2015.

ISBN 978-951-39-6440-5 (Painettu)

ISBN 978-951-39-6441-2 (Verkojulkaisu)

ISSN 2342-8805 (Painettu)

ISSN 2342-8813 (Verkojulkaisu)

Jyväskylän yliopiston tiedemuseon julkaisuja 25

SISÄLLYS

PERUSTIEDOT	6	IV KAUPUNGINTALON TILOJA	61
PERUSKORJAUS 2010–2013	7	POHJAKERROS	62
I JOHDANTO	8	Tuulikaappi 001 ja käytävä 002	64
RAKENNUKSEN HISTORIA.....	9	Kokoushuoneet 003, 004, 006 ja 028 ja naulakko 005	65
II DOKUMENTOINTI	11	Kokous- ja tarjoilutila 027	66
DOKUMENTOINNIN TARKOITUS JA TAVOITTEET	11	1. KERROS	68
DOKUMENTOIJAN ROOLI JA TEHTÄVÄT	11	Paraatiaula 101.....	70
DOKUMENTOINNIN MENETELMÄT JA VÄLINEET	12	Kokoushuone 102 ja eteinen 103	72
DOKUMENTOINNIN AINEISTOT JA NIIDEN KÄYTETTÄVYYS.....	13	Kaupunginhallitus 104	73
DOKUMENTOINTIRAPORTIN LUKUOHJE.....	13	Lämpö 105.....	74
III HANKKEEN VAIHEET	14	Kaupunginjohtajan huone 107	75
LÄHTÖTILANNE JA KORJAUKSEN TAVOITTEET	15	Kaupunginjohtajan sihteerin huone 108.....	76
RAKENNUKSEN SUOJELU JA SUOJELUTAVOITTEET.....	16	Aula 109 ja työhuoneet 110–111.....	77
III RAKENTEIDEN KORJAUSVAIHEITA	17	Infoaula 116	78
PERUSTUKSET	17	Henkilökunnan tilat 119–222 ja kahviholvi 128	80
PYSTY- JA VAAKARAKENTEET	21	Työhuoneet 124, 125, 129, 130 ja käytävä 126.....	81
Ulkoseinät, väliseinämuurit ja kevyet väliseinät.....	22	Työhuone 131.....	82
Alapohja.....	25	Työhuone (Kirjaamo) 133.....	84
Välipohjat	26	2. KERROS	86
Uunien pohjat.....	30	Paraatiporras 201	88
Sisäkatot ja niiden koristemaalaukset.....	32	Yläaula 202 ja aula 213	90
VESIKATTO	37	Schildtin sali (ravintolasali) 208	91
PORTAAT	40	Naisten sali 209.....	93
HISSIT	42	Herrain sali 210.....	95
JULKISIVUT.....	43	Juhlasali 211 ja näyttämö 212.....	96
Vaakuna ja keskikoriste.....	47	Työhuoneet 215–220.....	99
OVET.....	52	3. KERROS	102
IKKUNAT	53	Parvi 304	104
TALOTEKNIikka.....	56	V LOPUKSI	105
PIHA JA YMPÄRISTÖ	58	LIITTEET JA LÄHTEET	106
TALTEENOTOT	59		

PERUSTIEDOT

KOHDE

Jyväskylän kaupungintalo

KÄYTTÖTARKOITUS

Kunnallistalo 1899–1927

Kaupungintalo 1927–

SIJAINTI

Vapaudenkatu 32, 40100 Jyväskylä

Jyväskylän kaupunki, kaupunginosa 1, kortteli 3, tontti 8

RAKENTAMINEN

Suunnittelija: Arkkitehti Karl Viktor Reinius

Rakennusurakoitsija: Rakennusmestari Anders Viktor Grönhag,
myöhemmin rakennusmestari August Tikka

Maalaustyöt: Koristemaalari Emil Edvard Sanmark

Rakennuttaja: Jyväskylän kaupunki

Suunnitteluvuodet: 1894–1896

Piirustukset vahvistettiin Vaasan lääninkansliassa 7.7.1897.

Rakennustyöt: 1898–1899

Suurimmat muutokset ja peruskorjaukset:

Peruskorjaus: 1979–1980

OMISTUS: Jyväskylän kaupunki

KAAVATILANNE

Kaupungintalo sijaitsee yleisten rakennusten korttelialueella.

Alueen asemakaava on tullut lainvoimaiseksi 18.11.1998.

Maakuntakaava on vahvistettu 14.4.2009.

LAAJUUSTIEDOT

Kerrosala: 3 varsinaista kerrosta ja pohjakerros

Kokonaisala: 3 996 m²

Tilavuus: 16 000 m³

SUOJELUTILANNE

Rakennus on merkitty asemakaavassa sr-merkinnällä. Rakennusmääräyksen mukaan *rakennuksessa ei saa suorittaa muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen ja sisätilojen kulttuurihistoriallista tai rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä.*

Rakennus on suojeltu 14.4.2009 vahvistetussa maakuntakaavassa.

Kaupungintalo on osa valtakunnallisesti merkittävää Jyväskylän Kirkkopuiston ja hallintokeskuksen aluetta. (Museovirasto, Rakennettu kulttuuriympäristö 1993 ja VAT 2000/ Rakennettu kulttuuriympäristö).

TEHDYT SELVITYKSET JA JULKAISUT

Andersson, Päivi. 1983 ja 1996. Kohdeinventointi ja täydennysinventointi, Jyväskylän kaupungintalo, kunnallistalo. Keski-Suomen museo.

Andersson, Päivi. 1984 ja 1996. Alueinventointi ja täydennysinventointi, Jyväskylän kaupungin hallintokortteli. Keski-Suomen museo.

Lindell, Leena. 2009. Jyväskylän kaupungintalo, rakennushistoriallinen selvitys. Keski-Suomen museo.

Jäppinen, Jussi ja Voutilainen, Heli-Maija. 2006. Loisto & Lyhty. Löytöretki Jyväskylän rakennettuun ympäristöön.

Putkonen Lauri (toim.). Päätöksen paikka. Kunnantalot ja kaupungintalot. Euroopan rakennusperintöpäivät 2009. Helsinki 2009.

PERUSKORJAUS 2010–2013

KÄYTTÄJÄ: Jyväskylän kaupunki

RAKENNUTTAJA: Jyväskylän Tilapalvelu

RAKENNUTTAJAKONSULTTI JA VALVONTA: ISS-Proko Oy

ARKKITEHTISUUNNITTELU: Arkkitehtitoimisto ARK-Kantonen Oy

MUSEOVIRANOMAINEN: Keski-Suomen museo

TYÖMAADOKUMENTOINTI: Jyväskylän yliopiston tiedemuseo

PALO- JA RIKOSILMOITINJÄRJESTELMÄT: ISS Palvelut Oy / Turvallisuus-palvelut

TURVAURAKKA: ISS Palvelut Oy / Turvallisuuspalvelut

KEITTIÖLAITEURAKKA: Metos Oy Ab

MAALIKERROSTUTKIMUKSET: Rakennusentisöintiliike Ukri Oy

ERIKOISMAALAAUS: Esko Nurmisen Maalaamo

PURKU- JA PERUSTUSTEN VAHVISTUS:

KEVYET PURKUTYÖT, PÄÄURAKOITSIJA PERUSTUSTEN VAHVISTUSURAKAN ALKAMISEEN SAAKKA: Total Kiinteistöpalvelut Oy

RAKENNE- JA PURKUSUUNNITTELU: Insinööritoimisto Mittatyö Suomi Oy

GEO- JA PERUSTUSTEN VAHVISTUSSUUNNITTELU: Ramboll Finland Oy / Infra

PERUSTUSTEN VAHVISTUS: Lemminkäinen Infra Oy

LVI-SUUNNITTELU: Insinööritoimisto Chydenius Oy

SÄHKÖSUUNNITTELU: Sähkösuunnittelu J Nenonen Oy

LVIAS-PURKUTYÖT: ARE Oy

PERUSKORJAUSHANKE:

PÄÄURAKKA: VRP Rakennuspalvelut Oy

RAKENNESUUNNITTELU: Ramboll Finland Oy

SÄHKÖSUUNNITTELU: Airix Talotekniikka Oy

SÄHKÖURAKKA: Lemminkäinen Talotekniikka Oy

LVI-SUUNNITTELU: LVI-Insinööritoimisto Lindroos Oy

PUTKIURAKKA: Lemminkäinen Talotekniikka Oy

ILMANVAIHTOURAKKA: Kiinteistötekniikka KS Kitek Oy

AUTOMAATIOURAKKA: Schneider Electric Buildings Business Finland Oy

AV-SUUNNITTELU: AV-Sector Oy

JULKISIVUVALAISTUSSUUNNITTELU: Valoa design rhs Oy

I JOHDANTO

Tämä Jyväskylän kaupungintalon peruskorjausta 2010–2013 käsittelevä työmaadokumentoinnin raportti on yhteenveto Jyväskylän yliopiston tiedemuseon tekemästä dokumentointi- ja tallennustyöstä.

Kaupungintalon korjaukseen suhtauduttiin erityisellä vakavuudella rakennuksen ollessa yksi kaupungin merkittävimmistä rakennuksista ja se on suojeltu kulttuurihistoriallisen arvonsa vuoksi. Rakennus on toiminut kaupungin hallinnon käytössä rakennuksen valmistumisesta vuodesta 1899 lähtien. Julkisivultaan uusrenessanssityylisen rakennuksen suunnitteli Vaasan lääninarkkitehti Karl Viktor Reinius Jyväskylän kunnallistoloksi.

Rakennuksen edellinen peruskorjaus tehtiin 1970-luvulla ja sitä ennen oli tehty useita yksittäisiä korjaus- ja muutostöitä. Osin sisäilmaongelmista johtuen Jyväskylän Tilapalvelu käynnisti hankesuunnittelun syksyllä 2009 ja hanke eteni työmaavaiheeseen keväällä 2010. Monivaiheiset korjaustyöt valmistuivat alkutalvesta 2013. Rakennuksen rakenteet korjattiin perusteellisesti, talotekniikka uusittiin kokonaan ja tilat kunnostettiin osin entistään.

Rakennuksen suojelustuksesta johtuen peruskorjaus tehtiin tiiviissä yhteistyössä museoviranomaisten kanssa. Kohteen merkittävyyden takia Jyväskylän Tilapalvelu tilasi hankkeeseen työmaadokumentoinnin Jyväskylän yliopiston tiedemuseolta. Dokumentoinnissa tallennettiin

korjaushankkeen vaiheita ja rakennusosia valokuvin ja talteenotoin, jotka kartuttavat kaupungintalon rakennushistoriatietoa. Lisäksi dokumentoija toimi hankkeessa erityisesti suunnittelun ja suojeluyhteistyön tukena sekä linkkinä työmaalle.

Tämän raportin tarkoitus on koota yhteen kaupungintalon korjauksen aikana tehdyn dokumentoinnin tietoja siten, että rakennushistoriatieto mukaan lukien peruskorjauksen tuomat muutokset ovat luettavissa kokonaisuutena ja tiedot dokumentoinnissa tuotetusta aineistosta ovat kirjattuna niiden tulevaa käyttöä mahdollistamaan.

1. Kaupungintalon rakennustyömaa syyskuussa 2011.

2. Julkisivukorjauksen työjälkeä katsomassa.

RAKENNUKSEN HISTORIA

Vuonna 1837 perustetun Jyväskylän kaupungin asemakaavan laati arkkitehti Carl Ludvig Engel. Ruutuasemakaavassa raatihuoneen paikka oli varattu Nikolainkadun, nykyisen Vapaudenkadun varresta. Nykyiselle paikalleen se merkittiin vasta vuonna 1899 vahvistetussa asemakaavassa rakennuksen valmistumisen jälkeen. Keskustelu raatihuoneen rakentamisesta käynnistyi jo 1880-luvulla, mutta tällöin päädyttiin vuokraamaan tilat muualta kunnallistalon rakentamisen sijaan.

Kaupunkilaiset kuitenkin kaipasivat tiloja vilkastuneelle yhdistystoiminnalle ja kulttuurielämälle, eivätkä käytössä olleet tilat täyttäneet kasvaneen hallinnon tarpeita. Vaasan lääninarkkitehti Karl Viktor Reinius laati ensimmäiset piirustukset Yhdistyksen taloa eli seurahuonetta varten vuonna 1894. Hankkeen puolesta ja vastaan käy-

3. Alkuperäinen julkisivupiirustus, Karl Viktor Reinius 1894. Jyväskylän kaupunginarkisto.

tiin vilkasta keskustelua. Toiset kannattivat rakennusta johon olisi varaa ja pitivät tehtyjä suunnitelmia liian suurisuuntaisina. Toisaalta nähtiin myös, ettei toiminnoiltaan karsittua kunnallistaloa kannattanut lähteä rakentamaan. Reinius laati uudet suunnitelmat ja vuonna 1896 kaupunginvaltuusto päätti kunnallistalon rakentamisesta. Liian kalliina pidetystä hankkeesta valitettiin tuloa senaattiin. Rakentamisesta järjestettyyn urakkakilpailuun tuli kuusi tarjousta, joista valittiin edullisimman tarjouksen tehneen helsinkiläisen rakennusmestari Anders Viktor Grönhagenin tarjous (200 000 markkaa).

Työt aloitettiin vuonna 1898 ja kaupunki otti rakennuksen vastaan lokakuussa 1899. Arkkitehti Yrjö Blomstedt kiinnitti huomiota rakentamisen ripeään tahtiin ja arvosteli lehtikirjoituksessaan lokakuussa 1898 työmaan epäjärjestystä sekä materiaalien että itse työn laatua. Urakoitsija puolustautui, mutta jo vuosi rakennuksen valmistumisen jälkeen havaittiin kosteusongelmia ja halkeilua seinissä. Rakennuksen valmistumisen aikaan urakoitsija oli vaihtunut ja työt saattanut loppuun August Tikka. Rakennuksen maalaustöistä vastasi jyväskyläläinen koristemaalari Emil Sanmark apulaisineen.

Kunnallistaloon valmistui tilat maistraatille,

raastuvalle, rahatoimikamarille, kaupungin kirjastolle ja Suomen Pankin konttorille. Toisessa kerroksessa oli juhlasali, ravintola ja käytävän molemmin puolin kokoushuoneita seuroille. Yhdessä huoneessa oli Taidepirtti eli Keski-Suomen Taideseuran kokous- ja näyttelytila. Kellarikerroksessa oli kauppias Wilhelm Wessmanin huutokauppakamari. Näihin tiloihin siirtyi myöhemmin poliisikamari. Kellarissa sijaitsi myös niin kutsuttu mankelihuone, joka oli muun muassa torvisoittokunnan harjoitushuoneena. Lisäksi rakennuksessa sijaitsivat ravintolanpitäjän ja vahtimestarin asunnot.

Kunnallistaloon on valmistumisen jälkeen tehty useita muutoksia tilojen käyttäjien vaihtuessa sekä erilaisia korjaustöitä. Näistä tärkeimmät on koottu seuraavan sivun aikajanelle.

4. Kunnallistalo 1920-luvulla. Kuva: Jyväskylän yliopiston tiedemuseo.

KÄYTTÖHISTORIA

Huutokauppakamarin huoneisto sisustetaan lukusalin ja lainakirjaston huoneistoksi ja ensimmäisen kerroksen lukusalihuoneisto muutetaan valtuusmiesten kokoushuoneeksi.

Suomen Pankki muuttaa pois. Maistraatti ja raastuvanoikeus muuttavat pankin entisiin tiloihin.

Kunnallistalosta tulee kaupungintalo lakiuudistuksen myötä.

Kansanhuoltotoimisto toimi talolla säännöstelyn ajan (1939-1954).

Alueliitoksen myötä kaupungin väkiluku ja valtuuston jäsenmäärä kasvoivat. Juhlasali muutetaan kaupunginvaltuuston istuntosaliksi. Huonetiloissa suuria uudelleenjärjestelyjä: rahatoimistolle, rakennustoimistolle ja poliisille lisätiloja.

Poliisilaitos muuttaa vastavalmistuneeseen Poliisitaloon.

Rakennusvirasto muuttaa v. 1978 valmistuneeseen Rakentajataloon.

Lähde: Lindell, Leena 2009. Jyväskylän kaupungintalo, rakennushistoriallinen selvitys. Keski-Suomen museo. Jyväskylä.

KORJAUSHISTORIA

1899 Rakennus valmistuu.

1900 Halkeamia seinissä paikataan, seinä maalataan ja latioista vaihdetaan märkiä eristeitä.

1905

1910 Pintakorjauksia eri tiloissa.

1915

1920 Tällöin poistettiin mahdollisesti paraatiportaan jatke pohjakerrokseen.

1925

1930 Kaupungintalolla tehdään suuria muutoksia ja korjaustöitä kaupungin virastohuoneiden uudelleenjärjestelyn takia. Kellarikerroksen lattiaa eristetään. Julkisivua korjataan, samalla julkisivun koristelua karsitaan.

1935

1940 Siirtyminen keskuslämmitykseen. Tilojen uudelleenjärjestelyä, uusi porras kolmanteen kerrokseen. Suurin muutoksista oli kolmannen kerroksen rakentaminen Kaupungintalon pihanpuoleiseen ullakkokerrokseen (teatterin pääty).

1945 Uusi sisäänkäynti Torikadun (Gummeruksenkadun) puolelle. Uusi sisäänkäynti pihan puolelle.

1950 Julkisivut maalataan.

1955 Pihan puolelle rakennetaan kolmannen kerroksen toinen osa (Gummeruksen kadun puoli).

1960

1965 Julkisivut maalataan.

1970

1975 Katto uusitaan.

1980 Kaupungintalo peruskorjataan ja keskiosaan rakennetaan hissi.

2010 Peruskorjaus

2013

II DOKUMENTOINTI

DOKUMENTOINNIN TARKOITUS JA TA- VOITTEET

Työmaa-aikaisella dokumentoinnilla pyritään täydentämään aikaisempaa historiatietoa ja tallentamaan korjaustöiden tuomat muutokset. Rakennustyömaa-aikainen dokumentointi antaa ainutlaatuisen tilaisuuden päästä näkemään ja tallentamaan rakennuksen paljastuvia rakenteita ja uusia työvaiheita. Ennen korjauksen alkamista on mahdollista selvittää erilaisista lähdeaineistoista, kuten rakentamisaikaisista suunnitelmista ja piirustuksista sitä, millainen rakennus on ollut alun perin ja millaisten muutosten kautta siitä on tullut sellainen kuin se tänä päivänä on nähtävissä. Kaupungintalosta tämänkaltaisen lähdeaineisto oli käyty

läpi ja tieto koottu rakennushistorialliseksi selvitykseksi (Lindell 2009).

Työmaavaihe alkaa usein purkamalla esimerkiksi viimeisimmissä korjauksissa tehtyjä levytyksiä ja muita pintarakenteita, jotka poistamalla paljastuu usein vanhempia tai jopa alkuperäisiä rakenteita ja pintoja. Näin ollen työmaa-aikainen dokumentointi täydentää rakennushistoriaselvityksen tietoja ja voidaan nähdä konkreettisesti, onko muutokset toteutettu suunnitelmien mukaan. Usein rakenteista löytyy myös sellaista, mistä ei ole ollut mitään tietoa arkistoaineiston valossa. Työmaa-aikana paljastuneet rakenne- tai rakennusosalöydöt kertovat rakennuksen historiasta ja oman aikansa rakentamistavoista ainutkertaisella tavalla. Osa näistä paljastuvista rakenteista jää paikoilleen kunnostuksen jälkeen, jolloin dokumentoinnissa otetut valokuvat jäävät kertomaan siitä, mitä rakennuksen sisään on jäänyt piiloon.

Työmaavaiheessa paljastuvat rakenteet eivät ole yllätyksellisiä ainoastaan rakennushistoriallisessa mielessä vaan myös siinä, millaisessa kunnossa ne ovat. Vaurioituneiden rakenteiden korjaaminen tuo

5. Dokumentoija kameran takana kuvaamassa rakennuksen ovia.

korjaushankkeisiin haasteita ja vaikuttaa usein myös huomattavissa määrin hankkeen aikatauluihin, kustannuksiin ja myös suojelukysymyksiin. Tapauksissa, joissa rakenteita ja rakennusosia on täytynyt poistaa niiden vaurioiden vuoksi, on dokumentoijan tehtävänä ollut valokuvata osat ennen purkua ja näin ollen valokuvat jäävät dokumentteina todistamaan kyseisistä rakenteista vaurioineen. Kun myös vauriokohdan korjaaminen on kuvattu, voidaan valokuvien konkretisoida näkyvää korjaustöiden muutosta ennen ja jälkeen vaurion korjaamisen.

Dokumentoinnin aineisto kuten valokuvat vanhoista ja uusista rakenteista, talteen otetut vanhat rakennusosat, tiedot ja kuvat työmaavaiheista jäävät kertomaan rakennukseen liittyvää tietoa, joka lisää rakennushistorian tietämystä ja on hyödyksi suunniteltaessa tulevia korjauksia. Näin ollen dokumentointiaineisto täydentää korjaushankkeessa syntyviä muita dokumentteja kuten rakennekuvien ja toteutuspiirustuksien tietoja.

DOKUMENTOIJAN ROOLI JA TEHTÄVÄT

Dokumentoijan tehtävänä ei ole ainoastaan tutkia ja tallentaa rakennushistoriatietoja, vaan myös välittää niitä

hankkeen eri osapuolille. Dokumentoija osallistuu kokouksiin, keskustelee eri tahojen kanssa ja käy säännöllisesti työmaalla. Ideaalitulanteessa rakennushistoriaselvityksen tekijällä on mahdollisuus osallistua hankkeeseen suunnitteluvaiheessa ja tehdä myös työmaa-aikainen dokumentointi. Historiaselvityksen tehneellä tutkijalla on laaja tietämys rakennuksesta, minkä hän on kirjalliseen selvitykseen tiivistänyt muille luettavaksi. Kaupungintalon kohdalla historiaselvityksen tekijä oli muissa tehtävissä ja dokumentoija lähti mukaan perehtymällä tehtyyn selvitykseen. Suunnitteluvaiheessa ja vielä korjaustöiden aikana ilmenee aina uusia kysymyksiä ja näin yksityiskohtien selvitystyötä on jatkettava. Myös kaupungintalon kohdalla kysymyksiä ratkottiin yhdessä rakennuksen historiaan perehtyneen pääsuunnittelijan kanssa.

Kaupungintalolla järjestettiin erityisiä työmaainfoja, joissa dokumentoijan tehtävänä oli kertoa rakennuksen historiasta ja tiedottaa tehtävästä dokumentointityöstä. Jyväskylässä dokumentoijan pitämät työmaainfot aloitettiin Seminarium -rakennuksen restauroinnissa Jyväskylän yliopiston Seminaarinmäellä ja hyväksi havaittuna otettiin käyttöön myös kaupungintalon korjauksessa. Niitä järjestettiin useita hankkeen eri vaiheissa työntekijöiden vaihtues-

sa työmaalla. Työmaainfojen tarkoitus oli, että jokainen kohteella työskentelevä henkilö olisi tietoinen rakennuksen erityisestä arvosta, luonteesta ja historiasta ja osaisi näin huomioida ne työskentelyssään.

Lisäksi dokumentoija osallistui hankkeeseen tekemällä erikseen sovittavia selvityksiä. Hän laati rakennuksen sisätiloista halkeamakartoituksen avuksi korjaustöiden suunnitteluun ja halkeamien seurannan tueksi. Alkuvuonna 2011 dokumentoija teki hormikartoituksen rakennuksen hormien paikallistamiseksi. Dokumentoija myös osallistui suunnittelun vaatimaan selvitystyöhön keräämällä lahottajanäytteitä lisätutkimuksia varten.

DOKUMENTOINNIN MENETELMÄT JA VÄLINEET

Yksi dokumentoijan tärkeimmistä työvälineistä on kamera, sillä valokuvat ovat havainnollisin ja totuudenmukaisin keino dokumentoida rakennusta ja sen kokemia muutoksia. Kameran lisäksi dokumentoijan säännöllisesti käyttämiä välineitä ovat erilaiset mitat, värisävyliuskat, profiilikampa, paperilehtiö ja alan kirjallisuus. Valokuvien lisäksi muistiinpanot ja havainnollistavat piirustukset ovat tärkeitä. Apuna työssään

6. Dokumentoijan tärkeimpiä työvälineitä: kamera, mittanauha ja taskulamppu.

dokumentoijalla on käytössään sama aineisto kuin suunnittelijoilla ja hän hyödyntää työssään rakennuksen historiatä kertovaa arkistoaineistoa ja osallistuu osaltaan tämän aineiston keräämiseen ja tutkimukseen.

Dokumentoija kävi työmaalla säännöllisesti seuraamassa töiden etenemistä ja tallensi samalla tehdyt löydöt ja muutokset. Rakennuksella päivittäin työskentelevät henkilöt tiedottivat dokumentoijalle uusista merkittävistä löydöistä, silloin kun hän ei itse ollut paikalla. Tavoitteena oli aineisto, joka kattaa rakennuksen lähtötulanteen, työvaiheet ja lopputuloksen. Kuvia otettaessa huomioitiin vanhojen kuvamateriaalien olemassaolo muun muassa kuvaamalla kohdetta samoista suunnista mahdollisimman vertailukelpoisen aineiston tuottamiseksi.

DOKUMENTOINNIN AINEISTOT JA NIIDEN KÄYTETTÄVYYS

Dokumentoijan kokoama aineisto käsittää rakennustöiden aikana otetut valokuvat, dokumentointiin kuuluvat selvitykset, työmaadokumentoinnin raportin ja tehdyt erityisselvitykset.

Dokumentoijan kokoaman valokuva-aineiston ero valvonnan ja urakoitsijoiden ottamiin valokuviin on olennainen. Heidän ottamansa kuvat on otettu pitkälti laadunvalvontaa varten ja avuksi korjaustöiden tekemiseen. Dokumentoijan kokoama aineisto tarkastelee rakennusta useista eri näkökulmista huomioiden kohteen menneisyyden ja tuottaen materiaalia tulevaisuutta varten. Materiaalin on tarkoitus kertoa rakennuksen tarinaa eteenpäin. Kuvissa on kuvattu niin suuria kokonaisuuksia kuin pieniä merkittäviä yksityiskohtia.

Jotta työmaadokumentoinnissa tuotettu aineisto olisi myöhemmin käytettävissä, ovat kuvat ja muu aineisto tallennettu järjestelmällisesti. Raportin tarkoitus on kertoa korjaushankkeen vaiheet taustoitukseksi dokumentointiaineistolle, ja siten se kokoaa yhteen tärkeää tietoa koko hankkeesta. Näin raportti toimii eräänlaisena tiivistelmänä hankkeesta.

Erikseen pyydettyjen selvitysten lisäksi dokumentoinnin tuottama aineisto sisältää myös pienempiä selvityksiä ja kaavioita, jotka on lisätty raportin liitteisiin. Kaupungintalon hankkeessa syntyneitä dokumentteja ovat:

- Vaakarakenteiden purkukaaviot
- Ovien dokumentointikaaviot
- Esiinottojen ja kattofragmenttien sijaintikaaviot

Yhdessä Ark-Kantonen Oy:n, Keski-Suomen museon, Rakennusentisöintiliike Ukri Oy:n ja Esko Nurmisen Maalaamo Oy:n kanssa on tuotettu aineisto rakennuksen vanhoista ja uusista pintakäsittelyistä. Niitä ei niiden laajuuden vuoksi ole liitetty tähän raporttiin.

Hankkeen aikana syntyneet dokumentointiaineistot sekä pintakäsittelyihin liittyvät aineistot on tallennettu Keski-Suomen museon kokoelmiin, samoin kuin rakennuksesta kerätyt esineet ja materiaalinäytteet.

DOKUMENTOINTIRAPORTIN LUKUOHJE

Työmaadokumentoinnin raportissa esitellään hankkeen suunnittelu- ja toteutusvaiheet käymällä läpi pääkohdat suunnittelusta sekä purku- ja rakennusurakan vaiheista aina rakennuksen käyttöönottoon saakka.

Raportissa rakennus käydään läpi rakenteittain, rakennusosittain ja tiloittain kuvaamalla korjauksen päävaiheet alkaen lähtötilanteesta päätyn jälleen käytössä oleviin tiloihin. Rakennushistoriallista tietoa on otettu mukaan sen verran kuin on välttämätöntä kokonaisuuden hahmottamisen kannalta. Koska kyseessä oli osittainen entistävä korjaus, ei tehtyjä valintoja voida esitellä ilman tietoja rakennuksen menneisyydestä. Lisäksi kerrotaan, miten muutokset vaikuttivat rakennuksen antikvaariseen säilyneisyyteen ja millaisia talteenottoja korjaustöiden aikana tehtiin.

Raportin päätteeksi on kokoava pohdinta siitä, millaisia muutoksia rakennus on käynyt läpi peruskorjauksessa ja miten suojelutavoitteet kokonaisuudessaan toteutuivat.

Työmaadokumentoinnin on tehnyt rakennustutkija Riikka Mäkipelkola ja hänen kokoamansa aineiston pohjalta raportin on koonnut rakennustutkija Riikka Javanainen.

III HANKKEEN VAIHEET

Kaupungintalon peruskorjauksen hanke-suunnittelu käynnistettiin syksyllä 2009 usean vuoden ajan jatkuneiden sisäilma-ongelmien vuoksi. Rakennuksen edellisestä peruskorjauksesta oli aikaa noin 30 vuotta. Sen jälkeen rakennuksessa oli tehty useita pieniä korjauksia. Paikallisilla korjauksilla ei kuitenkaan voinut enää korjata sisäilmaongelmia aiheuttavia vaurioita. Kosteusvaurioista ja rakenteissa olleen kivihiilipien aiheuttamista haitta-aineista johtuen kellarikerros oli laitettu käyttökieltoon vuonna 2008.

Keski-Suomen museo teki kohteesta rakennushistoriaselvityksen suunnittelua varten ja hankesuunnittelun aikana rakennuksessa tehtiin laaja kuntotutkimus aiemmin tehtyjen selvitysten lisäksi. Suunnitteli-

jat perehtyivät vastaavanlaisiin kohteisiin ja niihin tehtyihin korjauksiin Poriin ja Helsinkiin suuntautuneilla ekskursionailla.

Hankesuunnitelma valmistui helmikuussa 2010 ja kaupunginvaltuusto hyväksyi sen ja kustannusarvion 22.3.2010. Rakennuksen purkutöiden alkoivat maaliskuussa. Purkutöiden aikana paljastui ennakoitu mahdollinen riski liittyen perustusten huonoon kuntoon. Tätä oli osattu epäillä rakennuksen halkeamien, painumisen ja arkistoaineistosta löytyneiden tietojen vuoksi. Kiviperustukset oli mantteloitava kauttaaltaan ja rakennus paalutettava suihkubetonipaaluin. Pohjakerroksen purkutöiden ja perustusten vahvistustyöt aloitettiin kesäkuussa. Samaan aikaan alustavien purkutöiden ja rakennetutkimuksien kanssa huoneiden sisäpinnoissa tehtiin esiinottoja vanhojen maali- ja tapettikerrosten tutkimiseksi ja mahdollisesti uudempien kerrosten alla säilyneiden alkuperäisten koristemaalauksen olemassaolon selvittämiseksi.

Perustusten vahvistustyöt ja suihku-paalutus valmistuivat vuoden vaihteessa.

7. SAX:n värisävyliuska, jota käytettiin uusien maalisävyjen määrittämiseen.

Alustavien purkutöiden aikana oli paljastunut välipohjissa olleiden lahovaurioiden laajuus. Koska välipohjien purkaminen turmelisi myös suuren osan löydetystä koristemaalatuista kattopinnoista, väritutkimukset ja maalausten esiinottotyöt laajenivat ja välipohjien purkamiseen haettiin ELY-keskukselta poikkeamislupaa. Jokaisesta purettavasta katosta otettiin koristemaalausnäyte ja nämä näytepalat on tallennettu Keski-Suomen museon kokoelmiin.

Purkutöiden jatkuivat alkuvuoden ajan ja varsinainen korjausvaihe aloitettiin kesäkuussa 2011. Kaupungintalon kohdalla katsottiin parhaaksi toteuttaa purkutöiden ja perustusten vahvistus erillään rakennusvaiheesta. Toukokuussa 2012 alkoivat julkisivun korjaustyöt. Vanhat maalipinnat poistettiin ja tätä edelsivät ulkopuolella tehtävät tarkat tutkimukset.

Peruskorjattu rakennus valmistui vuoden 2013 alussa ja tilat otettiin käyttöön maaliskuussa 2013. Rakennuksessa on tämän jälkeen järjestetty kaikille avoimia kierroksia, joiden aikana ihmiset ovat päässeet tutustumaan rakennuksen historiaan ja peruskorjattuihin tiloihin.

LÄHTÖTILANNE JA KORJAUKSEN TAVOITTEET

Yksi kaupungintalon peruskorjauksen käynnistäneistä syistä olivat rakennuksen sisäilmaongelmat. Pahin tilanne oli pohjakerroksessa, jonka länsipääty oli pitänyt laittaa käyttökieltoon. Sisäilmaongelmien aiheuttajiksi paljastuivat rakenteissa oleva kosteus, mikrobivauriot sekä vedeneristeenä käytetty kivihiihipiki. Kivihiihipikeä oli käytetty erityisesti kellarissa, mutta myös muissa kerroksissa muun muassa välipohjapalkkien päiden eristämiseen ulkoseinillä.

Kellarikerroksessa seinien vedeneristys oli riittämätön ja kapillaarinousun katkaisevaa kerrosta ei ollut. Rakennuksen perustamista verrattuna rakennuspaikan maaperän laatuun oli saanut kritiikkiä jo rakennusaikana. Lisäksi liikenteen aiheuttama värinä oli vaurioittanut rakenteita. Rakennus ei enää täyttänyt nykyisiä

palo- ja poistumistiemääräyksiä ja rakennustekniikka oli vanhentunut. Rakennuksen kasvanut käyttö aiheutti haasteita ilmanvaihdon riittävyydelle. Vanhan hissinkäyttöä ja kulkua pohjakerrokseen oli rajoitettu vuosina 2008-2009.

Käyttökieltoineen tilat koettiin nykyaikaiseen käyttöön liian tehottomiksi ja epätarkoituksenmukaisiksi. Rakennuksen ei enää katsottu täyttävän käytön tarpeita teknillisesti ja toiminnallisesti. Osa tiloista kaikui, ääneneristys ei ollut riittävää ja pohjakerroksessa sekä 3. kerroksessa oli liikkumista haittaavia tasoeroja. Pohjakerroksen varastotilat haluttiin parempaan käyttöön.

Peruskorjauksen tavoitteita olivat terveelliset ja turvalliset tilat sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuksen arvojen säilymisen turvaaminen. Suunnittelussa ja korjauksessa noudatettiin Terve talo -periaatteita. Kaikki terveyttä vaarantaviksi katsotut aineet ja vauriot oli poistettava. Tämä tavoite oli toisinaan ristiriidassa kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämisen kanssa. Eri alojen asiantuntijat osallistuivat keskusteluun tehtävistä to-

8. Pohjakerroksen käytävän kaarevan katon tammiviilun liimaaminen.

imenpiteistä ja käytettävistä menetelmistä. Tarkoituksena oli löytää menetelmät, jotka mahdollistaisivat molempien päätavoitteiden toteutumisen.

Kulttuurihistoriallisten arvojen säilymisen turvaamisessa päämääräksi asetettiin hallittu monimuotoisuus, jossa tärkeää oli ajallisen kerroksellisuuden esiin tuominen sekä rakennustaiteellisen eheyden ylläpitäminen. Tämä näkyy eri tilojen toteutuksessa. Eri aikakausia on pyritty kunnioittamaan sen sijaan, että olisi aina haettu alkuperäistä toteutusta. Myös tiloissa, joita ei entisöity on kunnioitettu rakennuksen menneisyyttä ja yhdistetty tilat tyyllisesti kokonaisuudeksi.

Rakennuksen arvojen huomioimiseksi laadittiin suunnittelijan ja museoviranomaisen yhteistyönä suojelutavoitteet. Tilojen alkuperäiset käyttötarkoitukset selvitettiin lähtökohdaksi tilankäyttösuunnittelulle. Vaikka rakennuksen nykyinen käyttö poikkeaa monin tavoin alkuperäisestä, on alkuperäisiä tilasarjoja ja huonejakoa palautettu nykyiseen käyttöön sovittaen.

RAKENNUKSEN SUOJELU JA SUOJELUTAVOITTEET

Rakennus on suojeltu asemakaavalla 15.10.1998. Kaavamääräyksen mukaan "rakennuksessa ei saa suorittaa muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen tai sisätilojen kulttuurihistoriallista tai rakennustai-teellista arvoa tai tyyliä". Rakennus on osa Jyväskylän Kirkkopuiston ja hallintokeskuksen valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009) ja arvot todetaan myös Keski-Suomen 14.4.2009 vahvistetussa maakuntakaavas-

Jyväskylän kaupungintalo on yksi harvoista 1800-luvulta säilyneistä rakennuksista Jyväskylän keskustassa. Se on uusrenesanssityyliä edustava kivitalo, jossa on arvokkaita säilyneitä tiloja kuten juhlasali.

Rakennuksesta tehtiin hankkeen alussa rakennushistoriallinen selvitys. Selvitys tehdään suojelurakennuksista ennen muutos- ja korjaustöiden suunnitteluvaihetta. Se tarjoaa tietoa rakennuksen historiasta, muutoksista, käytöstä ja säilymisestä eri tahoille rakennuksen ylläpitoa, korjausta ja varjelua varten.

Rakennuksessa tiedettiin olleen alkuaan paljon taidokkaita kattomaalauksia. Osa näistä oli säilynyt ja näkyvillä, mutta valtaosan säilyneisyys todentui vasta laskettujen alakattojen purkujen ja maa-

likerosten esiinottojen myötä. Kuten usein tällaisten korjauskohteiden kohdalla myös Kaupungintalolla oli tehtävä vaikeita ratkaisuja. Välipohjien huono kunto pakotti purkamaan osan sisäkattojen koristemaalatuista pinnoista. Asiaa harkittiin huolella, ja ratkaisuun päädyttiin terveellisten ja turvallisten tilojen saavuttamisen varmistamiseksi.

Suunnittelun alkuvaiheessa määriteltiin suojelutavoitteet. Suojelutavoitteet laadittiin pääsuunnittelijan ja Keski-Suomen museon yhteistyönä. Tavoitteiden toteutumisesta keskusteltiin läpi suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheiden. Suojelutavoitteissa määriteltiin tilakohtaisesti minkä aikakauden ilme niihin palautettaisiin tai jätettäisiin, mitkä rakenteet säilytettäisiin ja mitä toimenpiteitä tiloissa olisi tehtävä (esim. lisäselvitykset).

9. Schildtin salin (ravintolasali) holkkalistan huviretki-aiheinen maalaus.

Tehdyt suunnitelmat perustuivat rakennushistoriaselvitykseen, tehtyihin värikartoituksiin, vanhoihin valokuviin ja muuhun käytössä olevaan aineistoon. Palautusai-kaudet vaihtelevat eri tiloissa, sillä rakennuksen kerroksellisuutta tahdottiin kunnioittaa. Tiloissa on nähtävillä esimerkiksi uusrenessanssin, jugendin ja 1920-luvun klassismin asuun palautettuja tiloja.

Tilojen käyttöön ja ulkoasuun vaikutti myös nykyinen käyttö ja sen asettamat vaatimukset sekä tilojen säilyneisyys. Mikäli aiemmista vaiheista ei ollut säilynyt riittävästi tietoa, kuten materiaaleja tai maalikerroksia, ei tiloja lähdetty vajailta tiedoilla palauttamaan, sillä tavoitteena oli entisöinnin perustuminen tutkimustuloksiin, ei arvailuihin.

III RAKENTEIDEN KORJAUSVAIHEITA

PERUSTUKSET

Kaupungintalon luonnonkivilohkareista tehdyt perustukset korjattiin ja vahvistettiin perusteellisesti. Perusmuurissa oli paikoin tapahtunut painumista jo alun perin rakennusaikana, mikä oli aiheuttanut tuolloin joitakin halkeamia tiilirunkoon. Vuosikymmenten aikana liikenteen aikaansaama tärinä on koetellut rakennuksen rakenteita.

Perusmuurien tukevoittamiseksi luonnonkivimuurit kaivettiin esiin ja vahvistettiin betonimanttelilla myös rakennuksen sisäpuolen muureissa. Työn edetessä kävi ilmi, että paikoin perusmuurien kivilohkareet olivat varsin pieniä ja ladonta harvaa. Näissä kohdissa perusmuuri oli uusittava kokonaan. Lamelloimalla eli vaiheistamalla työ poistettiin perusmuurin hatarista kohdista kivet ja korvattiin alue betonivalulla.

Perusmuurin ja maaperän stabiloimiseksi perustukset vahvistettiin suihkupaalutuksella. Suihkupaalutuksessa maaperään injektoidiin betonia perusmuurin mantteliin tehtyjen aukkojen kautta.

10. Suihkupaalutuksen tekoa.

LÄHTÖTILANNE

Rakennuksen perustukset olivat säilyneet pääsääntöisesti alkuperäisessä tilassa. Rakennus oli perustettu maanvaraisesti kivilatomoiksi varaan. Kaivauksien aikana selvisi, että kivilohkareiden koko oli paikoitellen pientä ja ladonta harvaa. Maaperä oli pääasiassa savea, silttiä, hiekkaa ja syvemmällä oli moreenia.

Jo rakentamisvaiheessa kohteen rakennustyöt saivat kritiikkiä rakennuspaikan valinnan ja muuraustavan suhteen. Yksi kritiikin esittäjistä oli seminaarin maantieteen, piirustuksen- ja käsityön lehtori Yrjö Blomstedt, joka arkkitehtinä seurasi huolestuneena rakentamista ja kirjoitti sanomalehteen soimaten huonoa työn jälkeä ja rakennusaineita. Blomstedtin huoli ei ollut aiheeton, sillä vain vähän valmistumisen

jälkeen ilmeni halkeamia julkisivussa ja kosteusvaurioita rakenteissa. (Lindell 2010, 25).

Halkeamia on sittemmin ilmaantunut kaupungintalon seiniin johtuen perustusten epätasaisesta painumisesta ja niitä on paikattu aiemmin useita kertoja. Oma vaikutuksensa painumiseen ja halkeiluun on ollut kasvaneen liikenteen aiheuttamalla tärinällä.

Varsinaisiin perustuksiin ei ollut tehty korjaustoimia ennen kuin ne tulivat vuonna 2010 korjaussuunnittelun kohteeksi.

SUUNNITTELU

Perustusten suunnittelussa lähdettiin liikkeelle perusteellisilla maaperän ja perustusten tutkimuksilla. Rakennuksen

perustamistasoja ja maaperää tutkittiin koekuopilla ja kairauksilla syksyllä 2009. Johtuen maaperän laadusta, esiselvitysten aikana löydetyistä tiedoista perustusten todennäköisistä heikkouksista, rakennuksen painumisesta ja halkeumista, päädyttiin perustusten vahvistukseen ja suihkupaalutukseen. Menetelmien valintaan vaikutti se, että tärinä oli minimoitava lisävaurioiden syntymisen ehkäisemiseksi.

TOTEUTUS

Perustusten vahvistamistyöt aloitettiin kaivamalla rakennuksen perusmuureja

11. Kiviperustukset on kaivettu esiin.
12. Manttelien muotit ja tuore betonivalu.
13. Pohjakerroksessa tiilipilarin vahvistaminen. Betonianturan ja -manttelin raudoitukset tekeillä.

esiin kivijalasta alaspäin. Koska kaivuutyöt heikentävät perustusten kantavuutta, tehtiin kaivannot varovaisesti ja kivien liikkumista tarkkailtiin. Pohjakerroksessa lattiaa alennettiin kaivamalla alapohjien purkamisen jälkeen.

Paikoissa, joissa kivet olivat pieniä ja la-donta harvaa, perustukset uusittiin kokonaan tai lähes kokonaan. Tämä toteutettiin lamelloimalla eli vaiheistamalla. Kivien tilalle valettiin betonivalu pieni alue kerrallaan, jolloin sortumavaaraa ei muodos-

tunut. Alueiden kokoon ja samanaikaisesti tehtävien valujen määrään ja sijaintiin vaikuttivat aukkojen, väliseinien ja pilareiden sijoittelut.

Perusmuurit vahvistettiin betonivalulla eli mantteloimalla. Manttelit tehtiin kivilatomuksien ympärille myös rakennuksen sisäpuolella. Kiviperustuksiin porattiin reiät sideterästangoille, jotka juotettiin paikoilleen juotosbetonilla. Nämä sideteräkset kulkevat kivilatomuksien läpi sitoen kivet toisiinsa ja kiviperustukset betonivaluun. Samalla injektoitiin laastia kivien väleihin kiviperustusten vahvistamiseksi.

Rakennuksen sisäpuolella valettiin betonia anturoita seinien lisäksi myös tiilipilareiden alle. Myös itse tiilipilareita täytyi vahvistaa ympärille tehtävällä betonivalulla. Osa pilareista oli mantteloitu aiem-

missä korjauksissa.

Perustusten vedeneristykseen oli alun perin käytetty kivihiilipikeä, joka poistettiin sen sisältämien haitta-aineiden takia. Uusi vedeneristys tehtiin mantteleiden ulkopuolelle.

Kun perustusten lamellointi ja manttelointi olivat valmiit, siirryttiin suihkupaalutusvaiheeseen. Tätä varten mantteleihin oli tehty levennyksiä ja mantteleiden sisään sijoitettu suihkupaalutusputkia mahdollisimman lähelle seiniä ja perustuksia. Suihkupaalutus eli suihkuinjektointi on menetelmä,

14. Havainnollistava kuva perustusten vahvistamisen toteutustavasta.

15. Valmis betonimantteli ja suihkupaalutusputkien levennykset.

16. Betonimanttelin vedeneristystyöt käynnissä.

jossa maahan tehdään pilari voimakkaasti paineistetun sementtisuihkun avulla. Sementti-vesi seos suihkutetaan asennusputken alapäässä olevista suuttimista suurella paineella samalla kuin putkea nostetaan ja pyöritetään. Syntyneen paalun levyyttä on mahdollista säätää paineen ja pyörimisnopeuden avulla. Suihkupaalutus on havaittu hyväksi menetelmäksi vanhojen rakennusten perustusten vahvistukseen ja esimerkiksi vanhojen puupaanojen korvaamiseksi.

Ennen varsinaista suihkupaalutusta tehtiin koepilari, joka kaivettiin esiin ja josta otettiin useita näytteitä laadun ja kestävyuden varmistamiseksi. Myös varsinaisista kaupungintaloon tehdyistä suihkupaaluista porattiin näytteitä ja tehtiin koekuoppia pilarien yläpään ja perustusten alapään kiinniolon toteamiseksi.

Rakennuksen painumista seurattiin perustusten vahvistuksen edetessä jatkuvasti erilaisilla mittauksilla. Yksi suihkupaalutuksen etu on, että painumista tapahtuu menetelmää käytettäessä vähän. Tarvittaessa tehtiin lisäsuihkutuksia ja pilarien päitä täytettiin.

17. Perustuksien vahvistaminen lamelloimalla pohjakerroksen sisäpuolelta kuvattuna.
18. Suihkupaalutus rakennuksen ulkopuolella käynnissä.
19. Esiin kaivettu mallipaalu.
20. Rakennuksen sisäpuolella oli käytössä pieni suihkupaalutuslaitteisto.

PYSTY- JA VAAKARAKENTEET

Rakennuksen kantavat seinät on tehty täystiilimuurauksena. Tiiliseinät kunnostettiin ja oviaukkoihin tehtiin muutoksia avaamalla uusia ja alkuperäisiä umpeenmuurattuja aukkoja sekä muuraamalla joitain aukkoja umpeen. Välipohjapuruista johtuen kaikki kevyet väliseinät oli purettava.

Välipohjien laho- ja mikrobivaurioista kärsineet rakenteet purettiin lukuun ottamatta juhlasalin lattiarakenteita. Välipohjien alapinnoilla oli alkuperäisiä tikkurapattuja kattopintoja joista löytyi koristeellisia kattomaalauksia. Välipohjapurut tarkoittivat myös näiden arvokkaiden kattopintojen turmeltumista. Koska purkutoimenpiteet olivat ristiriidassa suojelumääräysten kanssa, oli toimenpiteelle haettava ELY-keskukset selta poikkeamislupaa, jonka ELY-keskus myönsi tehtyjen selvitysten ja lausuntojen perusteella.

Uusissa rakenneratkaisuissa käytettiin massiivipuupalkkeja. Paloturvallisuuden takia eristeenä käytettiin pääasiassa palamatonta kivivillaa ja rakenteet suojattiin kipsilevyillä. Myös tilojen ääneneristystä parannettiin ja valituilla materiaaleilla saatiin jälkikäiunta-aika lyhyemmäksi.

21. Portaikon seinien maalaaminen.

Ulkoseinät, väliseinämuurit ja kevyet väliseinät

LÄHTÖKOHTA

Rakennuksen ulkoseinät ja kantavat sisäseinät ovat 2–2½ kiven punatiilestä muurattuja täystiilimuureja. Seinät lepäävät luonnonkiviperustuksien päällä. Pohjakerroksessa ja 1. kerroksessa on alkuperäisiä tiilipilareita ja valurautapilareita. Pohjakerroksen tiilipilareita on aiempien korjausten yhteydessä vahvistettu betonirakenteella. 1970-luvun korjauksessa joitain tiiliseiniä oli purettu ja tilalle valettu betonipilareita.

Alun perin sisäpuolen tiiliseinät on rapattu (sementinsekaisella) kalkkilaastilla ja maalattu liima-, kalkki- ja öljymaaleilla. 1970-luvun remontissa halkeilleita rap-

22. Julkisivun tiiliä on maalattu kalkkimaaleilla ja saumaus on kupera ns. "makkarasauma".

23. Julkisivussa oleva halkeama.

pauksia kiinnitettiin epoksimassalla ja pinnanvahvistuskankailla, seinät tasoitettiin ja maalattiin lateksi- ja alkydimaaleilla.

Rakennushistoriaselvityksen mukaan seinien halkeamia paikkailtiin ensimmäisen kerran jo muutama vuosi rakennuksen valmistumisen jälkeen. Syy toistuville halkeamille on ollut huonoissa perustuksissa.

Hankkeen alussa tiiliseinissä ja rappauksissa oli halkeamia, mutta muuten seinien rakenteellinen kunto oli hyvä ja sisäpinnat olivat hyväkuntoisia. Sisäseiniin kiinnitetyt pinnanvahvistuskankaat olivat halkeamien kohdalla kupruilleet. Maanvastaiset seinärakenteet olivat salaojituksista ja patolevytyksestä huolimatta kosteita ja seinäpinnat muuta kerroksia huonommassa kunnossa.

SUUNNITTELU

Työmaadokumentoija teki rakennuksessa sisätilojen halkeamadokumentoinnin, jossa hän kuvasi rakennuksen halkeamat ja merkitsi pohjakuviin niiden sijainnit. Pohjakuvista käy ilmi, olivatko halkeamat seinä- vai kattopinnassa ja halkeamien kokoluokka. Kartoituksen ja halkeamiin laitettujen teippien avulla seurattiin niiden suurenemista ja lisääntymistä, ja kartoitusta käytettiin apuna korjaustöitä tehtäessä.

24. Erityisesti pohjakerroksen tiiliseinissä aikojen saatossa tehdyt muutokset näkyvät rappauksien poistamisen jälkeen: aukkoja on pienennetty, muurattu kokonaan umpeen ja puhkottu uusia. Käytetyt tiilet kertovat muutossajankohdista. Kalkkikiiekkatiilillä toteutetut muuraukset ovat uusimmasta päästä.

Tiiliseinän kalkki(sementti)rappauksesta teetettiin laastianalyysi, jonka pohjalta tehtiin uudet tartunta-, täyttö- ja pintarappauslaastit. Käytettyjen laastien oli oltava mahdollisimman lähellä alkuperäisiä ja ominaisuuksiltaan samanlaisia uusien vaurioiden ehkäisemiseksi.

TOTEUTUS

Perustusten vahvistuksen aiheuttaman epätasaisen liikkeen takia tiiliseinien rappausten halkeamat lisääntyivät korjaustöiden alkupuolella. Isoimmat halkeamat olivat Gummeruksenkadun puoleisessa päässä sekä puretun hissikuilun kohdalla paraatiporrasta vasten. Seinäpinnoilla oli lisäksi pienempää hiushalkeamaa.

Puretun hissikuilun tiiliseiniin ankkuroidut betoniseinät jätettiin purkamatta lisävauri-

oiden ehkäisemiseksi. Pohjakerroksen betonipilareista ja seinien alaosista poistettiin rappaukset ja tasoitteet. Maalatut pinnat puhdistettiin hiilihappojääkäsittelyllä. Ikkunasmyygien rappaukset säilytettiin. Purkutöissä oli kerätty talteen vanhoja tiiliä, joita käytettiin pohjakerroksen puhtaaksimuurattujen tiiliseinien korjaamiseen. Kerroksessa myös vahvistettiin tiiliseiniä betonilla.

Poimuilevat pinnanvahvistuskankaat poistettiin. Seinien halkeamat kiilattiin ja juotettiin umpeen kalkkisementtilla. Vaurioituneet ja halkeilleet rappaukset korjattiin laastianalyysin perusteella valitulla laastilla. Pinnat hienorapattiin hiertämällä vanhan mallin mukaisiksi.

Tiiliseiniin avattiin uusia oviaukkoja. Valtaosa avattavista aukoista oli alkuperäisiä,

myöhemmissä remonteissa umpeenmuurattuja kulkureittejä. Joitain uusia aukoja tehtiin tilamuutosten edellyttämänä.

Aiemmissä korjauksissa seiiniin oli tehty tarpeen mukaan uusia oviaukkoja. Osa näistä muuttui nyt tarpeettomiksi ja niitä muurattiin umpeen joko täyteen seinän paksuuteen tai puolen kiven paksuuteen, jolloin vanhat oviaukot jäivät seinäpintoihin näkyviin. Esimerkiksi aulassa 213 niiden muodostamiin syvennyksiin on sijoitettu patsaita.

25. Alkuperäinen purettu cloison-seinä huoneesta 107.

26. 1940-luvulla tehdyn väliseinän rakennetta huoneessa 108.

27. Toinen 1940-luvulla rakennettu seinä, jonka rappaus tehtiin metalliverkon päälle. 1970-luvulla ovi peitettiin ja seinä levytettiin.

Rakennuksesta purettiin kaikki kevyet väliseinät, sillä ne lepäsivät purettavien välipohjien päällä. Alkuperäiset kevyet väliseinät oli toteutettu cloison-rakenteella (suomalaisittain "kloissoni"). Cloisonseinissä oli tapana kierrättää rakennuksella käytetyt vanhat telinelankut naulaamalla ne toisella puolella seinää vaakasuuntaan ja toisella pystyyn. Väliin tuli paperi ja seinä tikkurapattiin molemmin puolin. Uudemmat puuseinät oli toteutettu eristetyllä tai eristämättömällä rankarakenteella ja rapaus oli toteutettu metalliverkolle. Tätäkin uudemmat seinät olivat levypintaisia.

Uudet väliseinät toteutettiin metallirankarakenteisina eristettyinä kipsilevyseininä ja pohjakerroksessa väliseinät muurattiin poltetusta savitiilestä ja tasoitettiin molemmin puolin.

Rapattuihin ja useita kertoja maalattuihin seinäpintoihin tehtiin väritutkimukset ja useita suurempia esiinottoja, joiden perusteella valittiin seinän uudet värisävyt. Maaliksi valittiin SAX Hydrosil. Ikkunasmyygit maalattiin paremmin pesua kestäväillä öljymaaleilla. Osa esiinotoista paperoitiin japaninpaperilla ennen päälle maalausta, jotta ne olisi helppo tarvittaessa ottaa jälleen esiin. Osa esiinotoista jätettiin näkyviin. Tästä johtuen paneelirajojen viivat maalattiin entiselle kohdalle.

28. WC-tilojen seinäpinnoitteita puretaan.

29. Uudet väliseinät toteutettiin metallirankarakenteella ja kipsilevyypinnalla.

30. Seinien maalauksessa huomioitiin alkuperäisen paneelirajan korkeus. Tämä esiin jätetty alue vanhaa maalipintaa löytyy Naisten salista.

Alapohja

LÄHTÖKOHTA

Kellarikerroksen alapohja oli maanvarainen ja pääosin alapuoleltaan lämmöneristämätön teräsbetoni-laatta. Alun perin pohjakerroksessa oli lähinnä erilaisia varastotiloja sekä pihan puolella vahtimestarin asunto, poliisilaitoksen ja huutokaupakamarin tiloja. Tiloissa joissa oli asuntoja tai työtiloja lämmöneristys oli toteutettu betonilaatan päälle ja lankkulattian väliin. Purkutöissä paljastui kutterinpurua ja lahonneita koolauspuita. Myöhemmin tiloihin on asennettu muun muassa asennuslattiaa lankkulattian päälle.

Lattiarakenteissa ja perustuksissa oli käytetty vedeneristeenä ja lahonestoaineena kivihiihipikeä. Juuri kivihiihipike ja siitä sisäilmaan kulkeutuvat haitta-aineet olivat yksi suurimmista syistä pohjakerroksen

tilojen käyttökieltoon ennen korjausta. Rakenneavauksia tehtäessä paljastui alapohjissa olevan kosteutta, joka näkyi paikoitellen myös pintarakenteissa.

SUUNNITTELU

Alapohjan ja perustuksien rakennetta tutkittiin suunnittelun lähtökohdaksi koekuoppien ja rakenneavauksen avulla. Materiaaleihin tehtiin kosteusmittauksia ja näytteitä tutkittiin haitta-aineiden kuten PAH-yhdisteiden ja asbestin esiintymisen selvittämiseksi. Alapohjien vauriot, kivihiihipike ja tilojen uuden käytön mahdollistavan uuden alapohjarakenteen toteuttaminen johtivat mittaviin purkutöihin.

TOTEUTUS

Alapohjat purettiin kokonaan ja vain

holvien alapuoliset kivilatomuspohjat säilytettiin. Kivihiihipike poistettiin rakenteista. Paikoissa, joista poistaminen oli mahdotonta, kivihiihipike koteloidiin niin, etteivät epäpuhtaudet pääse enää sisäilmaan. Pohjakerrosta alennettiin ja uusi maanvarainen alapohja toteutettiin alapuoleltaan lämmöneristettynä betoni-laattana. Alapohja jaettiin kutistumis- ja liikuntasaumoihin. Erityisen tärkeää oli erottaa mantteleiden päälle valettavat laatat muusta alapohjasta. Lisäksi käytävän keskiosaan tuli teräsbetonirakenteinen latitiakanaali teknisille asennuksille.

31. Pohjakerroksessa eristämiseen käytettyä kivihiiplikiasfalttia.

32. Uuden ruokasalin vanhan alapohjan purkua.

33. Ruokasalin uutta alapohjaa rakenteilla.

Välipohjat

LÄHTÖKOHTA

Suurin osa rakennuksen välipohjista oli puurakenteisia. Välipohjia kannattivat massiivipuuvasat, jotka oli tuettu kantaviin tiiliseiniin muurattuihin koloihin. Pitkien jännevälien kohdilla rakenteen kantavuutta oli lisätty vasojen kylkiin naulatuilla jäykistelankuilla. Vedeneristeenä ja kylästeenä oli käytetty kivihiilipikeä ja sitä löytyi eniten palkkien päistä ulkosein-

Turve ja sammal, päällä painona hiekkaa ja tiilenkappaleita.

Korokepiiru

Lattiavasa

Paperi

Rossilankut

Aluslaudoitus, jonka alapuolella tikkurappaus.

toilta. Täytteenä oli turvetta ja sammalta, ja näiden päällä tiivistävänä painotäytteenä oli hiekkaa ja savea. Joissain tiloissa seassa oli myös tiilenkappaleita. Myöhemmissä korjauksissa täytteiksi oli lisätty mm. kutterinlastuja. Täytteet lepäsivät vasoihin kiinnitettyjen naulausrimojen varaan lattottujen rossilankkujen päällä. Vasojen alapuolelle oli kiinnitetty aluslaudoitus, jossa oli ristikkäin naulatuista puulistoista tehty "tikutus" ja siinä rappaus. Alkujaan lattiapinnat olivat vernissalla käsiteltyjä lankkulattioita tai parkettia. Myöhemmin lattioiden pintamateriaalina oli parketin lisäksi käytetty muovimattoa ja vinyylilaattoja.

Holveissa, porrashuoneissa ja paraattiaulan alapuolella on tiilestä muuratut risti- tai tynnyriholvit.

Kolmannen kerroksen pihan puoleiset ti-

lat ja arkisto on rakennettu vuosina 1940 ja 1959. Niiden välipohjat ovat betonirakenteisia alalaattapalkkistoja. 1940-luvulla palkit oli toteutettu laippapalkeilla, joiden yläosa oli levennetty. Seuraavalla vuosikymmenellä toteutetut betonipalkit olivat suoria.

SUUNNITTELU

Hankkeen alussa suunnitelmana oli purkaa vain lattioiden pintarakenteet ja välipohjien täytteet. Puurakenteiden tutkimuksissa löydettiin kuitenkin välipohjarakenteista runsaasti lahovaurioita. Erityisesti niitä oli vasojen päissä kohdissa, joissa palkit me-

34. Puisen välipohjan rakenne.

35. Katkokäävän lahottamia puurakenteita.

36. 1940-luvulla tehty alalaattapalkkisto ja purettavia muottilautoja.

nevät tiilirakenteisen ulkoseinän sisään. Lahovauriot vaikuttivat rakenteiden kantokykyyn. Laboratoriotutkimuksissa lahohtajaksi paljastui katkokääpä. Mikrobianalyseja varten otetuista näytteistä selvisi, että välipohjien täyteaineissa oli runsaasti poikkeuksellista mikrobikasvustoa. Useassa näytteessä havaittiin haitallisia aktinobakteereja eli sädesieniä. Koska akuutteja vuotoja ei löytynyt ja rakenteet olivat kuivat, pääteltiin kasvustojen aiheuttajiksi aiempia kosteusvaurioita. Tutkimushetkellä osa mikrobeista oli edelleen elinkykyisiä.

Välipohjarakenteiden purkamisen ja uusimisen laajuus herätti paljon keskustelua. Erityisen ongelmalliseksi tilanne nähtiin sisäkattojen rappauspinoille toteutettujen koristemaalauksen takia, sillä välipohjien rakenteiden purkamisen myötä myös ne

tuhoutuisivat.

Rakennuksen suojelumerkintään liittyvä määräys, jonka mukaan rakennuksessa ei saa suorittaa muutostöitä, jotka turmelvat julkisivujen tai sisätilojen rakennushistoriallista tai rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä. Koska arvokkaiksi määriteltävät sisäkattojen koristemaalaukset turmeltaisivat välipohjapurkujen yhteydessä, oli toimenpiteille haettava Keski-Suomen ELY-keskukselta poikkeamislupa.

Ennen lupahakemusta keskusteltiin purkujen laajuudesta. Koska juhlasalin lattia oli muita paremmassa kunnossa, päädyttiin siihen että kyseisiä rakenteita ei tarvitsisi purkaa. Välipohjan hyvä kunto selittyi sillä, että tältä alueelta välipohjat oli uusittu valmistumisen jälkeen mahdollisesti jo vuonna 1903. Tällöin eri puolilla rakennus-

ta tiedetään vaihdetun märkiä täytteitä ja tehdyn muita rakennusaikaisista virheistä johtuvia korjauksia. Palkit on saatettu uusiksi myös jonkin verran myöhemmin. Myös yläpohjien kunto osoittautui sen verran hyväksi, että kunnostustyöt oli mahdollista tehdä vaurioittamatta toisen kerroksen alakattopintoja. Lisäksi porrashuoneiden tiiliholvatut katot säilyisivät. Kun yhteisymmärrykseen purkujen laajuudesta oli päästy, anottiin poikkeamislupaa.

Purkutöitä perusteltiin laboratoriotutkimusten tuloksilla, tilojen käyttäjien turvallisuudella, paremmilla ääniteknisillä

37. Vasojen kylkiin naulattuja jäykistelautoja näyttämön takaosassa.

38. Puuvasojen purkua.

39. Tiiliseiniin muuratut kolot välipohjvasoja varten.

lopputuloksilla ja paloturvallisuudella. Rappausten todettiin myös tietyissä tiloissa olevan huonokuntoisia. Asiantuntijat toivat lausunnoissaan esille, että palkkien mekaaninen puhdistus ja desinfiointi eivät välttämättä poistaisi aivan kaikkia palkkeihin imeytyneitä kaasumaisia aineita ja palkkien päiden puhdistaminen kokonaisuudessaan sekä rappausten pohjana olevan tikutuksen puhdistaminen olisi mahdotonta.

ELY-keskus antoi päätöksensä 11.5.2011 ja katsoi, että hakemuksen tueksi oli esitetty erityisiä syitä eikä suostuminen vaikeuta rakennetun ympäristön suojelemisesta koskevien tavoitteiden saavuttamista. Näin ollen välipohjapurut hyväksyttiin juhlasalin välipohjaa lukuun ottamatta, mutta samalla edellytettiin tarvittavia sisäkattomaalaus- ja näytteiden ottoja ennen purkuja.

TOTEUTUS

Puiset välipohjat purettiin kokonaan kaikkialta muualta paitsi poikkeustiloista. Kivihiilipiki pyrittiin poistamaan kokonaan jäljelle jääneistä rakennusosista, mutta paikoissa joissa se osoittautui mahdottomaksi, se koteloitiin niin, etteivät mahdolliset haitta-aineet pääse sisäilmaan.

Vanhat vasat korvattiin kertopuupalkkeilla. Raskaasti kuormitetuissa tiloissa käytettiin myös muototeräspalkkeja. Toimenpiteet vaihtelivat tiloittain. Tiloissa, joissa uudet vasat olivat samansuuntaiset kuin vanhat, palkkien kolot täytettiin ja kolojen väleihin tehtiin oikovalu. Kertopuupalkit tuettiin teräksisten palkkikenkien avulla betoniin kiinnitettyyn seinän suuntaiseen kertopuupalkkiin. Palkki ja betoni kiinnitettiin seinään vanhojen välipohjapalkkien

kolojen kohdille ja niiden väleihin juotetavilla kierretangoilla. Kuormitetuimmista kohdissa vanhojen välipohjapalkkien kolojen välit aukaistiin ja betonivalu tehtiin syntyneeseen yhtenäiseen uraan. Tiloissa, joissa vasojen suunta muuttui alkuperäisestä, tehtiin seiniin vasojen kiinnittämistä varten urat, joihin betoni valettiin. Näissä tiloissa myös vanhat palkkien kolot valettiin umpeen.

Uuden välipohjarakenteen eristeenä käytettiin kivivillaa. Kantavan lattiarakenteen ylä- ja alapuolelle tuli kipsilevyä paloturvallisuuden takia. Ääneneristyksen

40. Tiiliseinässä olevien kolojen kohdalle on avattu urat ja täyte- ja oikovalut ovat valmiit.

41. Palkkien suunta on muuttunut ja vanhat kolot on valettu umpeen.

42. Uusien kertopuupalkkien asennus.

parantamiseksi välipohjien alapuolelle asennettiin tärinäeristimet vaimentamaan askelten ääniä. Varsinaisen välipohjarakenteen alapuolelle tuli erillinen alakatto kipsilevystä tai ripustettu asennuskatto. Kipsilevysisäkattojen pinta tasoitettiin laastilla, joka muistuttaa alkuperäistä rapattua kattoa. Tähän pintaan toteutettiin rakennusmuutokset vanhoista kattomaalauksista.

Tiiliholvien vaurioituneet rappaukset kunnostettiin ja halkeamat korjattiin. Pohjakerroksessa korjauksia tehtiin vanhoilla purkutöistä saaduilla tiilillä. Tiiliholvien päällä olevat mosaiikkipintaiset lattiarakenteet kunnostettiin.

Uudet betonivälipohjat toteutettiin betoni-teräs-liittolaattarakenteilla tai palkkilaatastolla. 1940-luvulla rakennetuissa betonirakenteisissa välipohjissa

sahanpurutäytteet ja muottilaudat purettiin ja säilytettävät laippapalkit puhdistettiin mekaanisesti ja desinfioitiin. 1950-luvulla tehdyt betonivälipohjat purettiin ja tilalle valettiin uusi teräsbetonivälipohja.

Betoni-teräs-liittolaattarakennetta käytettiin esimerkiksi kolmannen kerroksen IV-konehuoneissa 305 ja 309. Betonivälipohja toteutettiin myös kaupunginhallituksen huoneen ja pohjakerroksen keittiön välipohjaan.

43. Keittiön ja kaupunginhallituksen huoneen väliin tuli teräspalkkien varaan tehty betoni-laattarakenne.

44. Uusi lämmöneriste ja teknisiä asennuksia.
45. Holvin 112 kohdalle tullut betoni-teräs-liittolaattarakenne.

Uunien pohjat

Vekselivasa

Kaarevat puut ja päällä ollut tiiliholvi ovat tukeutuneet tiiliseiniin.

Tiiliseiniin upotetut ratakiskot kannattavat holvia.

Henkselirauta

Kaupungintalo lämpeni alun perin lähes jokaiseen huonetilaan sijoitettujen uunien avulla. Osa kaakeliuuneista oli koristeellisia, mutta niitä vaihdettiin yksinkertaisempiin malleihin jo 1910-luvulla ajan tyylin mukaisesti. Asunnoiksi tarkoitetuissa tiloissa, keittiö- ja leimopotiloissa oli puolestaan ruuanlaittoon soveltuvat liedet. Kaakeliuunit purettiin vuosina 1939–1940 tarpeettomina keskuslämmitykseen siirryttäessä.

Rakennuksen ullakolta löytyi puulaatikossa vanhojen kakluunien kaakeleita. Kaakelit olivat koristeellisia ja osan lasite oli värikästä.

Välipohjapurkujen yhteydessä löytyi lähes jokaisesta tilasta uunien perustuksia. Uunit oli paloturvallisuussyistä tehtävä palamattomalle perustalle. Lattiavasat päättyvät

uunin kohdalla ja tukeutuvat vekselivasaan. Kaupungintalossa vekselivasat ja välipohjajavasojen kiinnitys oli toteutettu puuliitoksilla tai ns. henkselirautojen avulla. Uunien alla oleva tiiliholvi oli muurattu kaarevaksi veistettyjen puulautojen päälle. Puulautoja ja tiiliholvia kannattivat joko seiniin upotetut ratakiskot tai huoneiden kulmissa kantavat tiiliseinät.

Uunien pohjat purettiin välipohjapurkujen yhteydessä. Vain juhlasalissa kaksi uunin pohjaa säilytettiin.

46. Juhlasalissa ollut uunin pohja.

47. Tilan 215 kohdalla ollut uunin pohja.

Seinään puhkaistun oven kohdalla voi nähdä sydänmuuriin muuratut tulihormit.

48. Tiilipermanto on purettu tilojen 216 ja 217 kohdilla olleista uunien pohjista.

49. Ullakolta löytyneitä kaakeleita.

Yläpohja

LÄHTÖTILANNE

Yläpohjan kantavana rakenteena ovat massiivipuuvasat ja täyteenä oli käytetty sammalta, hiekkaa ja muita orgaanisia aineita, kuten olkia. Päällimmäisenä oli lapetiilikkerros palopermantona. Muutos- ja korjaustöiden yhteydessä täytteitä oli vaihdettu tai niitä oli lisätty edellisten päälle. Uudemmat lämmöneristemateriaalit olivat lasivillaa ja selluloosaeristettä. Ullakolle oli 1970-luvulla rakennettu IV-konehuone.

Lahovaurioita oli erityisesti vasojen ja ulkoseinän liitoskohdissa, katon sisätaitteissa, läpivientien ympäristöissä ja katon vuotokohdissa. Kuten välipohjissa, yläpohjan täytemateriaaleista ja puuvasoista löytyi mikrobikasvustoa. Osassa rakennusta yläpohjan alapinnat on tikkurapattu ja niissä on alkuperäisiä koristemaalauksia.

SUUNNITTELU

Yläpohjan puurakenteiden lahovaurioiden laajuudet tutkittiin lahovasaralla koputteleamalla ja poraamalla. Rakenteiden kunto todettiin niin hyväksi, että puuosien uusimiselta kokonaisuudessaan vältyttiin. Puuosista ja yläpohjan täytteistä tehtiin mikrobianalyysit.

TOTEUTUS

Vanha IV-konehuone purettiin kokonaan. Eristeet, täytteet ja vanha palopermanto poistettiin varovasti, koska tikkurappaukset oli saatava säilymään ilman vaurioita. Lahonnut puuainek poistettiin ja puurakenteita tuettiin tarvittaessa. Puuosat sekä tiilirakenteet ja saumat puhdistettiin mekaanisesti. Lisäksi kaikki puu- ja tiilirakenteet desinfioitiin savukaasuna levitettävällä

desinfiointiaineella. Uutena lämmöneristeenä käytettiin mineraalivillaa ja palamattonta kivivillaa. Eristekerrosten alapuolelle tuli höyrynsulkumuovia ja kaksinkertainen palokipsilevytys. Säilytettävien tikkurapattujen kattojen kohdalla vasojen kylkiin naulattiin kannatinrimat palokipsilevyjen tuentaa varten. Yläpohja jaettiin kipsilevyillä palo-osastoihin, joista jokaiseen tuli oma tarkistusluukkunsa.

50. Alkuperäistä tiilipermantoa paraatiportaiden kohdalla.

51. Yläpohjan vasoista on poistettu lahonnut puuainek ja rakenne tuettu sivuilta.

52. Palokipsilevyjen, höyrynsulkumuovin ja lämmöneristeen asennus.

Sisäkatot ja niiden koristemaalaukset

Suurin osa kaupungintalon alkuperäisistä sisäkatoista oli tikkurapattuja. Rapatuilla pinnoilla oli useita eriaikoina toteutettuja maalikerroksia ja osa katoista oli jäänyt laskettujen alakattojen taakse. Pohjakerroksen holvituloissa oli lisäksi tiilimuurattuja rapattuja holvikattoja. Välipohjien lahovaurioista johtuen välipohjat uusittiin kokonaisuudessaan lähes kaikkialla rakennuksessa. Tähän toimenpiteeseen pyydettiin ELY-keskukselta poikkeuslupa, sillä toimenpide oli ristiriidassa kaavan suojelumääräysten kanssa.

Ennen koristemaalattujen pintojen purkamista tiloissa tehtiin kattavat maalaustutkimukset ja mallikappaleita purettavista kattopinnoista irrotettiin Keski-Suomen museon kokoelmiin. Osa säilyvistä vanhoista maalauspinnoista konservoitiin, ja osassa tiloja uudet koristemaalaukset toteutettiin kipsilevyn tasoitettuun pintaan maalaustutkimuksien perusteella alkuperäisten kaltaisiksi.

Tiiliholvikattojen rappaukset korjattiin tai rapattiin uudelleen ja maalattiin. Osaan tiloista tehtiin akustisista ja ääneneristysyistä lasketut alakatot.

53. Paraatiportaан katon entisöity koristemaalaukset peruskorjauksen jälkeen.

LÄHTÖTILANNE

Rakennuksen ensimmäisistä maalaustöistä vastasi jyväskyläläinen maalari Emil Edvard Sanmarkin maalausliike vuonna 1899. Hänen nimensä on ainut joka mainitaan rakentamisajankohdan laskuissa maalaustöiden kohdalla. Siitä, mitkä maalauksista ovat hänen itsensä toteuttamia, ei ole varmuutta. Löydetyt varhaisimmat maalaukset edustavat kuitenkin useaa eri maalaustyyliä eivätkä näin voi olla yhden miehen siveltimestä lähtöisin. Emil Sanmark menehtyi asuntonsa tulipalossa maaliskuussa vuonna 1900 (Lindell 2009).

Vuonna 1903 tehtiin välipohjakorjauksia ja sisätiloja maalattiin uudelleen vuosien 1908–1911 aikana. Esimerkiksi juhlasalin ja paraatiportaiden katoissa on jugendin tyylin mukaisia kasviornamenttikoristeluja,

jotka on todennäköisesti toteutettu tänä aikana. Ne saattavat olla sisätilojen muutostyöt vuonna 1911 suunnitelleen Yrjö Blomstedtin käsialaa (Lindell 2009).

1930–40-luvuilla koristemaalaukset peittyivät tila kerrallaan vaaleiden maalikerrosten alle. Vuosien 1979–80 peruskorjauksessa otettiin ensimmäisen kerran suojelullinen ja palauttava lähtökohta osaksi korjausta. Tällöin tehtiin väritutkimuksia ja otettiin esiin vanhoja koristemaalauksia esimerkiksi juhlasalissa, missä maalauksia peittävät akustolevyt ja kangas poistettiin, irtoava rappaus injektoitiin alustaan 200 litralla epoksimassaa ja maalaukset entisöitiin (Lindell 2009).

Vuonna 2009 alkaneen peruskorjaushankkeen alkuvaiheessa lähdettiin selvittämään väritutkimuksin alakattojen maalikerroksia

ja sitä, olivatko alkuperäiset koristemaalaukset säilyneet uudempien kerroksien alla. Tarkoituksena oli tehdä perusteellinen dokumentointi löytyvistä kerroksista, kunnioittaa eri aikakausia korjaustöissä ja palauttaa osa tiloista historialliseen asuun. Tarkat suunnitelmat palautettavista tiloista ja kerroksista laadittiin selvitysten edetessä, mutta ainakin sisääntuloaula, paraatiportaikko ja juhlasalin vanha asu oli jo hankkeen alun suunnitelmien mukaan tarkoitus entisöidä, kuten oli tehty myös edellisessä peruskorjauksessa osittain.

54. Juhlasalin musiikki-aiheinen maalaus.

55. Kattojen rappauksia irtosi korjaustöiden aikana.

56. Väriportaiden esiinotto vaati valtavasti kärsivällisyyttä ja tarkkuutta.

Välipohjien mahdollinen huono kunto oli tässä vaiheessa tiedostettu riskiksi, mutta lähtökohtaisesti ajateltiin että vanhat rapatut katot säilyisivät pääosassa tiloja. Osa maalauksista otettaisiin esiin ja konservoitaisiin, ja osa jäisi uudempien maalikerrosten ja alakattojen alle. Väriportaita ja isompia esiinottoja tehtiin purkutöiden kanssa samaan aikaan kesällä 2010. Rappaukset olivat paikoitellen huonokuntoiset ja vaurioituneet. Perustusten vahvistustöistä johtuva värinä sekä ylä- ja välipohjien täytteiden poisto aiheutti rapatuissa katoissa lisää halkeilua ja joissain tiloissa rappaus irtosi pohjastaan. Tämän ehkäisemiseksi kattojen rappauksia tuettiin.

Pohjakerroksessa puurakenteisten välipohjien alakattoihin oli laitettu helmiponttipaneelit. Nämä olivat monissa tiloissa yhä jäljellä päälle asennettujen

erilaisten levyateriaalien alla. Yksi varhaisessa vaiheessa käytetty levyateriaali oli kipsikartonkilevyn esivaihe, kokoliitti. Tätä kookospalmun kuiduista, kipsistä ja hiekasta valmistettua levyä löytyi etenkin pohjakerroksesta. Levyn toinen puoli on aaltouritettu rappausa varten. Kokoliitin valmistaminen Suomessa alkoi vuonna 1900, mutta aiemmin sitä on tuotu maahan Saksasta. Sen käyttö kaupungintalolla viittaa kuitenkin siihen, että levyt on asennettu huoneisiin vasta valmistumisen jälkeen. Osassa huoneita levyt oli naulattu kiinni suoraan lattiavasojen alapuolelle, osassa tiloja ne ovat mm. paneelikaton päällä.

SUUNNITTELU

Välipohjien mikrobi- ja lahovaurioiden laajuuden tultua ilmi käytiin suunnittelijoiden, asiantuntijatahojen ja tilaajan kanssa kes-

kustelua tehtävistä toimenpiteistä. Vasojen purkaminen tarkoitti myös maalattujen tikkurappausten tuhoutumista. Koska koristemaalattujen pintojen purku oli riskitidiidassa kaavan suojelumääräysten kanssa, haettiin purkutöille poikkeamislupa ELY-keskukselta.

Keski-Suomen museo esitti lausunnossaan, että korjauksessa tulee pyrkiä säilyttämään niin paljon alkuperäisiä koristemaalattuja kattoja kuin mahdollista. Purettavista kat-

57. Lähinnä vanhan maalin sävyä olevan maalin etsintää värikartasta.

58. Katon koristemaalauksen jäljentämistä luonnollisessa koossa.

59. Alakaton purkua pohjakerroksessa: alina maalattu helmiponttilauta, jonka päälle on naulattu kokoliitti-levy. Kokoliitin päällä puolestaan ohut rappauskerros

oista olisi otettava riittävän laaja näyte ja maalaukset oli tutkittava ja dokumentoitava huolellisesti.

Keski-Suomen ELY-keskus myönsi purkuluvan 11.5.2011 tekemällään päätöksellä. Päätöksessään ELY-keskus edellytti tekemään tuhoutuvista katoista tutkimukset ja näytteiden talteenotot.

TOTEUTUS

Purkujen myötä maalaustutkimuksien laajuus kasvoi. Esiinottojen määrää ja kokoa

60. Kattofragmentin irti sahaaminen katosta.

61. Näytteiden päältä poistettu japaninpaperi ja ne ovat valmiina pakattaviksi kokolematiloihin siirtoa varten.

62. Paperimassasta valmistettuja kattorosetteja puhdistettavina ja tutkittavina.

kasvatettiin. Esiinotetut maalikerrokset dokumentoitiin valokuvaamalla ja tutkimukset tehnyt Ukri Oy teki sävyistä tarkat vesivärimallit. Lisäksi tutkittiin maalityypit. Löytyneet koristekuviot jäljennettiin luonnollisessa koossa ja selvitettiin maalausten toteutustapa. Jotkin alakatot osoittautuivat jossain vaiheessa uusituiksi, jolloin kaikkein vanhimmat maalaukset eivät olleet säilyneet.

Katoista otettiin useita koristekuvion koosta riippuvaisia mallikappaleita. Näiden ottamiseen saatiin asiantuntijaohjausta Museovirastolta. Koristemaalausalueen päälle liisteröitiin tapettiliisterillä japaninpaperia vahvikkeeksi. Pehmusteeksi laitettiin solumuovia ja sen päälle kiinnitettiin vaneri. Näytekappale sahattiin joko ylä- tai alapuolelta aluslautoineen ja lattiavasoi-neen, ja tuettiin alhaalta sahauksen ajak-

si. Japaninpaperi irrotettiin kun näyte oli saatu irrotettua. Näytekappaleita varten tehtiin omat kuvilla ja tiedoilla varustetut säilytyslaatikot ja työmaadokumentoija merkitsi näytteiden sijaintitiedot pohjakuviin. Näytekappaleita otettiin hieman yli 20 kappaletta ja ne on tallennettu Keski-Suomen museon kokoelmiin.

Yläpohjan korjaustoimenpiteiden ansiosta 2. kerroksen alakattopinnat voitiin säilyttää. Myös juhlasalin alapuolella olevien tiloja kattopinnat säilyivät. Säilyvien kattopintojen toimenpiteet vaihtelivat tilakohtaisesti.

Juhlasalin ja paraatiportaiden katot oli otettu esiin jo 1970-luvun lopun peruskorjauksessa ja nyt ne konservoitiin. Naistenhuoneen katto otettiin esiin purkamalla laskettu alakatto ja poistamalla varovasti uudemmat maalikerrokset. Vanhojen maa-

li- ja rappauspintojen injektointiin kiinnilustaansa käytettiin hydraulista sideainetta sisältävää injektointilaastia.

Kattoihin toteutettiin uudet koristemaalaukset vanhojen maalausten mukaisesti kiviaineisella kipsilevyypinnalle, joka käsiteltiin kiviaineisella tasoitteella rapatun pinnan kaltaiseksi. (Yksityiskohtaisemmat tiedot koristemaalauksista löytyvät huonekorteista.) Huoneakustiikan parantamiseksi joidenkin huoneiden katon keskiosaan ruiskutettiin värillinen decocoat-pinnoite. Kaikkien huoneiden kattojen maalauksia ei palautettu, sillä joihinkin työtiloina toimiviin tiloihin tuli ripustettu alakatto.

Tilojen alkuperäiset kattolistat ja holkkalistat oli tehty kalkkilaastista muotilla avulla vetäen rappaamalla. Ennen välipohjapurkuja listat kuvattiin ja niiden

profiilit jäljennettiin metallisen profiilikamman avulla. Tiloissa, joissa vanhat listat purettiin, listoista tehtiin mallit ja muotit, joiden avulla valmistettiin uudet listat kipsistä noin 1–1,5 m mittaisissa osissa. Holkkalistojen koveraa muotoa loivennettiin hieman, jolloin listan taakse mahduttiin sijoittamaan mm. sähköjohtoja. Kipsilistat kiinnitettiin seiniin ja kattoon ruuveilla. Reiät ja saumat tasoitettiin ja kipsilistat rappattiin erikoistasoiteella sileäksi.

Purkamatta jätetyissä välipohjissa vanhat listat säilytettiin. Niistä puuttui osia mm. putkiasennusten takia. Listat olivat paikotellen myös halkeilleet. Puuttuvat osat vedettiin laastilla vanhan mallin mukaan ja listat injektointiin kalkki(sementti)laastilla halkeamien täyttämiseksi ja alustaan kiinnittämiseksi.

Osassa tiloja oli paperimassasta tehtyjä koristeellisia kattorosetteja. Naisten salin kattoon palautettiin alkuperäinen kattorosetti puhdistuksen ja entisöinnin jälkeen. Muihin tiloihin, joissa kattorosetteja oli ollut, tehtiin uudet rosetit silikonimuottien avulla. Osa alkuperäisistä kattoroseteista otettiin Keski-Suomen museon kokoelmiin.

63. Uusien kattolistojen kiinnitys.

64. Ennen maalausta tehty malli ja toteutettua maalausta katossa.

65. Huoneen 107 kattomaalauksen maalausta.

VESIKATTO

Rakennuksessa on monimuotoinen aumakatto, joka on alunperin katettu galvanoidulla palapellillä, jonka tiivistämiseen oli käytetty lyijymönjää. Vanhan katteen päälle oli vuonna 1967 rakennettu uusi kate kuparilevyistä. Katossa oli useita vuotokohtia ja vaurioita havaittiin katon taitekohdissa ja läpivientien ympäristöissä.

Rakennuksen puisissa kattorakenteissa oli lahovaurioita. Lahonneet kohdat poistettiin ja rakennetta tuettiin puusoiroilla ja muilla puisilla tukirakenteilla. Uuden peltikatteen alle tuli bituminen aluskermi.

66. Rakennuksen kattorakenteet purkuvaiheen päättyessä.

LÄHTÖTILANNE

Rakennuksen kattomuotona on monimuotoinen aumakatto. Rakennuksen keskirisaliitin vesikattorakenne nousee muuta rakennusta korkeammalle ja julkisivun tiilirakenteinen rapattu ja koristeltu keskikorotus nousee räystäslinjan yläpuolelle. Lipputanko sijaitsee keskikorotuksen päällä. Paraatiportaan katto liittyy matalamman osan aumakattoon.

Rakennuksen aumakatot oli alun perin kattettu noin kahden metrin pituisesta galvanoidusta palapelistä tehdyllä katteella. Pellin alapinta oli vernissattu ennen kiinnitystä ja saumat tiivistetty lyijymönjällä. Vesikaton puurakenteina ovat ruotsalaiset kattotuolit, jotka tukeutuvat jalasorren ja tiiliseinien varaan.

Vuonna 1967 kaupungintalon vesikatto uusittiin. Vuotavan ja notkolle painuneen peltikaton päälle rakennettiin uusi vesikate poistamatta vanhaa peltikatetta. Kattotuolien kohdat oikaistiin, vesikatto laudoitettiin umpeen ja katto päällystettiin kuparilevyllä.

Ennen peruskorjausta vesikatto oli vuotanut useista kohdista. Vuotokohtia oli ollut vaikea paikallistaa, sillä vesi kulkeutui peltikerrosten välissä ennen tunkeutumista yläpohjan rakenteisiin eikä todellista vuotokohtaa pystynyt näin alapuolelta havaitsemaan. Lahovaurioita oli erityisesti paikoissa, joihin vuotoja muodostui herkimmin kuten sisätaitteiden kohdalla ja katon yläpuolelle nousevien läpivientien ympäristössä. Lisäksi lahoa löytyi tiilimuurien läheisyydessä.

Kattovedet oli ohjattu jalkarännejä pitkin suppilollisiin syöksytorviin. Kattosillat olivat puurakenteiset, lapetikkaat ja kaiteet metallia. Vesikatolle oli rakennettu viisi kattoluukkua. Katolla oli alkuperäisiä tiilipiippuja ja uudempia teknisiä piippuja, kuten vanha keskuslämmityspiippu, jota oli lyhennetty alkuperäisestä korkeudestaan. Katolla oli yksi kattoikkuna.

SUUNNITTELU

Uudeksi katemateriaaliksi valittiin alkuperäisen katteen mukaan galvanoitu pelti

- 67. Vesikatto ennen korjaustöiden aloittamista.
- 68. Kuparikatteen alta paljastunut alkuperäinen peltikate.
- 69. Katteen alapuolinen harvalaudoitus ja tiilipiiput. Muista vesikatteen läpi tulevista rakenteista jäljellä vain aukot laudoituksessa.

ja grafiitin harmaa pintakäsittely. Puisten osien rakenne todettiin hyväksi, sillä laho- vauriot olivat paikallisia ja korjattavissa.

TOTEUTUS

Vesikattotyöt tehtiin sääsuojan alla. Sekä alkuperäinen peltikate että myöhemmin lisätty kuparikate purettiin aluslaudoituk- sineen. Alkuperäisen katteen lyijymönjällä käsiteltyjen saumakohtien vuoksi katteen purussa oli käytettävä asbestipurkutasoisia suojaruusteita lyijyn myrkyllisyyden takia. Kuparipeltiä otettiin talteen julkisivun kun- nostustöitä varten.

Katon puisista tukirakenteista uusittiin pa- hoin vaurioituneet ja lahonneet osat. Ra- kennusosat joita ei purettu, puhdistettiin mekaanisesti. Jokaiseen vanhaan kattotuoliin kiinnitettiin yläpaarteiden molempiin

sivuihin soirot (50 x 125 mm) tukemaan kat- totuoleja. Katon rakenteet olivat painuneet paikoitellen epätasaisesti ja soirojen avulla katto suoritettiin ja rakenne saatiin vah- vistettua. Vasojen päälle naulattiin raaka- ponttilaudoitus, jonka päälle tuli aluskat- teeksi bituminen aluskermi. Vesikate tehtiin täysin sileästä kuumasinkitystä 0,6 mm nauhapelistä kaksinkertaisella kone- saumalla. Pari vuotta katteen asentamisen jälkeen katto maalattiin grafiitin harmaalla maalilla.

Kattovarusteet ja kattoikkuna purettiin. Piiput purettiin alkuperäisiä tiilihormeja lukuun ottamatta ja alkuperäiset piipunha- tut otettiin talteen. Kuparisia syöksytorvia ei purettu, mutta niitä korjattiin ja uusittiin tarvittavilta osin. Joitain uusia syöksytorvia toteutettiin kuumasinkitystä pellistä. Katon rikkoutuneita tiilimuurattuja räystäsraken-

teita uusittiin betonilla. Katolle asennettiin uudet metalliset lumiesteet, lapetikkaat ja kattosillat. Lipputanko uusittiin ja kulku sinne suojattiin metallikaiteella.

70. Katon rakenteiden tuenta.

71. Aluskermin ja uuden peltikatteen asennus käynnissä.

72. Valmis peltikate, joka maalattiin tummaksi muutama vuosi peruskorjauksen valmistumi- sen jälkeen.

PORTAAT

Rakennuksessa sisätiloissa oli alun perin kolmet portaat: paraatiporras ensimmäisestä kerroksesta toiseen (jatkuen alkuperäisten piirustusten mukaan myös pohjakerrokseen), vaatimattomampi ”kyökin porras” (nyk. B-porras) kaikkien kerrosten välillä ja kapea porras pohjakerroksesta ensimmäiseen kerrokseen silloisen raatihuoneen ja maistraatin eteistilasta. B-porras on mahdollisesti alun perin ollut pääasiallinen reitti kolmannen kerroksen parvelle, joskin vuoden 1940 piirustuksien mukaan toinenkin porras parvelle on ollut olemassa, mutta sen rakentamisa-jankohtaa ei ole voitu varmentaa. (Lindell 2009, 41-42.)

Portaisiin on tehty myöhemmissä remonteissa useita muutoksia. Alkuperäisistä portaista kaksi on säilynyt tähän päivään: paraatiporras ja B-porras.

Paraatiporrasta on käsitelty omassa luvussa sivulla 88.

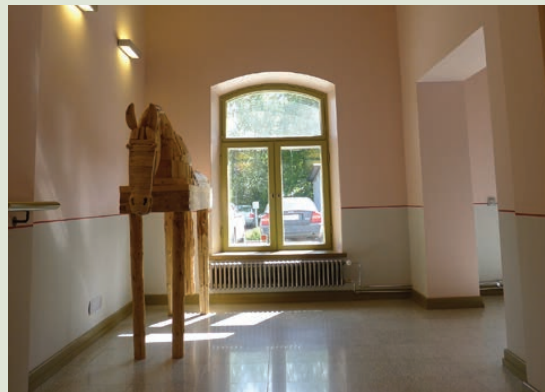
PALAUTETTU PORRAS

Piirustusten mukaan alkuperäinen porras paraatiportaan kohdalla ensimmäisestä kerroksesta pohjakerrokseen oli purettu mahdollisesti vuonna 1925. Portaiden alapäässä ollut uloskäynti pihalle oli suljettu vuonna 1948. Portaan askelmat olivat alun perin olleet betonia.

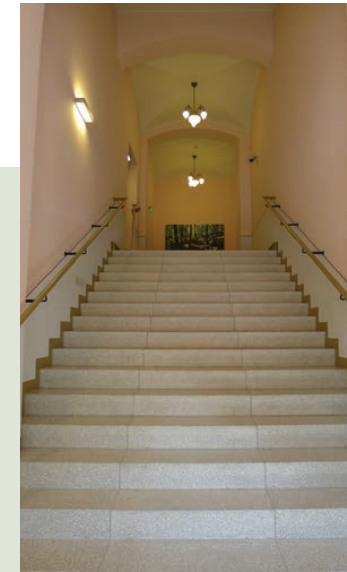
73. Paraatiportaan alapuolella. Porras oli purettu ja tilaan oli tehty puuvälipohja. Ulko-ovi oli muurattu umpeen.

74. Edellisen kuvan tila peruskorjauksen jälkeen.

75. Uusi palautettu porras valmiina. Kuva otettu ulos vievän oven edestä.

Porras rakennettiin uudelleen purkaen ensin tilassa olevia välipohjarakenteita ja väliseiniä. Porras rakennettiin teräsbetonista paikalla valaen. Askelmat ovat tehdasvalmisteiset mosaiikkibetoniset kuoriaskelmat ja lepotasot pinnoitettiin mosaiikkibetonilaatoilla. Vanhan lattian mukaan mosaiikkibetonin sementti oli ruskeanharmaata ja kiviaines vaaleaa. Jalkalistat maalattiin askelmien kohdalle, muualla ne ovat kumia. Portaikon seinien alaosat maalattiin harmaalla, yläosa vaaleanpunaisella ja seinään tehtiin paneeliraja punaisella. Uudesta portaikosta on käynti hissiin. Tilaan sijoitettiin vanhoja valaisimia ja taidetta.

B-PORRAS

Nykyinen B-porras on Kaupungintalon alkuperäisiä portaikkoja. Porras on holvirakenteinen ja betonipintainen. Seinät ovat rapattua tiiltä ja kattona on rapattu tiiliholvi. Seinäkaiteiden kiinnikkeet ovat rautaa ja käsijohteet lakattua puuta. Askelmat ja lattiat ovat maalattut ja jalkalistat on maalattu rapatulle seinälle. Porrasta on jatkettu myöhemmin ullakolle ilmastointikonehuoneeseen. Kolmannen kerroksen ja ullakon välillä sen lattia- ja seinärakenteet ovat betonia. Lattiat ja jalkalistat huoltomaalattiin ja lepotasot pinnoitettiin kvartsivinyylilaatalla. Ullakolla portaiden yläpäähän tehtiin kattoluukku vesikatolle.

VUODEN 1940 PORTAAT

Vuonna 1940 rakennettiin uusi porras toi-

sesta kerroksesta kolmanteen näyttämöstä väliseinillä erotettuun huoneiden eteistilaan. Tällä kohdalla oli sijainnut pohjakerroksesta ensimmäiseen kerrokseen johtanut alkuperäinen portaikko, joka vuonna 1940 purettiin ja toteutettiin uudelleen niin, että portaan kulkusuunta muuttui. Portaات olivat puurakenteiset. Ne purettiin peruskorjauksessa.

PORRAS C

Toisen ja kolmannen kerroksen välille rakennettiin peruskorjauksessa uusi kiertäväyökyinen porras. Porras rakennettiin puurakenteisena. Askelmat ovat massiivitammea ja seinän puolella on käsijohteet.

Uudet portaat toimivat reittinä kolmannen kerroksen parvelle.

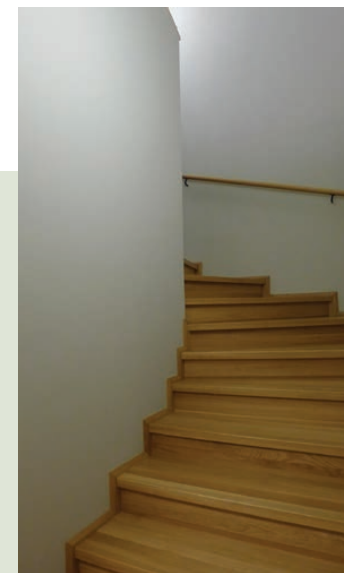
VUODEN 1950 PORRAS

Vuonna 1950 rakennettiin puurakenteiset portaat toisesta kerroksesta kolmanteen kerrokseen rakennettuun arkistohuoneeseen. Portaat purettiin peruskorjauksen yhteydessä.

76. B-portaat jatkuvat ullakolle rakennettuun vanhempaan ilmastointihuoneeseen.

77. 1940-luvulla rakennettu porras ennen purkamista.

78. Uusi C-porras toisesta kerroksesta kolmanteen.

HISSIT

LÄHTÖKOHTA

Rakennuksen ensimmäinen henkilöhissi valmistui vuonna 1980. Hissi sijaitsi paraatiportaan koillispuolella. Hissikuilu oli valettu betonista ja hissi avautui koillisen suuntaan. Ennen henkilöhissiä rakennuksessa oli ollut jonkinlainen tavara/keittiöhissi pihan puoleisella seinustalla. Alkuperäisissä pohjapiirustuksissa on tästä merkintä ja hissin laitteet mainitaan ajan laskuissa. (Lindell 2009; 39 - 40, 50.)

SUUNNITTELU

Hissin paikkaa haluttiin vaihtaa peruskorjauksessa johtuen toiminnallisista syistä. Suunnitteluvaiheessa käytiin keskustelua siitä, ulottuisiko hissi kolmanteen kerrokseen. Lopulta päädyttiin siihen, ettei

hissiä uloteta sinne valvontaongelmien, turvallisuuden ja tarpeettomuuden takia, sillä kerroksessa ei ole työtiloja ja parvelle pääsyä on rajoitettu.

TOTEUTUS

Vanha hissi ja hissin betonikuilu purettiin. Puretun hissikuilun tiukasti tiiliseiniin ankuroidut betoniseinät jätettiin kuitenkin purkamatta tiiliseinän vaurioitumisen ehkäisemiseksi. Kuilun ja yläaulan 202 välinen vanha hissin oviaukko muurattiin umpeen. Suihkupaalutuksen ja perustusten vahvistuksen seurauksena tiiliseinät halkeilivat erityisesti vanhan hissikuilun alueella. Halkeamat kiilattiin ja juotettiin umpeen kalkkisementtillaastilla.

Rakennukseen tuli uusi hissi pohjaker-

roksen ja toisen kerroksen välille. Uutta hissiä varten purettiin joitain väliseinärienteita ja valettiin uusi betoninen hissi-kuilu. Hissi avautuu toisessa kerroksessa sekä paraatiportaisiin että pikkukeittiön puolelle. Hissin ovet ja muut näkyvät rakenteet ovat teräksen harmaat.

79. Vanhaa hissikuilua puretaan sahaamalla se osiin, jotka nostettiin hissin yläpuolella olevasta luukusta.

80. Uuden hissikuilun seinien muotit ja raudoitukset.

81. Uusi hissi ja sen ovi paraatiporrashallissa.

JULKISIVUT

Kaupungintalon katujulkisivuissa on panostettu rakennettaessa näyttävyyteen. Pihan puoleiset julkisivut ovat puolestaan ulkoasultaan vaatimattomat. Rakennuksen pääjulkisivuissa vaihtelevat koristeelliset rappausosat sekä punaisella ja keltaisella maalattu tiilimuuraus. Alkujaan kaduille päin olevissa julkisivuissa oli kipsikoristeita, joista lähes kaikki poistettiin 1930-luvulla. Pihajulkisivut ovat kauttaaltaan rapattuja, yksinkertaisia ja vaaleaksi maalattuja.

Julkisivun maalikerrokset poistettiin ja vaurioituneet rappausalueet korjattiin tutkimusten mukaan valitulla laastilla. Seinien puhdistusten ja purkutöiden yhteydessä seinistä löydettiin ulko-ovien yläpuolilta vanhoja tekstejä, joista osa palautettiin vanhan mallin mukaan tehtyinä. Myös pääjulkisivun teksti "KUNNALLISTALO" maalattiin uudelleen. Julkisivut palautettiin vuoden 1936 asuun ja julkisivumaalit valittiin väritutkimusten perusteella.

82. Kaupungintalon pääjulkisivu peruskorjauksen jälkeen.

LÄHTÖKOHTA

Rakennuksen kivijalka on kadun puolella säännölliseksi hakattua, ja pihan puolella lohkottua graniittia. Saumauksessa on käytetty kalkkisementtilaastia.

Kaupungintalon seinät on muurattu 2–2 ½ kiven täystiilimuurina poltetuista savitiilistä. Kaduille päin olevissa pääjulkisivuissa puhtaaksi muuratut tiilipinnat on alkujaan maalattu punaisella kalkkimaalilla. Myöhemmin tuntemattomana ajankohtana niitä on maalattu osittain myös keltaisella kalkkimaalilla. Pääjulkisivut ovat näyttäviä. Räystä- ja kerroslistat ovat koristeellisesti rapattuja ja julkisivussa on lisäksi rapattuja vaakaosia, pilastereita ja ikkunan ympäristöjä. Alun perin julkisivussa oli kipsisiä koristeita muun muassa pilastereissa ja ikkunoiden yläpuolella. Ne

poistettiin räystään hammaslistoja lukuun ottamatta 1930-luvun korjauksessa. Piha-julkisivut ovat yksinkertaiset ja sileäksi rapatut. Rapatut osat on alun perin maalattu kalkkimaalilla vaaleiksi ja kipsiset koristeosat öljymaaleilla.

Vanhat rappaukset olivat pääosin hyväkuntoisia. Kopoa eli alustastaan irronnutta rappausta oli lähinnä ikkunoiden pielissä ja räystäiden alapinnoilla. Koristeturkkien alapinnoissa oli ruostuneita teräsoasia. Räystäiden tiilimuuraukset olivat muutamasta kohtaa hajonneet ja kipsisiä hammaslistoja oli irronnut ja osan kiinnitys oli heikkoa. Maalipinnat halkeilivat ja hilseilivät. Huonoista perustuksista johtuen seinissä oli halkeamia erityisesti koillisen ja lounaan puoleisilla julkisivuilla.

SUUNNITTELU

Ennen julkisivukorjausta tehtiin kaksi vauriokartoitusta. Toinen hankkeen alussa ennen perustuksien vahvistusta ja toinen kesällä 2011. Jälkimmäinen tutkimus täydensi ensimmäistä ja tutki, ovatko vauriot lisääntyneet suihkupaalutuksen aikana. Julkisivun vaiheiden selvittämiseksi ARK-Kantonen Oy teki julkisivututkielman, jossa verrattiin eri aikojen valokuvia ja rakennuspiirustuksia peruskorjauksen ajan tilanteeseen. Ukri Oy laati selvityksen julkisivujen

83. Rikkoutunut räystääs on korvattu peruskorjauksessa betonilla. Irronnan rappauksen alla tiilipinta.

84. Julkisivun puhdistusta märkähiekkamennelmällä.

85. Suunnittelija tutkii seinän vanhoja maalisivyjä uuden määrittelemiseksi.

korjaushistoriasta ja julkisivujen väritkimuksen. Halkeamat laajenivat hieman perustusten vahvistuksien aikana johtuen epätasaisesta painumasta, mutta kopoalueiden määrä ei kasvanut merkittävästi.

Julkisivujen rappauksista otettiin näytteitä vanhan laastin koostumuksen selvittämiseksi. Parhaiten vanhaa rappausta vastaava laasti löytyi laboratoriokokeiden ja useiden mallityösuoritusten avulla. Mallirappauksien ominaisuuksia verrattiin vanhaan rappaukseen, sillä ominaisuuksiltaan liian suuresti poikkeavat laastit olivat yksi syi aiemmin ilmenneihin vaurioihin.

86. Rapattujen koristeosien toteutus vanhan mallin mukaan tehdyn muottikamman avulla.

87. Rapattujen osien maalausta.

88. Valmiin seinän maalaustyön tarkastaminen.

Vanhan maalipinnan poistamiseksi tehtiin useita koepuhalluksia sellaisen menetelmän löytämiseksi, joka poistaa maalin, mutta ei vaurioita rappauspintaa tai koristeosien viisteiden muotoja.

Julkisivut päädyttiin palauttamaan vuoden 1936 asuun. Tällöin julkisivujen koristelu oli karsittu poistamalla kipsikoristeita. Kipsikoristeiden palauttamista selvitettiin, mutta kustannuksien ja mallien toteutuksen ongelmien takia päädyttiin valitun aikakauden asuun.

TOTEUTUS

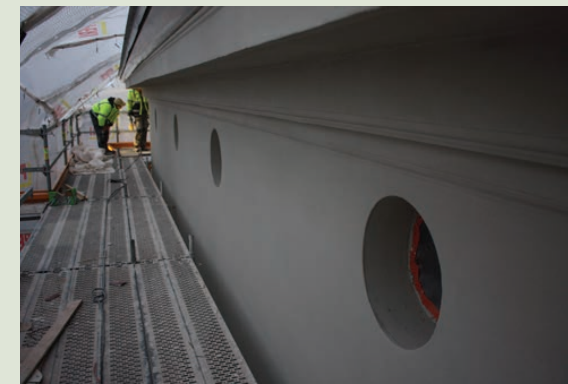
Vanhat hilseilevät maalikerrokset poistettiin märkähiekkapuhalluksella. Tiilipinnat ja kivijalka suojattiin julkisivukorjausten ajaksi.

Tiilimuurien halkeamat kiilattiin ja injektointiin kalkkisementtilla. Halkeamien ympäristöstä ja kopoalueilta rappaus poistettiin mekaanisesti ja uusintarappaus toteutettiin perinteisin menetelmin ympäristöä vastaavaksi tutkimusten avulla valitulla laastikoostumuksella. Isoilla korjausalueilla uusi rappaus vahvistettiin kuumasinkityllä rappausverkolla. Myös aiemmin tehtyjä paikkarappauksia, jotka eivät materiaaliltaan tai ulkonäöltään täyttäneet vaatimuksia, poistettiin ja uusittiin.

Katujulkisivujen rapatut osat maalattiin vaalealla harmaanruskealla silikaattimaalilla ja kipsiset hammaslistat öljymaalilla.

Vanhat ilmakeinavat muurattiin tiiviisti umpeen ja kanavien rautarililät kunnostettiin ja asennettiin takaisin paikoilleen. Teatterin puoleiseen punatiiliseinäin tuli

uusi tuloilmasäleikkö, joka maalattiin tiilenpunaiseksi. Osa kolmannen kerroksen ikkunoista on muutettu IV-säleiköiksi. Ulakkotilan pyöreistä ikkunoista osa on muurattu ja rapattu umpeen, osassa on tiheä lintuverkko.

Pellityksien kunto tarkastettiin ja ne kunnostettiin. Pellityksien korjaamiseen käytettiin vesikatolta talteen otettua vanhaa kuparipeltiä.

Räystäässä ei ollut alun perin rautavahvikkeita eikä muuraus ollut kaikilta osin kesännyt. Pihan puolelta räystästä korjattiin betonirakenteella kahdesta kohtaa. Räystäätuettiin ruostumattomalla teräslistalla, joka kiinnitettiin pannoilla kattotuolien päälle vesikatteen alle.

Koristerappauksista korjattiin yksittäisiä vauriokohtia. Pielirappauksissa ovat

kopoalueet korjattiin mekaaniselle rasitukselle alttiissa paikoissa.

JULKISIVUJEN TEKSTIT

Vaikka julkisivun ulkoasuksi valittiin 1930-luvun asu, haluttiin julkisivussa ollut teksti "KUNNALLISTALO" palauttaa, vaikka se oli tällöin maalattu piiloon. Vapaudenkadun julkisivussa ennen peruskorjausta ollut teksti oli maalattu vuonna 1980 mustalla punaiselle taustalle. Teksti oli tällöin haluttu palauttaa osoituksena rakennuksen historiasta. Peruskorjauksessa teksti mallinnettiin ja maalattiin uudelleen tälläkin kertaa punaiselle pohjalle, mutta valkoisilla kirjaimilla. Vuonna 1899 Keski-Suomi-lehdessä julkaistussa mustavalkovalokuvassa näkyy, että alkuperäinen maalaus on toteutettu tummalle pohjalle vaalein kirjaimin. Tekstikenttäalueilta löytyi seinän

puhdistuksen yhteydessä punaista maalia.

Koillissivun sisäänkäynnin yläpuolelta puretun katoksen takaa paljastui vanha mustalla maalattu teksti "POLIISIKAMARI" Poliisin tilat olivat ennen sijainneet rakennuksen kellarikerroksessa. Teksti toteutettiin seinään uudelleen vanhan mallin mukaan.

Myös nykyisen kaupunginjohtajan huoneen sisäänkäynnin yläpuolelta löytyi maalipintojen poiston yhteydessä tekstit "RAHATOIMIKONTTORI" ja "POLIISIKONTTORI" Tekstejä ei palautettu, mutta ne kuvattiin ja jäljennettiin.

- 89. Kunnallistalo-teksti ennen peruskorjausta.
- 90. Uusien kirjaimien maalaus.
- 91. Vanhat tekstit Kaupunjohtajan oven yläpuolella.

Vaakuna ja keskikoriste

Arkkitehti Karl Viktor Reinius suunnitteli katon keskikorotukseen kellohuoneen korkeine lipputankoineen. Kelloa siihen ei kuitenkaan koskaan tullut, vaan korokkeeseen sijoitettiin kaupungin vaakuna. Vuonna 1931 vaakuna vaihdettiin uuteen vaakunauudistuksen myötä. Keskikorokkeen koristeet toteutettiin kipsistä ja korokkeen molemmilla puolilla olevat reunatuet tehtiin pellistä. Reunatukiin muotoiltiin kiemuraiset kukkakuviot.

Keskikorotuksessa oli peruskorjauksen alkaessa enemmän vaurioita kuin muualla julkisivussa. Syynä tähän olivat pellittämät-

tömät vaakarakenteet, jotka olivat alltiita kosteusrasitukselle. Rappauksien ja koristeiden korjaukseen oli aiemmin käytetty liian kovaa laastia. Vaakunan kiinnitys oli puutteellinen ja koristeelliset peltiosat olivat ruostuneet ja maali irtonaista.

Keskikorotuksen rappausvauriot korjattiin alkuperäisen mallin mukaisiksi ja ehjät koristerappaukset pyrittiin säilyttämään. Rapatuille vaakapinnoille lisättiin pellitys kuumasinkitystä pellistä. Ne maalattiin rappauksen väriseksi. Vaakuna irrotettiin ja kiinnitys korjattiin ruostumattomilla kiinnikkeillä ja kemiallisella ankkuroinnilla. Vaakuna puhdistettiin, maali- ja pigmenttivauriot paikattiin ja maalipinta käsiteltiin pellavaöljyvernissalla.

Kukkakoristeiset peltituet kunnostettiin uusimalla vain puhkiruostuneet osat van-

han mallin mukaan. Vaurioituneet puurakenteet korvattiin uudella puurakenteella. Lyijypellistä pakotettu koristeosa kiinnitettiin muuten sinkityllä pellillä verhoiltuun rakenteeseen.

Keskikorokkeessa oleva lipputanko vaihdettiin uuteen peruskorjauksessa.

92. Keskikorokkeen peltikoristeosien puurakenteet olivat lahonneet ja peltiosat vaurioituneet.

93. Vaakuna on irrotettu puhdistus- ja korjaustoimenpiteitä varten.

94. Peltikoristeiden uusittuja osia.

Julkisivut ennen peruskorjausta

95. Pääjulkisivu Vapaudenkadulle.

96. Julkisivu Kaupunginteatterin suuntaan.

97. Julkisivut pihan puolelle.

98. Julkisivut Gummeruksenkadun suuntaan.

Julkisivut peruskorjauksen jälkeen

99. Pääjulkisivu Vapaudenkadulle.

100. Julkisivu Kaupunginteatterin suuntaan.

101. Julkisivut pihan puolelle.

102. Julkisivut Gummeruksenkadun suuntaan.

Sisäänkäynnit

Rakennuksessa oli alun perin viisi sisäänkäyntiä. Kaksi Kirkkopuiston puolella ensimmäisessä kerroksessa ja kolme sisäpihan puolella kellarikerroksen tasossa.

PÄÄSISÄÄNKÄYNTI

Pääsisäänkäynti sijaitsee keskellä rakennuksen julkisivua ja muodostaa yhdessä yläpuolisen parvekkeen ja katon keskikokorokkeen kanssa pystysuoran näyttävän linjan. Ulkorapun askelmat ja porraskaide ovat hienoksi hakattua graniittia. Tammiottrattu pariovia kehystävät voimakkaat, graniittialustalla seisovat doorilaiset pylväät, joiden varsien rustikoidut rappausosat poistettiin vuonna 1936, samoin kuin ovien yläpuolisen kaari-ikkunan lakikivikoriste ja parvekkeen räystään alapuolella olevat kipsikonsolit.

Graniittiportaat ja -kaide puhdistettiin sammaleesta. Pariovien vauriot korjattiin ja ovet tammioottrattiin uudelleen. Yläpuolinen kaari-ikkuna kunnostettiin ja ikkunaan tehtiin uusi sisäpuite. Porraskaide maalattiin uudelleen ja parvekkeen rappaukset korjattiin.

POHJOISKULMAN SISÄÄNKÄYNTI

Rakennuksen keskellä olevan pääsisäänkäynnin lisäksi teatterin puolen päädyn tilojen käyttöön rakennettiin oma sisäänkäynti pohjoisnurkan kohdalle Vaupudenkadun suuntaan. Sisäänkäynti on toteutettu sisäänvedolla rakennuksen pääjulkisivun symmetrian säilyttämiseksi.

Oven yläpuolella on kaari-ikkuna ja oven päälle on muurattu pimeä ikkuna, jonka tarkoitus on ollut jatkaa kaari-ikkunoiden linjaa. Ovi oli suljettu sisäpuolelta levyttämällä se umpeen.

Peruskorjauksessa ovi avattiin jälleen käyttöön. Sisäpuolelta purettiin levytykset ja lämmöneristeet. Oven puuvauriot kunnostettiin ja ovi tammioottrattiin. Sisäpuolelle tehtiin uusi lämpöovi. Kaari-ikkuna kunnostettiin ja graniittiportaat sekä -kaide puhdistettiin. Julkisivukorjauksessa oven yläpuolelta löytyi hennosti erottuvat kirjoitukset "Rahatoimikonttori" ja "Poliisikonttori". Kirjainten fontti on erilainen kuin pohjakerroksen käytävän yläpuolelta

103. Pääsisäänkäynti korjauksen jälkeen.

104. Pohjoiskulman sisäänkäynti korjauksen jälkeen.

105. Kivimaan suunnittelema ovi portaineen ja katos ennen purkamista.

löytyneessä tekstissä. Niitä ei palautettu julkisivuun.

VUODEN 1940 SISÄÄNKÄYNTI

1940-luvulla tiloja järjestettiin uudelleen ja rakennettiin uusi sisäänkäynti palvelemaan maistraatin kansliaa ja kaupunginvoudin konttoria. Sisäänkäynti Gummeruksenkadulle johtavine portaineen oli kaupunginarkkitehti Olavi Kivimaan suunnittelema ja se rakennettiin vuonna 1947. (Lindell 2009, 66). Ovi oli ruskeaksi maalattua puuta ja sen yläpuolella oli kaari-ikkuna, joka jatkoi seinän kaari-ikkunoiden sarjaa. Oven ympärillä oli rapattu ja yläpuolelta kuparipellitetty kaari. Porras oli betonirakenteinen ja sen porrasaskelmat olivat graniittia.

Sisäänkäynti ja portaat purettiin peruskor-

jauksessa. Portaiden kohdalla pohjakerroksessa umpeen muurattu ikkuna avattiin. Poistetun oven kohdalle tuli kaariaukollinen ikkuna.

B-PORTAAN SISÄÄNKÄYNTI

B-portaaseen johtava sisäänkäynnin kohdalta purettiin teräspylväin toteutettu katos, joka oli kiinni 40-luvulla rakennetussa portaassa. Samalta ajalta oleva ulko-ovi vaihdettiin uuteen teräs- ja lasioveen ja oven yläpuolelle rakennettiin uusi katos.

“POLIISIKAMARIN” SISÄÄNKÄYNTI

Pohjakerroksen käytävän päässä oli sivuikkunallinen ovi. Sen yläpuolelle rakennettiin katos vuonna 1941. (Lindell 2009) Peruskorjauksessa oven päältä purettiin metallirakenteinen katos, jonka takaa paljastui

mustalla maalattu teksti ”Poliisikamari”. Sisäänkäynnin ovi uusittiin ja sen yläpuolelle rakennettiin uusi metallikatos, jonka alapuoli on lämmitetty. Oven toisella puolella on tukimuuri. Maalattu teksti toteutettiin uudelleen katoksen yläpuolelle.

PORRASTORNIN OVI

Porrastornin ulko-ovi oli muurattu umpeen niin, että oven alkuperäinen muoto ja sijainti näkyivät julkisivussa syvennyksenä. Ovi avattiin jälleen ja uudeksi ulko-oveksi tuli puinen kolmipeilinen ovi, jonka yläpuolella on kaari-ikkuna. Ovi vie palautettuun portaikkoon.

106. Pohjakerroksen päädyn oven katoksen takaa löytyi vanhaa maalausta ja tekstiä.

107. ”Poliisikamari” teksti on maalattu uudeen katoksen yläpuolelle.

108. Porrastornin ja B-portaan ovet korjauksen jälkeen.

OVET

LÄHTÖTILANNE

Säilyneet alkuperäiset ulko-ovet ja sisäovet ovat täysiranskalaisia peiliovia. Pari-ovet ovat korkeita ja osassa on yläpeilin tilalla lasi. Matalat ovet ovat yksilehtisiä neljäpeilisiä umpiovia. Osassa ovista oli tammiootraus ja muut ovet oli maalattu valkoisella maalilla. Vuorilistat ovat leveät ja koristeellisesti profiloidut. Juhlavimpien tilojen ovissa oli koristeelliset puurakenteiset kehykset ja oven yläpuolella katos. Holveissa ja pohjakerroksen tyrmässä on metalliovet. Holvin 112 metallioven on valmistanut seppä Herman Toivola. Ulko-ovien kynnykset ovat graniittia.

SUUNNITTELU

Työmaadokumentoija kuvasi kaikki rakennuksen ovet ennen purkutoimenpiteitä ja

merkitsi ovityypit pohjakuviin (ks. liitteet). Väritutkimuksissa vanhoihin oviin, ovilistoihin ja karmeihin tehtiin väriportaat aiemmista maalikerroksista. Vanhojen asiakirjojen mukaan ovet oli alun perin maalattu kolmella värillä, mutta värejä ei mainittu. Tutkimuksissa väreiksi selvisi kolme eri harmaan sävyä.

TOTEUTUS

Alkuperäiset ovet, ovilistat ja ovikehykset kunnostettiin. Ootratut ovet puhdistettiin ja maalaus kunnostettiin kohdista, joissa maalaus oli huonokuntoista. Ulko-ovet ja valkoiseksi maalatut pariovet puhdistettiin puupinnalle ja ootrattiin. Muut peiliovet peittomaalattiin öljymaalilla kolmella värisävylä.

Rakennukseen tehtiin uusia peiliovia vanhan mallin mukaan perinteisin menetelmin ja materiaalein erikoispuusepäntyönä. Ovet joko tammiootrattiin tai maalattiin kolmella värillä. Kynnykset uusittiin tammesta.

Uudet ovet, joita ei toteutettu peiliovina entisöitävien tilojen tapaan, olivat tammi- viilupintaisia ovia. Niitä valmistettiin etenkin pohjakerrokseen. Osa ovista on ääni-eristettyjä desibeliovia. IV-konehuoneiden ovet ovat terästä. Holvien teräsovet puhdistettiin ja maalattiin.

- 109. Pääsisäänkäynnin ulko-oven alaosa ennen korjausta.
- 110. Sisäovesta löydetyt alkuperäiset värisävyt.
- 111. Uusia peiliovia maalattavana.

IKKUNAT

LÄHTÖTILANNE

Alkuperäiset ikkunat olivat kaariaukollisia kaksipuitteisia aukeavia ikkunoita. Suurin osa ikkunakarmeista oli alkuperäisiä, samoin kaari-ikkunoiden yläpuitteiden sekä paraatiportaan ikkunoiden sisä- ja ulkopuitteet. Kaari-ikkunoiden alapuitteiden sisäikkunat oli uusittu kytketyiksi kaksipuitteisiksi ikkunoiksi, jolloin ikkunoissa oli kolme lasia. 1940- ja 1950-luvuilla, kun kolmatta kerrosta laajennettiin, madallettiin pihan puolen 2. kerroksen ikkunat poistamalla kaaripuitteet ja kolmanteen kerrokseen rakennettiin uudet. Pohjakerroksen ulkopuitteet oli uusittu, yhdeksän kivijalan ikkunaa oli muurattu umpeen sisäpuolelta ja Vapaudenkadulla niitä oli levytetty umpeen. Gummeruksenkadun kivijalan ikkunat oli uusittu metallipintaisina. Vapaudenkadun ja Gummeruksenkadun

nurkan ikkuna-aukot oli madallettu edellisessä remontissa ja aukoissa oli ulkopuolella kuparisäleiköt. Ullakon pyöreikkunoiden puitteet oli korvattu lintuverkoilla. Lasit oli kiinnitetty kitillä tai kittilistalla.

Ikkunoissa oli vaihtelevasti vaurioita, kuten irronnutta maalia, tiivisteitä tai kittausta; alapuitteissa lahovaurioita ja rikkoutuneita lasia.

TOTEUTUS

Ulkopuitteiden ja karmien vanhat maalikerrokset poistettiin joko kokonaan tai vain irtonaiset maalit. Puitteet puukorjattiin, puutteellisia kittauksia täydennettiin ja lohkeillut päällyskittaus korjattiin. Tiivisteiden uusimista varten välikarmiin joko ajettiin kynte tai se toteutettiin puulistalla. Puitteet maalattiin öljymaalilla.

Kaari-ikkunoiden yläosien sisäpuitteet uusittiin. Puitteiden profiili oli vanhaa yksinkertaisempi, jotta korjausajankohta erottuisi vanhasta. IV-konehuoneissa ilmakammioiden kohdalla poistettiin seitsemän ikkunaa. Konehuoneiden kohdalla ummistettiin myös viisi kaari-ikkunaa, joihin tuli mustanruskeat julkisivulasit. Gummeruksenkadun pohjakerroksen ikkunoita madallettiin ja alaosaan tuli kuparipellitety korotus lumivaraksi. Ullakon pyöreät ikkunakarmit kunnostettiin ja varustettiin tiheäsilmaisella lintuverkolla. Valtaosa aukotuksista on kuitenkin ummistettu ja rapattu. Osaan ikkunoista laitettiin turva- tai desibelilasia. Ikkunoihin tuli sälekaihtimet julkisia tiloja lukuun ottamatta.

112. Ikkunoiden alapuitteiden puukorjauksia.

113. Valmis ikkuna ulkoa kuvattuna.

114. Tammiootrattujen kaari-ikkunoiden huoltomaalaus.

VALAISIMET

LÄHTÖTILANNE

Alunperin kunnallistaloa valaistiin öljylampuin, sillä sähköt tulivat rakennukseen 1900-luvun alussa. Valtuustosalissa oli kolme kattokruunua, joista kaksi oli 5-haaraisia ja keskimäinen 10-haarainen. Seinillä on ollut lampettivalaisimia. Valokuvien perusteella näin on ollut alusta lähtien joskin valaisinten lasikuvut on vaihdettu ja valaisimiin on tehty pieniä muutoksia ja kattokruunujen alasarat on poistettu. Valaisimien on koristeltu lohikäärmein, ruusukkein ja lehdyköin. Valaisimia on teetetty lisää ainakin 1970-luvun peruskorjauksessa.

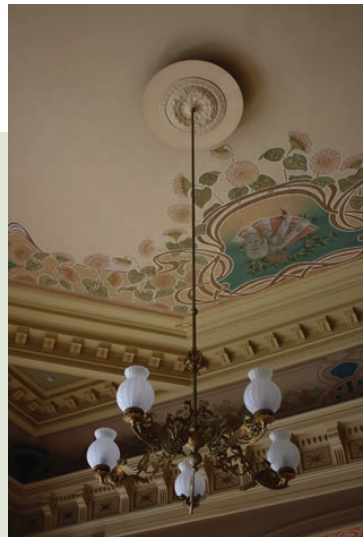
Salin, aulojen ja paraatiportaan seinillä oli seinälampetteja, joita peruskorjauksen alkaessa oli myös silloisessa valtuusto- ja hallitussalissa (208) ja lautakuntien huoneessa

(210). Valaisimet ovat valurautaa ja maalattu kultamaalilla. Seinälamppuja teetettiin lisää ainakin Riihimäellä vuonna 1980. Tällöin myös uudet hiekkapuhalletut valaisinkuvut teetettiin Keski-Suomen museossa säilyneiden vanhojen valtuustosalin lamppujen mukaan litalan tehtaalla (i-valo). (Lindell 2009)

Ala-aulassa on kolme erilaista vanhaa valaisinta, jotka on hankittu Kaupungintaloon 2000-luvulla.

1940-luvulla hankittiin kolme kattovalaisinta, joissa on vihreät varjostimet, hallituksen istuntohuoneeseen. Ennen peruskorjausta

ne olivat entisessä hallitussalissa eli nykyisessä ravintolasalissa (208). Infohuoneessa olleet pyöreäkupuiset valaisimet hankittiin 1940-luvulla.

Rakennuksessa on lisäksi ollut muun muassa Artekin Enkelinsiipi-valaisimia. Nekin on hankittu 1980-luvulla.

SUUNNITTELU

Väritutkimuksissa vanhojen lampettivalaisinten maalikerrokset tutkittiin. Kerroksia löytyi vain yksi.

115. Alkuperäisiä posliinisia öljylamppujen säiliöitä. Öljypolttimet olivat kuparia.

116. Juhlasalin viisihaarainen valaisin ennen korjausta.

117. Juhlasalin seinälampetti.

Jyväskylän Seminarium-rakennuksen samanikäiset valaisimet oli tutkittu Seminariumin peruskorjauksen aikaan ja materiaaliksi osoittautui suomugrafiittivalurauta. Se ei sovellu hitsattavaksi, ja koska kaupungintalon valaisimet ovat todennäköisesti samaa materiaalia, se vaikutti myös niiden korjaustapaan. Valaisimet oli koottu mutteri- ja ruuvikiinnityksin ja nämä kiinnitysosat tarkastettiin ja kunnostettiin.

TOTEUTUS

Valtuustosalin kattovalaisimet, seinälampeit, 1940-luvulla hankitut valaisimet sekä 2000-luvulla hankitut vanhat infoaulan

valaisimet kunnostettiin ja sähköistyksen uusittiin. Valtuustosalin kattovalaisimista kaksi 5-haarasta muutettiin keskimmäisen tavoin 10-haaraisiksi lisävalon saamiseksi tilaan. Uudet sakarat ovat alumiinivalua, eivätkä alkuperäisten tavoin valurautaa. Valaisimet maalattiin saponilakalla, johon oli sekoitettu kultapronssijauhetta. Kupuja teetettiin lisää rikkoutuneiden ja puuttuvien tilalle sekä varakappaleiksi vanhan puumuotin avulla.

118. 1940-luvulla hankitut valaisimet salissa 208 ennen peruskorjausta.

119. Juhlasalin alkujaan viisihaarainen katto-kruunu peruskorjauksen jälkeen.

120. Herrain salin "uudet" valaisimet.

Paraatiportaan kaidetolppien päälle asennettiin uudet pallovalaisimet, joiden johdotukset piilotettiin kaidarakenteisiin.

Rakennuksen entisöityihin edustustiloihin hankittiin noin kymmenen vanhaa kattovalaisinta, jotka kunnostettiin ennen tiloihin sijoittamista. Herrain saliin tuli kaksi kristallikruunua ja ulkoseinille aiemmasta poiketen kaksihaaraiset lampettivalaisimet. Ruokasaliin hankittiin kolme art nouveau-tyylistä valaisinta. Vanhoja valaisimia sijoitettiin myös portaaseen 009, naisten saliin, infoaulaan ja ala-aulaan.

TALOTEKNIikka

LÄHTÖTILANNE

Rakennus oli alun perin uunilämmitteinen ja ilmavaihto oli painovoimainen. Uuneja oli lähes jokaisessa tilassa ja rakennuksessa oli myös useita ruuanvalmistuksen soveltuvia uuneja ja liesiä. Raitista ilmaa tuli sisätiloihin ulkoseiniin sijoitettuja raitisilmakanavia pitkin. Ilma poistui savuhormejä pitkin puita poltettaessa.

Kun uunit korvattiin keskuslämmityksellä vuosina 1939–1940, rakennettiin rakennuksen länsikulmaan pohjakerroksesta vesikatolle keskuslämmityspiippu, joka alkuaan nousi korkealle vesikaton yläpuolelle. Piippu lyhennettiin vuonna 1981 ja sen hormin sisään sijoitettiin ilmakanavia. Poistoilman reiteiksi rakennettiin uusia poistoilmakanavia, joista osa toteutettiin vanhoihin tulihormeihin.

Kellarikerrokseen rakennettiin lämmönjohtokanava länsinurkan pannuhuoneesta ulkoseinää seuraten aina rakennuksen idän puoleiseen kulmaan saakka.

Rakennus valaistiin aluksi öljylampuilla. Sähköt vedettiin rakennukseen 1900-luvun alussa. 1940-luvulla Kaupungintaloon rakennettiin puhelinkeskus.

121. Vanha kanava pohjakerroksen lattiassa purettiin perustusten vahvistustöiden yhteydessä.

122. Vanhoja piippuja kuparipellin irrottamisen jälkeen.

123. 3. kerroksesta löytynyt hormi osin purettuna. Vanhat tulihormit nousevat alemmista kerroksista. Ne on muutettu poistoilmakanaviksi purkamalla hormien yläosat ja muuraamalla uudet vaakahormit, jotka eivät ole tulihormien tapaan nokeentuneet.

Edellisen kerran rakennuksen LVIAS-tekniikka oli peruskorjattu perusteellisesti vuosina 1979–1981, jolloin rakennukseen tuli koneellinen ilmavaihto. Ullakkotiloihin rakennettiin kolme ilmavaihtokonehuonetta. Taloon rakennettiin tällöin myös hissi. Putkia uusittiin, mutta vanhat patterit säilytettiin.

SUUNNITTELU

Dokumentoija laati rakennuksen savu- ja ilmahormeista, säilyneistä venttiileistä sekä katolla olevista piipuista selvityksen, jota täydennettiin rakennustöiden aikana, kun uusia hormoneja löytyi purkutöiden yhteydessä. Selvitystä käytettiin apuna suunnittelutyössä ja purettavat rakenteet kuvattiin.

Teknisten uudistusten suunnittelu oli vaativaa säilytettävien maalauspintojen, välipohjien palkistojen ja ilmanvaihtokanavien reitityksien sekä ilmanvaihtokonehuoneiden mataluuden takia. Myös akustiikka ja ääneneristys oli huomioitava.

TOTEUTUS

Peruskorjauksessa LVIAS-tekniikka uusittiin kokonaisuudessaan. Ullakolla olleet IV-konehuoneet purettiin ja kaikki vanhat ilmanvaihtokoneet uusittiin. Kolmannen kerroksen tuli kolme uutta suurta IV-konehuonetta ja uudet koneet varustettiin muun muassa lämmöntalteenottolaittein. Ilmakammioiden kohdalla ikkunat purettiin ja tilalle tuli tuloilmasäleiköt.

Kellarikerroksen tuli vesikiertoinen lattialämmitys ja muut kerrokset lämmitetään

radiaattoreilla. Patteriverkosto uusittiin kokonaan ja uudet radiaattorit valittiin rakennuksen arkkitehtuuriin sopiviksi.

Tiloissa, joihin tuli ripustetut asennuskatot tai tekniikkaseinämiä, tekniikka oli helppo sijoittaa piiloon rakenteisiin. Entisöitävissä tiloissa asennuksia piilotettiin muun muassa listojen alle ja uusittuihin välipohjarakenteisiin. Entisöityihin tiloihin sijoitettiin "pönttöuneja" muistuttavia tuloilmalaitteita ja seinäpaneeliin kätkeytyviä "IV-piironkeja".

Kaikki hormit puhdistettiin mekaanisesti ja desinfioitiin. Hormit, joita ei enää tarvittu, suljettiin. Yläpohjassa ja välipohjien kohdalla ne ummistettiin betonivalulla. Seinissä olevat aukot muurattiin umpeen ja ulkoseinissä olevat hormit täytettiin. Tekniset läpiviennit katolle sovitettiin van-

hoihin piippuihin tai niiden kohdille. Osaa sisäseinissä olevista hormeista laajennettiin ja käytettiin LVI-asennuksiin. Myös keskuslämmityspiipun hormi säilytettiin ja sitä käytettiin asennusreitinä.

Alkuperäiset tiilipiiput säilytettiin ja pelitettiin. Myöhemmin tehdyt piiput purettiin, jollei niille ollut käyttöä. Alkuperäiset piipun hatut otettiin talteen ja vanhat piiput varustettiin vanhan mallin mukaan tehdyillä uusilla hatuilla. IV-konehuoneiden kohdalle tuli poistohormit.

124. Piippujen uudelleen verhousta.

125. Schildin salin IV-piironki.

126. Näkymä kolmannen kerroksen IV-konehuoneesta.

PIHA JA YMPÄRISTÖ

LÄHTÖTILANNE

Kaupungintalo sijaitsee korttelin kulmassa. Katujen puolella se sijaitsee aivan jalkakäytävän reunassa. Sisäpihan puolella on parkkialue ja teatterin puolella kulku parkkialueelle sekä teatterin ja Kaupungintalon väliin jäävä puistomainen alue. Vapaudenkadun puoleinen jalkakäytävä on päällystetty kaariksi ladotuilla kivillä. Pihalla on käytetty suorakulmaista riveiksi ladottuja harmaita ja punaisia kiviä.

SUUNNITTELU

Vapaudenkadun jalkakäytävän kiveykset

127. Vapaudenkadun kaariladonta ja vanhan muuntamon luukku.

128. Vapaudenkadun katukiveyksen uudelleen ladontaa.

129. Jätekatos- ja lauhdutinrakennelma sekä muuntamo.

dokumentoitiin ennen perustusten vahvistusta, joiden takia ne oli purettava.

TOTEUTUS

Puretut kivet otettiin talteen ja käytettiin uudelleen. Kiveyksiä purettiin rakennuksen ympäriltä ja piha-alueelta kaivantojen vaatimassa laajuudessa. Purkamatta jääneet nupukivet peitettiin murskeella töiden ajaksi. Piha-alueen maanpintaa alennettiin teatterin puoleisessa päädyssä, sisäpihan puolella ja jätekatosrakennelman ympäristössä. Tämän takia pihakiveyksiä jouduttiin latomaan uudelleen myös pihan pysäköintialueella. Kivet Vapaudenkadulla ladottiin vanhan mallin mukaan kaariladontana. Sokkelin vierustan ja sisäänkäyntien pintarakenteita sekä kivitouruja korjattiin.

Kaupungintalon ympärillä kasvaa vanhoja lehmuksia. Joitain ympäristön puista kaadettiin ja loput suojattiin rakennustöiden ajaksi.

Kaupungintalon pihan takaosaan rakennettiin yhdistetty jäte- ja tupakkakatos sekä lauhdutinrakennelma. Seinät tehtiin terässäleistä ja katto on maalattusta pellistä. Sen viereen Gummeruksenkadun varrelle tuli uusi muuntamo, jonka tummaan pintaan on maalattu perunoita ja mansikkoita vanhoista opetustauluista ja kasvioista tutulla tyyllillä. Vanha, 1960-luvulla rakennettu muuntamo purettiin Vapaudenkadun puolelta maan alta.

Kaupungintalon edessä oli Majuri C. C. Rosenbröijerin muistopatsas, joka uudelleen sijoitettiin Kirkkopuistoon Kaupungintaloa vastapäätä.

TALTEENOTOT

Kaupungintalon korjauksen aikana rakennuksesta löytyi monenlaisia esineitä. Keski-Suomen museon kokoelmiin otettiin korjaustöiden aikana tehtyjä löytöjä ja erilaisia materiaalinäytteitä.

"Tämän katon ovat tehneet Matilainen ja Nordgren 18 31/7 99" (Kirjoitettu pontattuun kattopaneeliin)

Talteen kerättyjä materiaalinäytteitä olivat muun muassa palat puretuista koristemaalattuista katoista, erilaisia listamalleja eri tiloista, ikkunan puitteita, tapetinäytteitä, levyjä, tiiliä jne.

Eri aikoina rakennuksen rakentamis- ja korjaustöitä tehneet työntekijät ovat kirjoittaneet rakennusmateriaaleihin omia viestejään ja allekirjoituksiaan. Tällaisia kirjoituksia sisältäviä rakennusosia kuten laudanpätkiä ja seinäpahveja otettiin tal-

teen. Ne kertovat mielenkiintoista tietoa henkilöistä, jotka ovat rakennuksessa työskennelleet. Viestien avulla on saatu selville työntekijöiden nimiä, heidän asuinpaikkakuntiaan, tarkkoja korjaus- ja muutostyökohtia ja löytyipä viestien sijasta myös piirustuksia ja runoja.

Rakenteista löytyi myös erilaisia rakennustyöntekijöiden käyttämiä työkaluja, joita oli tippunut ja unohtunut mm. lattiatäytteiden sekaan. Löytyneiden esineiden joukossa oli vasaroita, puusta veistettyjä tilkerautoja, talttoja, viiloja jne. Rakennuk-

130. Maalarit ovat kirjoittaneet nimensä rakenteista löytyneeseen pahviin.

131. Rakenteiden sisään aikoinaan unohdettuja työkaluja.

132. Rakenteista löytyneitä tulitikkurasioita.

133. Holvin 135 päältä löytyneitä arkistomateriaaleja.

sesta löytyi myös palanen pistesabluunaa, jonka avulla koristekuvioita on jäljennetty maalattavalle pinnalle.

Lattiatäytteistä löytyi myös paljon tulitikkurasioita, tupakka- ja karamelliaskeja sekä käärepapereita, etikettejä, pulloja ja jopa pärekori. Välipohjissa käytettiin myös sanomalehtiä ja muita lehtiä estämässä täyt-

teitä ropisemasta laudoituksen läpi. Niiden päivämäärät kertovat myös korjausajankohdista.

Rakenteista löytyi lisäksi muunlaisia löytöjä. Pohjakerroksen kaivuutöitä tehtäessä maasta löytyi lampaan luita. 1940-luvulla valetuista betonirakenteista löytyi puolestaan rekisterikilpiä.

Yksi arvokkaimmista löydöistä oli ullakolta löytyneet pahvilaatikot, joissa oli koristeellisia uunien kaakeleita. Kaakelipäällysteisiä tulisijoja oli rakennuksessa ollut alun perin yli 40 kappaletta. Kaakeliuuneja oli vaihdettu erimallisiin ja viimeiset oli purettu vuonna 1940. (Lindell, 45, 63)

”Tässä huoneessa oli remontti 1959, työt teki Räikkönen” (Kirjoitettu Haltex-levyyn huoneessa 134.)

Holvin 135 päältä olevasta tilasta löytyi mahdollisesti noin 1960-luvun alussa sinne ”kätkettyjä” tavaroita pahvilaatikoissa. Siellä oli lehtiä, karttoja, leimaisimia ja kalenteri vuodelta 1883. Esineet ovat kuuluneet maistaatille ja raastuvanoikeudelle. Osa niistä otettiin talteen kaupunginarkistoon ja osa Keski-Suomen museoon.

134. Paperinen pistesabluuna, jonka avulla on jäljennetty koristekuvion ääriiviivat maalattavalle pinnalle.

135. Wattu-limonaadin etiketti.

136. Ullakon pyörikkunan puupuite.

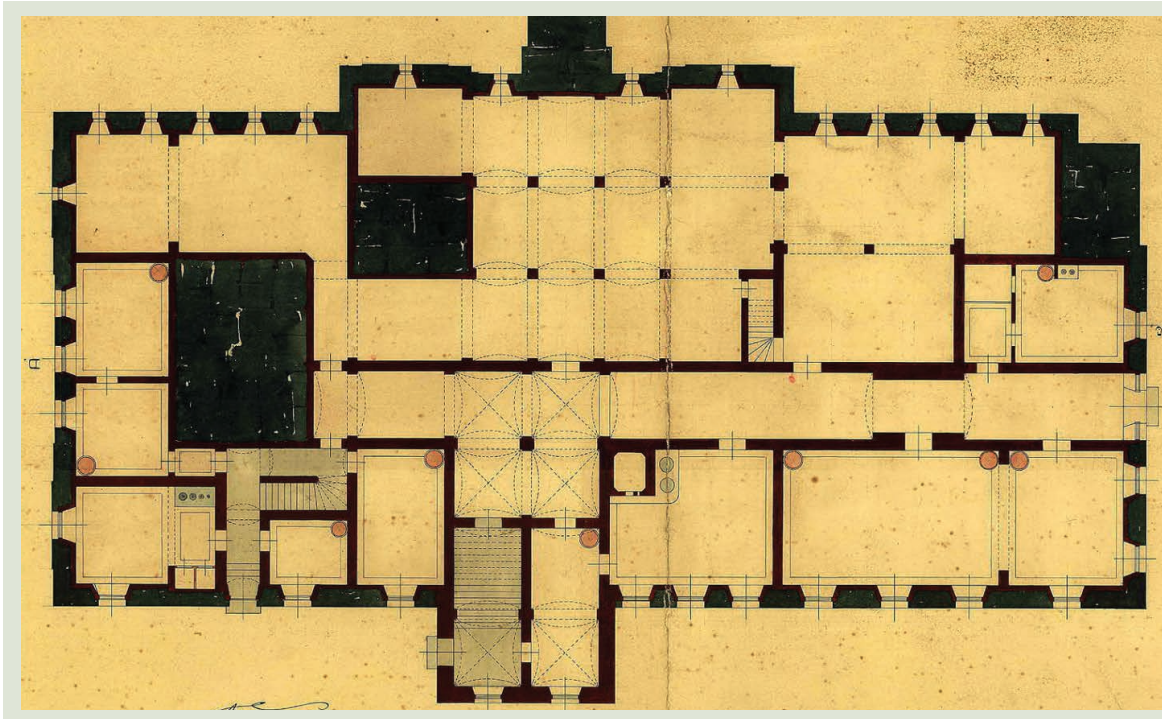
137. Moottoripyörän ja auton rekisterikilvet löytyivät kellarista 1940-luvulla tehdystä betonivalusta.

138. Erilaisia lehtiä, joita löytyi mm. välipohjätätteiden seasta.

IV KAUPUNGINTALON TILOJA

POHJAKERROS

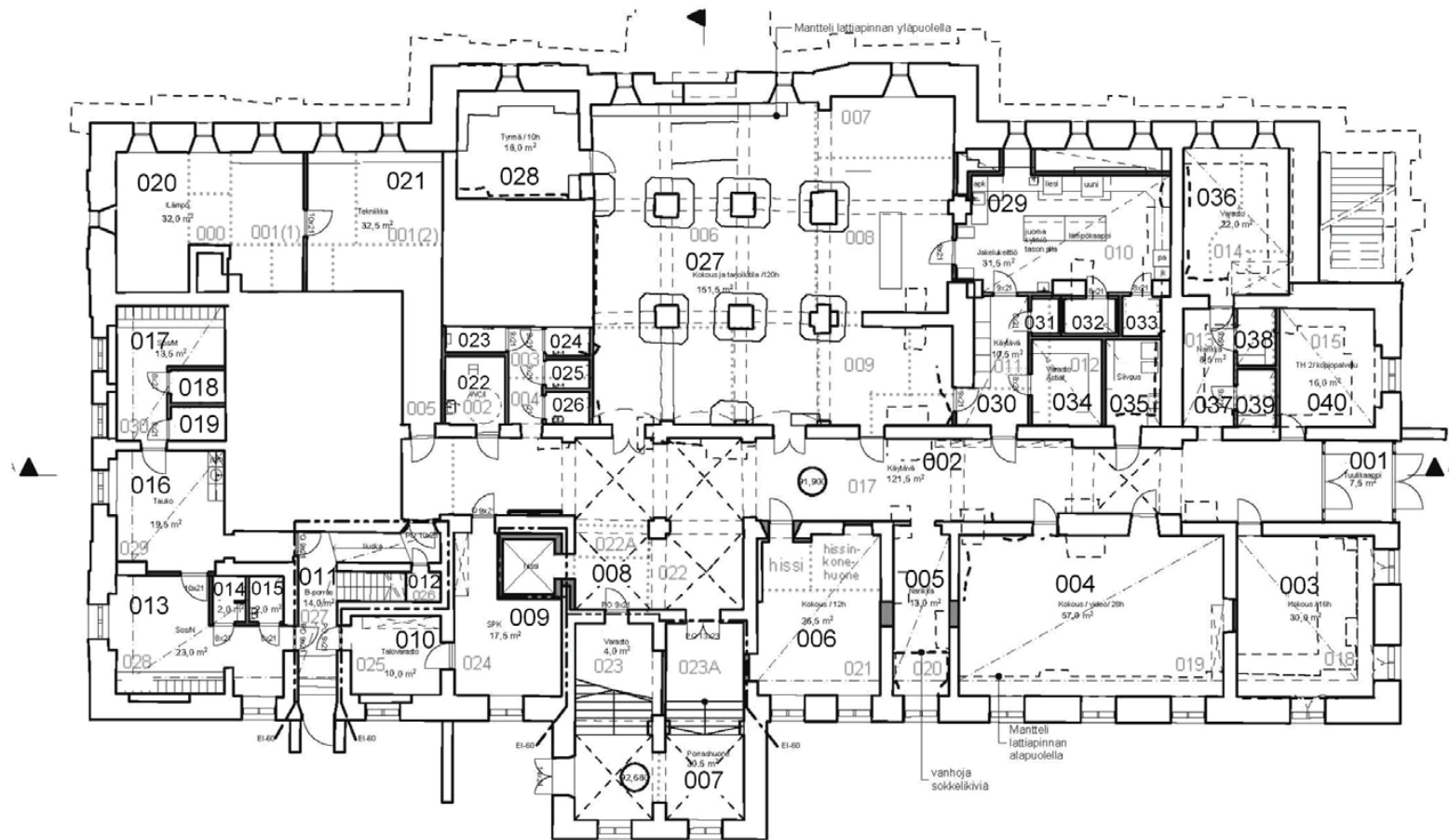
139. Alkuperäinen pohjapiirustus, Karl Viktor Reinius 1896. Jyväskylän kaupunginarkisto.

mien vuoksi. Tämä kerros koki peruskorjauksessa kaikkein eniten muutoksia. Alapohjat purettiin ja maapohjaa alennettiin. Perustuksien vahvistamiseksi tehdyt manttelit näkyvät tiloissa ja sisätilojen ilme on moderni.

Nyt rakennuksen kokoustoiminta keskittyy pohjakerrokseen. Tiloihin tuli useita nykyaikaisella tekniikalla varustettuja kokoushuoneita, ruokailu- ja vastaanottotila, jakelukeittiö, henkilökunnan sosiaalilat ja tekniset tilat. Aiemmin varastotiloina toimineet tilat on otettu monipuolisempaan käyttöön.

Kaupungintalo on rakennettu loivaan rinneeseen, mistä johtuen pohjakerros on Vapaudenkadun puolella osittain maan alla. Tämän seurauksena lämmitettävät käyttötilat suunniteltiin pihan puolelle. Itäkulmassa oli aluksi Wilhelm Wessmanin huutokauppakamari, jonka paikalle muutti ensimmäisestä kerroksesta kirjasto lukusaleineen vuonna 1908. Pohjakerroksessa oli ravintolan keittiö ja leipomohuone sekä pesutupa ja mankelihuone, jossa torvisoittokunta piti harjoituksiaan. Tiloissa toimi pitkään myös poliisikamari. Suuri osa tiloista oli lämmittämätöntä varastotilaa, jossa säilytettiin muun muassa polttopuita. Myöhemmin varastotiloja korjattiin muuhun käyttöön ja pohjakerrokseen rakennettiin arkistoholvi.

Pohjakerroksen tilat oli laitettu käyttökieltoon vuonna 2008 kivihiilipiestä ja kosteusvaurioista johtuvien sisäilmaongelmien vuoksi.

Kaupungintalon uudet ja vanhat huonenumerot pohjakerroksessa
 3.3.2010 Jyväskylän yliopiston museo/Riikka Mäkipelkola
111 uudet numerot suurennettuna
 135 käytöstä poistuneet numerot purku-urakassa purettu seinä
 Kaupungintalo
 Pohjapiirustus pohjakerros 1:200
 ark-Kantonen oy

Tuulikaappi 001 ja käytävä 002

PERUSKORJAUS

Pohjakerroksen pitkä käytävä alkaa teatterin puoleisessa päätyseinässä olevasta sisäänkäynnistä ja jatkuu aina suuren holvin perustuksille asti. Käytävästä on kulku suoraan lähes kaikkiin pohjakerroksen tiloihin. Peruskorjauksessa käytävän alapohjat purettiin ja, kuten muuallakin pohjakerroksessa, maanpintaa madallettiin, jolloin huonekorkeus kasvoi. Perustuksia vahvistettiin mantteleilla, joita voi nähdä kohoumina seinien vieressä ja liikunta- saumojen rajaamina alueina. Käytävän keskiosaan tehtiin teräsbetonirakenteinen lattiakanaali teknisille asennuksille. Kanaalin kansi tehtiin teräksestä ja päällystettiin tekstiilimatolla.

Portaiden eteen jäävä ristiholvattu tila oli erotettu käytävästä muuraamalla kaksi kaariaukkoa umpeen. Ne avattiin ja tila yh-

distettiin käytävään. Tähän tilaan tuli kulku uuteen hissiin. Vanha hissi oli avautunut käytävän pitkälle sivulle. Käytävän seinistä poistettiin vanhat rappauskerrokset. Sähköasennukset roilottiin seiniin ja seinät rappattiin uudelleen. Pintaan tuli hiertorapattu harmaa jalolaasti. Pilarit ja kaaret maalattiin harmaiksi ja ristiholvikatot vaalean keltäväiksi.

Käytävästä muihin tiloihin oli vuosien varrella puhkaistu lisää oviaukkoja, kun pohjakerroksen muita tiloja oli jaettu uusilla seinillä pienempiin. Oviaukkoja oli myös muurattu umpeen, kun niiden paikkoja oli muutettu. Olemassa olevia aukkoja hyödynnettiin ja uudet tehtiin vain hissiin ja telehuoneeseen.

Katon materiaali vaihtelee käytävän eri osissa. Porrashuoneen ja pienen holvin

kohdalla oli tiilimuuratut ristiholvit. Muut välipohjat olivat puuta ja katossa oli maalattu helmiponttipanelointi ja sen päällä levytys. Tiilipilareiden väliin muuratut tiilikaaret jakavat käytävän kattoa osiin. Holvikatot rapattiin ja maalattiin, puuvälipohjat uusittiin ja alakatoksi tuli tammiviilupintainen asennuskatto. Pienen holvin vieressä, yhden kalusteseinämän kohdalla viilukatto toteutettiin kaarevana sen taakse tehtyjen asennusten vuoksi.

Tilaan tuli useita tammipintaisia kalusteseinämiä, joihin integroitiin teknologiaa kuten plasmanäyttöjä. Tilan valaisimet ovat modernit. Tuulikaapin ja ulko-oven rakenteet ovat uudet ja tehty teräksestä ja lasista.

141. Käytävä ennen korjausta.

142. Käytävän purkutöitä.

143. Käytävä korjauksen valmistuttua.

Kokoushuoneet 003, 004, 006 ja 028 ja naulakko 005

Tiloihin, joissa oli aiemmin toiminut mm. huutokauppakamari, kirjasto, leipomo, tyrmä ja rakennusvirasto, tuli nyt kokoushuoneita ja naulakko.

LÄHTÖTILANNE

Kokoushuoneet 003 ja 004 olivat alkujaan olleet iso tila, jota oli osittain jakanut tiili-kaari. Kaari muurattiin umpeen ja myös vanhasta leipomosta erotettiin kapea tila uudella seinällä. Uusia ovia on puhkottu käytävään ja myöhemmin myös huoneiden välille. Myöhemmin tiloja oli jaettu pienempiin kevyillä väliseinillä. Tiloissa oli puuvälipohjat ja katossa maalattu helmiponttipaneeli, jonka päälle oli liimattu akustiikkalevyä. "Leipomohuoneen" nurkkaan oli rakennettu edellisessä peruskorjauksessa hissi.

PERUSKORJAUS

Hissikuilun seinät purettiin lukuun ottamatta niitä, jotka oli ankkuroitu tiiliseiniin. Sisäpihan seinän vierustan lattian alla kulki vanha betoninen putkikanaali, joka purettiin. Ylimääräisiä aukkoja ummistettiin ohuilla seinärakenteilla, jolloin syntyneisiin syvennyksiin saatiin sijoitettu kalusteseinämiä ja -kaapistoja. Uusiksi alakatoiksi tuli asennuskatto, joka kaareutuu ikkunaseinillä ylemmäs. Naulakkotilassa se on tammiviilupintainen. Seinäpinnat joko hietorapattiin harmaalla laastilla tai maalattiin. Tyrmässä, jonka seiniä ei oltu rapattu, seinät slammattiin harmaiksi niin, että tiilipinta erottuu.

Muihin tiloihin tuli uudet äänieristetyt tammiviilupintaiset ovet paitsi Tyrmään, jonka vanha kurkistusluukulla varustettu metalliovi säilytettiin. Tyrmän ulkoseinällä

olevat betonimanttelit muokattiin tammipintaiseksi penkiksi. Kaikissa kokoustiloissa on isoja tammipintaisia kalusteseinämiä kokouskäytön vaatimia laiteasennuksia varten. Tilojen varustelu on nykyaikaiseen kokouskäyttöön suunniteltu. Kokoushuoneet nimettiin rakennuksen historialta kertovilla nimillä: Kamari, Vallesmanni, Pamppu ja Tyrmä.

144. Huone 003 ennen korjausta.

145. Huone 004 purkutöiden aikana.

146. Tyrmän oven tarkistusluukku.

147. Kokoushuone 006 kalustettuna.

Kokous- ja tarjoilutila 027

Pohjakerroksessa pääosin paraatiaulan alapuolella sijaitseva kokous- ja tarjoilutila oli alkujaan varastotila.

LÄHTÖTILANNE

Paraatiaulan kohdalla välipohjana on tiilipilareiden ja tukikaarien varaan muurattu tynnyriholvi. Tilan itäpuolella oli puinen välipohja ja portaat ensimmäiseen kerrokseen. Tilaan oli tehty erilaisia väli-seinäratkaisuja, oviaukkoja käytävälle oli puhkaistu lisää ja kaariaukkoja oli muurattu tai valettu betonilla umpeen. Tiilipilareista osa oli mantteloitu betonirakenteella rapautumisen vuoksi mahdollisesti jo vuonna 1933 (Lindell 2009, 56).

PERUSKORJAUS

Peruskorjauksessa kaikki tilan väliseinä- rakenteet purettiin. Perustuksien vahvistustöissä tiili- ja betonipilareiden sekä

kantavien seinien ympärille oli tehty betonimanttelit. Osa mantteleista kohoaa reilusti uuden lattiapinnan yläpuolelle. Pilareiden ympärillä niiden kulmia sahattiin ja päälle rakennettiin istuimiksi sopivat manttelipenkit. Niiden pinnaksi tuli öljy- vahakäsitelty massiivitammitaso. Lisäksi mantteleita piilotettiin mm. tekniikkaseinien sisään.

Tilan pinnat puhdistettiin hiilihappojääpuhalluksella. Tiilirakenteissa olleita vaurioita korjattiin laastilla ja käyttämällä vanhoja purkutiiliä. Pilareiden betonimanttelit maalattiin betoninharmaalla. Tiilipilarit, -kaaret ja -seinät slammattiin niin, että tiilikuvio paistaa ohuen laastikerroksen läpi. Tynnyriholvien pinnat hierontapattiin. Osassa tilaa ollut puuvälipohja uusittiin ja alakatoksi tuli viilupintainen asennuskatto.

Betonipintainen kutistumis- ja liikuntasau- moihin jaettu lattia käsiteltiin harmaalla pinnoitteella. Lattiaan tuli lattialämmitys. Kaikille seinille tuli tammiviilupintaisia kalusteseinämiä eri laajuisina alueina. Tila on varustettu plasmanäytöllä ja kaiuttimilla ja soveltuu näin myös kokoustilaksi. Pistorasioita on sijoitettu lattioihin, seiiniin ja manttelipenkkeihin. Itäpuolella on tarjoilutiski ja kulku keittiöön. Tilan valaistus on moderni. Pilareita kiertävien valaisinten johdotukset on tehty pinta-asennuksina.

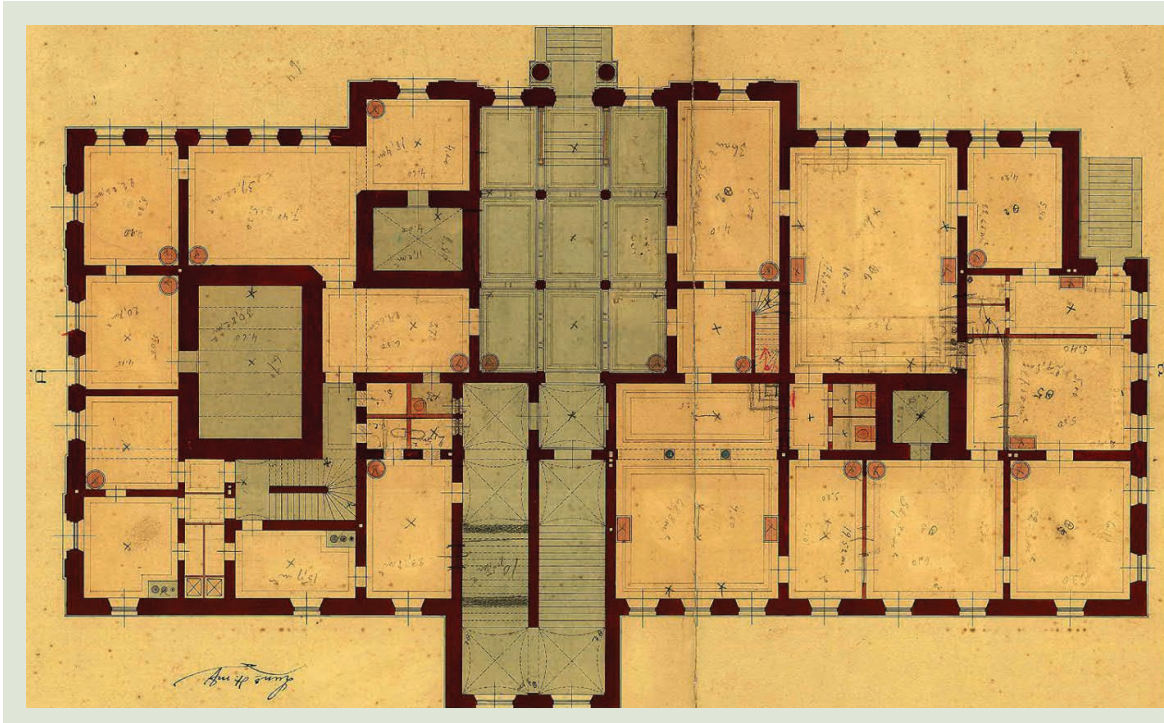
148. Tila oli jaettu pienempiin muuraamalla ja valamalla kaariaukkoja umpeen sekä kevyillä väliseinäkeratksuilla.

149. Tiiliholvien ja -kaarien slammaus- ja rap- paustyöt.

150. Tarjoilutila valmiina ja kalustettuna.

1. KERROS

151. Alkuperäinen pohjapiirustus, Karl Viktor Reinius 1896. Jyväskylän kaupunginarkisto.

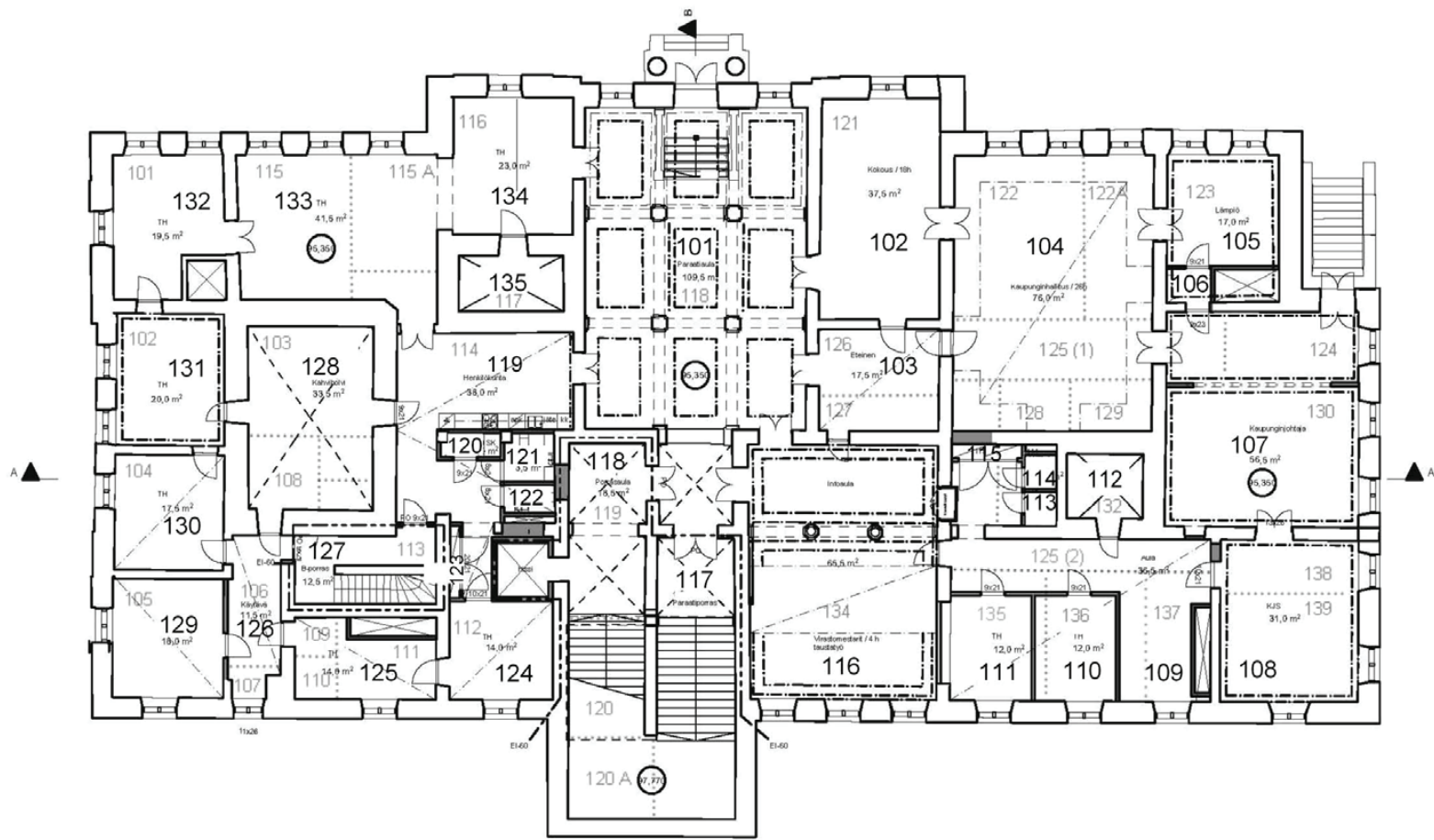
alkuperäisiä, umpeenmuurattuja oviaukkoja. Monet tiloista korjattiin entistään. Alkuperäisen asun palauttamisen sijaan pyrittiin huomiomaan tilojen kerroksellisuus. Palautetun aikakauden asuun vaikuttivat tilojen säilyneisyys, historiatiedot ja tutkimustulokset sekä nykyinen käyttö.

Juhlasalin lattian rakenteiden säilyttämisestä johtuen tässä kerroksessa oli mahdollista säilyttää huoneiden sisäkattokerroksia. Valitettavasti juhlasalin aiempien lattiakorjauksien myötä myös kattorakenteita oli uusittu eli aivan vanhimpia kattomaalauksia oli säilynyt tällä alueella vähän.

Ensimmäisen kerroksen alkuperäisiä käyttäjiä olivat: maistraatti, raastupa, rahatoimikamari ja Suomen Pankki, jolle varattiin lähes koko Gummeruksenkadun puoleinen pääty. Kerroksessa oli myös kirjasto sekä valtuusmiesten kokoushuone. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on kulku pääsisäänkäynnin kautta paraatiaulaan ja sieltä paraatiportaiden kautta toiseen kerrokseen.

Peruskorjauksen jälkeen ensimmäiseen kerrokseen sijoittuvat kaupunginjohtajan työtilat, kaupunginhallituksen kokoushuone, kirjaamo, kaupunginkanslia, lakipalvelut, neuvonta sekä kaupungin työntekijöiden työhuoneita.

Peruskorjauksessa ja suunnittelussa yksi lähtökohta oli rakennuksen historian kunnioittaminen. Alkuperäistä tilajakoa palautettiin poistamalla kaikki myöhemmin tehdyt väliseinärakenteet ja avaamalla

Kaupungintalon uudet ja vanhat huonenumerot 1krs:ssa
 3.3.2010 Jyväskylän yliopiston museo/Rikka Mäkipelkola

111 uudet numerot suurennettuina

135 käytöstä poistuneet numerot purku-urakassa purettu seinä

Kaupungintalo
 Pohjapiirustus 1 kerros 1:200

ark-Kantonen oy

Paraatiaula 101

Kaupungintalon pääovi johtaa näyttävään sisääntuloaulaan, jonka kautta on kulku muihin rakennuksen tiloihin.

LÄHTÖTILANNE

Kaupungintalon pääovet vievät paraatiaulaan, jossa on neljä kipsikoristeista pylvästä ja kahdeksan pilasteria. Pylväiden ja pilastereiden väliset palkit ja profiloituneet listat jakavat alakaton yhdeksään osaan. Vastapäätä ulko-ovea on käynti holvikattoisesta syvennyksestä paraatiportaisiin ja pohjakerrokseen meneviin portaisiin. Aulan lattia on ulkopuolen maanpintaa ylempänä, joten heti oven jälkeen on balusterikaitein varustetut portaat aulan tasalle.

Rakennetutkimuksissa selvisi, että aulan ja yläpuolella olevan juhlasalin välipohjarakenteet olivat muita tiloja paremmassa

kunnossa ja siten mahdollista suurimmalta osalta säilyttää.

Väritutkimusten yhteydessä selvisi, että katon palkeissa oli tikkurappauksen sijasta käytetty rappausverkkoa, eivätkä maalikerrokset täsmänneet seinien ja pilastereiden kanssa. Tämän perusteella palkit eivät olleet alkuperäiset.

Paraatiaulan alapuolisena välipohjana on tiilestä muurattu tynnyriholvi, jonka päällä on hiekkakerros. Lattiasa on koristeellinen kahdella värillä toteutettu mosaiikkibetonipinta, jossa on aiemmissa korjauksissa tehtyjä halkeamien laastipaikkauksia.

Alun perin aulasta oli portaiden lisäksi kolme pariovea kerroksen muihin tiloihin. Myöhemmin tehtyjen tilamuutosten takia pariovien määrä oli lisääntynyt kahdel-

la. Alkuperäisissä piirustuksissa oviin oli merkitty koristeelliset kehykset ja ovien yläpuolella arkkitehtonista ilmettä tuovat ovikatokset. Tällainen katos oli säilynyt vain paraatiportaikkoon vievän parioven yläpuolella ja se oli ristiholvatun katon vuoksi kaareva. Kun löydettiin vanha valokuva, jossa myös muiden ovien katokset näkyivät, päätettiin ne palauttaa tilaan.

Aulan pinnat olivat ennen peruskorjausta vuoden 1980 korjaustyön asussa. Seinät olivat ruskeat, seinien alaosien puupaneeloineissa sekä listoissa ja balustereissa

153. Seinien paikkakorjaukset ja maalaustyöt ovat käynnissä. Värimaailma vaihtuu tummasta vaaleaan.

154. Välipohjan puiset pääkannattajat korvattiin teräspalkeilla.

155. Teräspalkkien ympärille rakennettiin alkuperäisen näköinen kotelo.

oli marmorointi, pylväät olivat vaaleanpunaiset ja palkit ja konsolit olivat harmaat. Tällöin tehty maalaus perustui silloin tehtyihin väritutkimuksiin, mutta tällöin palautettu asu ei vastannut uusissa tutkimuksissa löydettyä vanhinta kerrostumaa, vaan oli lähempänä yhtä myöhemmin toteutetuista maalausasuista. Aulaan jätettiin esille alue tätä viime peruskorjauksessa tehtyä maalikerrosta.

PERUSKORJAUS

Paraatiaulan katon puiset pääkannattajat uusittiin alakautta ja korvattiin muototeräspalkeilla. Palkkien ympärille toteutettiin kipsilevyillä, puurimoilla ja laastilla vanhan mallin mukainen ilme. Pilastereiden ja pylväiden kipsikonsolit irrotettiin välipohjatöiden ajaksi ja kiinnitettiin uudelleen.

Mosaikkibetonilattia hiottiin, puhdistettiin ja kristalloitiin kristallointiaineella. Ovien yläpuoliset uudet katokset toteutettiin kaarevan mallin, vanhojen valokuvien ja alkuperäisten piirustusten pohjalta erikoispuusepän työnä.

Tilassa toteutettiin väritutkimus kahdessa vaiheessa. Ensimmäiset esiinnot olivat pieniä ja niitä tarkennettiin myöhemmin tehtävillä isommilla esiinotoilla. Tila päädyttiin palauttamaan mahdollisimman lähelle alkuperäistä uusrenessanssiasuaan. Tutkimusten mukaan aulan alkuperäinen väritus on ollut vaalea, pastellinsävyinen. Vaaleansinisissä seinissä on ollut valkoisella ja ohuilla punaisilla viivoilla teh-

ty koristemaalauksella. Pylväissä, pilastereissa ja kipsikonsoileissa on ollut pronssivärikoristelua. Seinän alaosien puupanelien peilit ovat olleet vaaleanpunaiset ja niissä on ollut tummempalla punaisella tehty töpötykskuviointi. Vuoden 1980 korjauksessa tammiootratut ikkunat ja ovet kunnostettiin. Ovien alapuolen vaurioituneet kohdat tammiootrattiin uudelleen.

Tilassa on yhdistetty vanhoja seinien lampeettivalaisimia ja uusia kattovalaisimia.

156. Paraatiaula peruskorjauksen jälkeen.

157. Esiin jätetty fragmentti seinän alkuperäisestä koristemaalauksesta.

158. Löydetty koristemaalauks toteutettiin uudelleen.

Kokoushuone 102 ja eteinen 103

Tila 102 on todennäköisesti ollut alun perin istunto- tai kokoussali. 1940-luvulla siitä tuli kaupunginkanslian huone. Tilan nykyinen käyttö on kokoussali. Eteistilan (103) kautta oli kulku pormestarin huoneeseen eli nykyiseen infoaulaan ennen kuin tilaan puhkaistiin ovi suoraan paraatiaulaan. Eteiseen on alkuperäisissä piirustuksissa merkitty myös portaat pohjakerrokseen.

LÄHTÖTILANNE

Huoneen katosta löytyi hyvin vähän maalikerroksia ja rappausverkosta päätellen katon rappaus on jossain vaiheessa uusittu. Seiniltä löytyi alimpana kerroksena vaaleansinistä liimamaalia ja oranssi viiva.

PERUSKORJAUS

Tila palautettiin 1920-luvun asuun eli tutkimuksissa löytyneeseen punaiseen kerrostumaan. Seinät oli tällöin maalattu

lohenpunaisella seinän alaosan ollessa tummempi ja rajakohdalla on oranssinpunainen viiva.

Tilojen lattiat purettiin ja välipohjat uusittiin kokonaan. Uudeksi lattiamateriaaliksi tuli ruudullinen parkettilattia.

Kokoushuoneen eteläisenpuoleiseen päätyseinään tehtiin kalusteseinämä, jossa on suuri näyttö kokouskäyttöä varten, tuloilmasäleiköt ja muu tarvittava kokous- ja talotekniikka sekä valaistu vitriini. Keskellä seinämää on ovi eteiseen.

159. Välipohjapalkit ja laudat täytteiden poistamisen jälkeen.

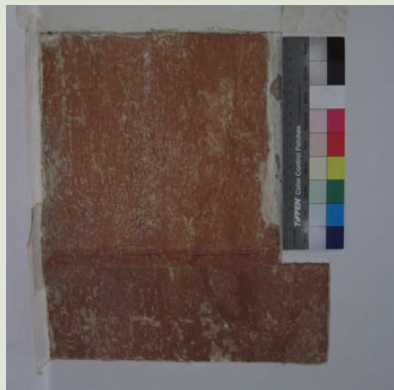
160. Seinän esiinotettu fragmetti 1920-luvulle ajoitetusta maalikerrostumasta, jonka mukaan tila maalattiin uudelleen.

161. Eteinen kalustettuna.

162. Kokoushuone peruskorjauksen jälkeen.

Kokoushuoneessa oli vanhat kattolistat, jotka korjattiin ja maalattiin. Eteistilaan tuli ripustettu tammiviilukatto.

Kokoushuoneeseen sijoitettiin 1940-luvulla hankitut vihreät messinkivalaisimet, jotka oli alun perin hankittu viereiseen kaupunginhallituksen kokoushuoneeseen.

Kaupunginhallitus 104

Tilassa on alkujaan toiminut raastuva-noikeus. Nykyisin tila toimii kaupunginhallituksen kokoushuoneena.

LÄHTÖTILANNE

Tilaan oli rakennettu siivouskomero ja WC-tiloja 1940-luvulla ja jäljelle jäänyt kokoushuone oli jaettu kahdeksi toimistohuoneeksi ja käytäväksi 1970-luvulla.

WC:n ja siivouskomeron purkutöissä lasketun alakaton alta löytyi katosta ja holkalistasta monivärinen töppäys-koristelu. Seinistä löytyi punaista ja punaruskeaa töppäys-maalausta. Nämä ajoitettiin 1920-luvulle.

PERUSKORJAUS

Kaikki väliseinät purettiin ja tila palautettiin isoksi huoneeksi. Vanhat alkuperäiset oviaukot viereiseen kokoushuoneeseen

ja lämpiöön avattiin. Lattiat ja välipohjat purettiin. Tässä tilassa välipohja toteutettiin poikkeuksellisesti teräspalkein ja teräsbetonilaatalla. Välipohjaratkaisuun vaikutti tilan alapuolella olevan keittiön vaatimukset. Lattian pintamateriaaliksi tuli parketti.

Tilan seinät palautettiin viereisten tilojen tapaan 1920-luvun värimaailmaan. Kat-

toon tuli ripustettu tammiviilupintainen katto, joka on akustisoivaa, reíitettyä puukipsilevyä.

Etelänpuoleiseen seinään tuli koko seinän peittävä kalusteseinämä, johon tuli suuri näyttö kokouskäyttöä varten. Tilan valaistus ja kalustus ovat uusia.

163. WC ja siivouskomeron alakaton takaa paljastui 1920-luvulla maalattua katto- ja seinäpintaa.

164. Väliseinän purku. Väliseinä on tehty laudasta, tervapaperista ja metalliverkkoon kiinnittyvästä rappauksesta. Kaikki pinnat olivat ennen korjausta valkoiseksi maalatut.

165. Seinät ovat saaneet uuden värinsä. Kalusteseinämän puurakenteet ja ripustetun katon rakenteet ovat tekeillä.

166. Kokoushuone peruskorjauksen jälkeen.

Lämpö 105

Huone on alun perin toiminut raastuvan odotushuoneena ja myöhemmin muun muassa kaupunginjohtajan huoneena.

LÄHTÖTILANNE

Väritutkimuksissa tuli ilmi, että seinät on mahdollisesti alkujaan maalattu alaosasta vaaleansinisellä liimamaalilla. Noin 110 cm lattiasta on ollut punainen paneelirajaviiva

ja yläosa on ollut vaalea. Todennäköisesti 1920-luvulla huone on maalattu punaiseksi. Korkealla seinällä on ollut koristenauha, jossa on mustia lehtiä ja alaosa on töpömaalattu punaisella ja violetinruskealla. Lehtikoristelun yläpuolella seinä on ollut vaalea. Tilan katosta ei löytynyt koristemaalauksia ja katon laastin rakenne viittaa siihen, että katto on uusittu jossain vaiheessa kokonaan.

PERUSKORJAUS

Tilan välipohjat purettiin kokonaan ja uusittiin. Välipohjarakenteesta löytyi kokoliittilevyä vasojen alapuolelle naulattuna. Uusi sisäkatto toteutettiin kipsilevyllä rappausta muistuttavalla tasoitteella.

Vanha oviaukko tilaan 104 avattiin. Tilan eteläiseen nurkaan rakennettiin ilmastoinnille ja muulle talotekniikalle kanavatarkis-

tusluukkuineen ja sen viereen pieni eteinen, josta on kulku kaupunginjohtajan huoneeseen. Kaikki tilan ovet ovat uusia ja ne peittomaalattiin alkuperäisen maalauksen mukaan kolmella eri sävyllä. Huoneeseen maalattiin uudelleen puna-ruskea-musta-koristemaalaus. Näin huone muodostaa yhdessä tilojen 102 ja 104 kanssa 1920-luvun ilmeeseen palautetun tilasarjan.

Lattiaan tuli luonnonvärinen tammiparketti. Alkuperäinen lattia on ollut vernissattua kuusilankkua. Jalkalistat ovat uudet.

167. Esiinotettua 1920-luvun maalausta.

168. Välipohjan täytteet on poistettu. Nykyisen oven kohdalla näkyy uunin tiilimuurattu pohja. Alapuolisen tilan katossa on ollut kokoliittilevyt.

169. Koristeiden maalausta.

170. Valmis huone ennen kalustusta.

Kaupunginjohtajan huone 107

Tilassa on aiemmin ollut kevyillä väliseinillä erotettu "tambuuri" eli sisäeteinen, kaksi pientä varastoa sekä kirjasto.

LÄHTÖTILANNE

Myöhemmin käytävä poistettiin ja tilaan tuli työhuoneita. Tilasta on oma sisäänkäynti ja portaat Vapaudenkadulle päin. Oviaukko oli peitetty sisäpuolelta, joskin ulkoportaat, ulko-ovi, sisäpuolen ovilistat ja oven yläpuolella oleva ikkuna oli jätetty paikoilleen.

PERUSKORJAUS

Peruskorjauksessa kaksi työhuonetta (vanhat huonenumerot 124 ja 130) sekä kulureittinä eri huoneisiin johtava eteistila yhdistettiin kaupunginjohtajan työhuoneeksi. Ulko-ovi avattiin peruskorjauksessa ja alkuperäinen koristeellinen ulko-ovi kunnostettiin. Sisäpuolelle tuli uusi vanhan mallinen lämpöovi. Uusi oviauk-

ko puhkaistiin kaupunginjohtajan sihteerin työhuoneeseen. Vanha oviaukko aulaan 109 puolestaan peitettiin kevyellä väliseinärakenteella. Vanha alkuperäisen väliseinä purettiin kokonaisuudessaan. Se oli molemmilta puolilta tikkurapattu

cloison-seinä. Seinässä oli havaittavissa myöhempiä korjauksia ja alkuperäisen oven sijainti.

Puretun väliseinän tilalle toteutettiin uusi seinä, joka jakaa tilaa mutta on pääosin avonainen. Tällä tavoin vanhaa huonejakoa tuotiin esille ja seinän eri puolille voitiin maalata uudelleen tutkimuksissa löydettyt koristemaalaukset. Tässäkin tilassa välipohjat oli purettava kokonaan ja alkuperäinen rapattu katto menetettiin.

171. Cloison-seinän purkaminen. Taustalla näkyy levyjen ja eristeiden takana ollut alkuperäinen ulko-ovi ennen kunnostusta.

172. Tila ennen korjausta. Ulko-ovi oli sisältä levytetty umpeen.

173. Vanhan eteistilan katon maalauksen rekonstruointi.

174. Kalustettu kaupunginjohtajan huone korjauksen valmistuttua.

Kaupunginjohtajan sihteerin huone 108

Tilassa on alun perin ollut kirjaston lukusali ja nykyisin se on kaupunginjohtajan sihteerin työhuone.

LÄHTÖTILANNE

Tila oli jaettu vuonna 1940 kahdeksi eri tilaksi rankarakenteisella väliseinällä. Seinässä oli molemmin puolin tikkurappaus. Toisella puolella oli alaslaskettu katto ja rakennuksen kulmassa olevassa huoneessa rapattuun kattoon oli liimattu akustiikkalevyt. Katon rappaus oli huonos-

175. Kaupunginjohtajan huoneeseen puhkaistiin uusi ovi. Vasemman puoleinen oviaukko on puhkaistu v. 1940 paikkaan, jossa alun perin oli uuni. Uunin pohja paljastui välipohjapurkujen yhteydessä.

176. Väliseinän tikutusta ja katon irronnutta rappausa.

177. Katon uusi koristemaalaus ja valaisimet.

178. Sihteerin työhuone valmiina.

sa kunnossa ja alaslasketun katon puolella siitä oli irronnut suuria alueita.

PERUSKORJAUS

Välipohjat uusittiin ja väliseinä purettiin. Kaupunginjohtajan huoneeseen avattiin uusi aukko pariovelle.

Ennen välipohjien purkamista tehdyissä väritutkimuksissa ilmeni, että katossa oli koristeellinen kattomaalaus, jossa oli kukkia, pronssisia koristeita sekä viivamaalauksia. Kattomaalaus maalattiin uudelleen rapatun kaltaiselle tasoitepohjalle. Seinät maalattiin vanhimman löydetyn maalikerroksen mukaan kahdella vaalealla harmaansinisellä, joita erottaa noin metrin korkeudella ruskea paneelirajaviiva.

Uusi pariovi maalattiin muiden ovien tavoin kolmella eri sävyllä. Ikkunoiden ylä-

puolelle tehtiin kaarevat verholaudat. Lattiamateriaaliksi valittiin tammiparketti, jonka ruutukuvio on samanlainen kuin vanhoissa tauluparketeissa. Tilan valaisimet ovat uudet, samoin niiden määrä ja sijoittelu. Kattoon palautettiin rosetti sen alkuperäiselle paikalle.

Aula 109 ja työhuoneet 110–111

Tilassa oli alkujaan kaksi kevyellä cloison-seinällä jaettua tilaa. Tilat olivat rahoittoimikamarin käytössä. Tästä syystä tilassa on myös pieni holvi, jonka ovi tilattiin sepä Herman Toivolalta.

LÄHTÖKOHTA

1940-luvulla tilaan tehtiin käytävä ja isompi huone jaettiin kahdeksi. Väliseiniin tehtiin ikkunat niin, että niiden läpi on nähnyt nyk. infoaulasta aina rakennuksen päätyhuoneeseen asti. Myöhemmin ikkunoita on peitetty.

Väritutkimuksissa tiloista löytyi kahden alkuperäisen huoneen kattomaalaukset. Idän puoleisesta huoneesta löytyi reunanauha, jossa oli kiemurakoristelua ja nauha-alueen sisäpuolella kukkaköynnöskoristelu. Pienemmän huoneen katossa puolestaan oli pronssivärillä toteutettu

viivakoristelu, jonka jakoi osiin kukka- ja lehtikoristealueet. Myös huoneiden keskeltä löytyi kattorosettien ympärillä ollutta viivamaalausta. Molemmista katoista otettiin näytteet museon kokoelmiin ja ne dokumentoitiin huolellisesti, mutta niitä ei toteutettu uudelleen huonejaon sekä tekniikan ja ääneneristyksen vaatiman alaka-

179. 1940-luvulla sisäseinään tehty ikkuna ja ovi.

180. Yksityiskohta katon esiinotetusta maalauksesta.

181. Välipohjan ja väliseiniä purkutyöt.

182. Uudet väliseinät ja yläpuolella olevien WC-tilojen viemärrönnit.

ton vuoksi.

PERUSKORJAUS

Tilan välipohjat uusittiin ja kevyet väliseinät purettiin. Välipohjapurkujen yhteydessä purettiin myös vanhat uunin pohjat. Tila jaettiin metallirunkoisilla väliseinillä kahteen työhuoneeseen ja aulaan. Tiloihin tuli ripustetut tammiviilukatot, jotka ovat ikkunoiden yläpintaa alempana ja kaartuvat ikkunaseinillä ylemmäs.

Seinät maalattiin vaaleanpunaisiksi. Värivalinta pohjautui väritutkimuksissa löydettyyn hentoon punaiseen sävyyn. Aulan idänpuoleiselle seinälle rakennettiin kanava IV-asennuksille.

Infoaula 116

Tila on ollut alun perin pormestarin huone ja 1940-luvulla se siirtyi rahatoimiston käyttöön, jolloin ovet aulaan ja käytävään avattiin sekä ikkuna ja ovi viereiseen huoneeseen. Nyt tilaan tuli infoaula ja vi-rastomestareiden työtila.

LÄHTÖKOHTA

Huonetta jakaa kaksi teräsbetonipilaria ja kaksi pilasteria, joissa on koristeelliset kapiteelit. Toinen pilastereista oli pahasti vaurioitunut.

Tilaan oli vuoden 1980 korjauksessa jätetty esiin fragmentti vanhimmasta löydetystä kattomaalauksesta. Väritutkimuksissa löytyi useita värikerroksia, joista voimakkaimpia oli 1930-luvulle ajoitettu sinistä ja kultaista yhdistävä vaihe. Tällöin tilassa oli kaupunginjohtajan huone ja kaupunginhallitus lienee myös kokoontunut siellä. Ti-

laan on jätetty näkyviin alueita tästä maalikerroksesta.

Rahatoimiston muutettu tiloihin sinne hankittiin kassakaappi, jonka pinta oli maalattu puukuvioksi. Myöhemmin se oli maalattu valkoiseksi.

PERUSKORJAUS

Tilassa ollut 1980-luvulla rakennettu hissi-

kuilu purettiin. Tiukasti paraatiportaan tiiliseinään ankkuroitua betoniseinää ei purettu. Hissikuilun sivuille tehdyn lepo huoneen ja eteistilan väliseinät purettiin. Pilareiden kohdalla olevan tiiliseinän yläosa vahvistettiin betonilla. Pilastereiden rappauskoristeet korjattiin. Uudelleenmaalauksen toteutettiin väritutkimusten tulosten perusteella. Seinät maalattiin vaalealla vihertävän harmaalla ja tilaa kiertää punaruskea paneeliraja.

Välipohjat purettiin ja rakennettiin uudel-

183. Väritutkimuksissa löytyi voimakkaan sinistä ja metallinsävyisiä maalikerroksia.

184. Oven kohdalta löytyi kaakeliuunin pohja.

185. Valurautapilarien työmaa-aikaiset suojaukset ja tiiliseinän vahvistamista varten tehdyt betonimuotit.

186. Ikkuna-aukko muurattiin umpeen vanhoilla tiilillä.

leen. Tilassa on ollut kaksi kaakeliuunia. Uunien puiset ja tiiliset pohjat purettiin välipohjapurkujen yhteydessä.

1940-luvulla viereiseen tilaan puhkaistu ikkuna-aukko muurattiin umpeen vanhoilla purkutöistä saaduilla tiilillä. Muurattu kohta rapattiin.

Tila palautettiin uusrenessanssiasuunsa. Kattolistaan maalattiin alkuperäinen vaaleanpunakukkallinen koristeaihe aulan pienempään kattoon pilareiden pohjoisen puoleiseen osaan. Katon keskiosasta löytyi vaikeasti erottuva koristemaalauk, jossa oli kukka- ja lehtikoristeita. Kuviosta vain osa oli jäljellä ja sitä ei palautettu kattoon. Infotiskin puolella huoneen katossa kulkee tammiviilupintaisella levyllä koteloitu kanava teknisille asennuksille.

187. Katon maalauksen esiinotto.

188. Pilareiden yläpuolisen puupalkin rappaukset on poistettu. Uuden katon pinta tehtiin kipsilevyjen päälle rappausmuistuttavalla tasoitteella.

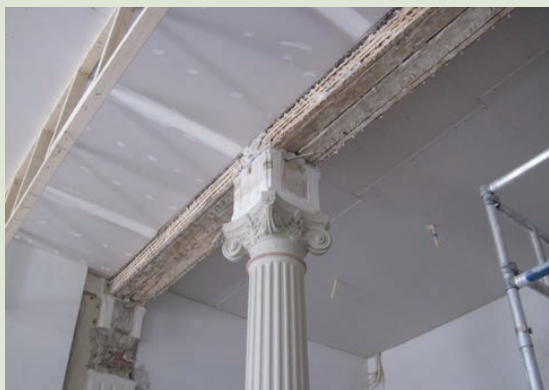
189. Aulan koristemaalauksen maalaaminen.

190. Pilasterin rappauskorjauksien teko meneillään ja tutkittuja värikerroksia.

191. Aula valmiina.

Tilaan tehtiin uusia vanhan mallisia peili-ovia, jotka maalattiin kuten muissakin tiloissa. Lattiana on tauluparkettikuviainen parkettilattia. Tiskin puolella valaistus on moderni, mutta koristemaalattuun kattoon sijoitettiin kaksi vanhaa kattokruunua.

Kassakaapin ootrattu pinta otettiin esiin ja kassakaappiin sijoitettiin asiakaspäätie.

Henkilökunnan tilat 119–222 ja kahviholvi 128

Henkilökunnan tila on toiminut alun perin Suomen Pankin, sitten raastuvanoikeuden odotushuoneena. Tilaan on sisäänkäynti paraatitaulasta, ja siellä on alkujaan ollut WC-tilat ja kulku B-portaaseen. Vuodesta 1980 lähtien "odotushuone" on ollut henkilökunnan kahvihuoneena ja holvista tuli peruskorjauksen jälkeen kokous- ja kahvitiila.

LÄHTÖKOHTA

Vuonna 1945 odotushuonetta oli laajennettu poistamalla WC:t ja rakentamalla uudet viereisestä huoneesta lohkaistuun tilaan. Myöhemmin WC-tilojen paikalle tehtiin keittiösyvennys. Näistä muutoksista johtuen oli purettu muurattuja kantavia seiniä ja ne oli korvattu betonipilareilla ja palkeilla. Tilassa oli ikkunat holvin 135 yläpuolelle, kuten myös tilassa 134. Ikkunat oli peitetty, mutta vanhat listat jätetty pai-

kalleen.

Väritutkimuksissa ei löytynyt jälkiä vanhoista koristemaalauksista. Seiniltä löytyi samankaltaista maalausta kuin useimmista muista tiloista, jossa paneelirajaviiva jakaa seinän erivärisiin ylä- ja alaosiin.

Suuri holvi oli rakennettu pankin käyttöön. Holvissa oli alun perin vain yksi ovi nykyiseen huoneeseen 131. Vuoden 1980 peruskorjauksessa tilaan tuli naisten WC-tiloja ja uusi ovi avattiin käytävään. Toista puolta oli käytetty varastona.

PERUSKORJAUS

Lattiasta purettiin paksu betonilaatta ja sen alla olevat osin lahonneet puuosat ja vanhat lattiantäyteet. Uudet WC-tilat rakennettiin samaan osaan tilaa kuin alkuperäiset olivat olleet, mutta uudelleen järjestettyinä. Keit-

tiösyvennykseen tuli uusi hissikuilu ja sen ohi lyhyt käytävä. Holvin yläosan ikkunoiden listat siirrettiin huoneeseen 134 ja ikkuna-aukot peitettiin. Keittiöön tuli uudet keittiökalusteet.

Holviin avattiin uusi ovi henkilökunnan kahvihuoneesta. Siellä olleet WC-tilat purettiin ja seinillä olleet hyllyt poistettiin. Vanha metalliovi säilytettiin.

Hieman peruskorjauksen jälkeen holviin tehtiin akustiikkakatto ristiholvatun katon muotoa myötäillen tilan kaikumisen takia. Tilan valaisimet ja kalustus ovat uudet.

192. Lattian betonilaatan purku. Alla lahonneita puuosia.

193. Uudet välipohjarakenteet ja umpeen muurattu aukko.

194. Kahviholvi rakennustöiden loppupuolella.

Työhuoneet 124, 125, 129, 130 ja käytävä 126

LÄHTÖKOHTA

Huone 124 on mahdollisesti ollut asunto yhdessä viereisen huoneen kanssa. Sinne on päässyt pohjakerrokseen vievästä portaista ja sieltä on ollut pääsy WC-tiloihin. Myöhemmin huone toimi mm. kaupunginvoudin huoneena. Tilasta lohkaistiin 1940-luvulla osa odotushuoneen uusiksi WC-tiloiksi. Väritutkimuksissa tilan katosta löytyi mahdollisesti alkuperäiset koristeelliset kattomaalaukset.

Huoneessa 125 oli miesten WC:t, jotka purettiin. Alkuperäisiin piirustuksiin on merkitty keittiön liesi. Sekä tilan 124 että 125 seinistä löytyi vanhoja tapetteja, joista ensimmäisessä tapettikerroksia oli useita.

Käytävän 126 ulkoseinän puoleiseen päähän on piirustuksiin merkitty ruokahissit. 1940-luvulla käytävän päähän teh-

tiin uusi uloskäynti ja ulkoportaat kadulle (ks. liitteet: ovityypit 1. kerros, ovi nro 8).

Työhuoneet 129 ja 130 ovat alun perin olleet Suomen Pankin vahtimestarin asuntona. Katoista löytyi yksinkertaista viivamaalausta, mutta ei koristeellisia kattomaalauksia.

PERUSKORJAUS

Peruskorjauksessa ulkoovi ja portaat purettiin ja ovi muutettiin kaari-ikkunaksi ja ikkunan alaosa muurattiin umpeen. Käytävän ja huoneen 129 välinen seinä purettiin ja rakennettiin uudelleen. Huoneen 129 ja käytävän välinen kevyt seinä purettiin ja rakennettiin uudelleen.

Työhuoneisiin tai käytävään ei palautettu vanhoja maalauksia. Kaikkiin kattoihin tuli laskettu akustiikkalevykatto, joka huoneessa 124 kaareutuu ylemmäs huoneen puolivälissä. Lattiaan tuli muovimatto. Valituihin materiaaleihin vaikutti akustiikka ja ääneneristys työrauhan takaamiseksi. Seinien maalisävyjen valinnassa on huomioitu yhteensopivuus muiden tilojen värimaailman kanssa.

195. Yksi huoneen 124 tapettikerroksista.

196. Esiin otettu koristemaalaukset huoneessa 124.

197. Käytävä 126 peruskorjauksen jälkeen. Ovi on muutettu ikkunaksi.

Työhuone 131

Tila oli alun perin Suomen Pankin tiloja, komissariuksen työhuone. Myöhemmin se toimi raastuvanoikeuden kansliahuoneena.

LÄHTÖKOHTA

Tilassa on alkuperäinen ovi isoon holviin eli nykyiseen kahviholviin. Välipohjat olivat huonokuntoiset ja lahoa oli etenkin ulkoseinällä ja holvin alle menevien vasojen päissä.

Seinien alkuperäiseksi väriksi todettiin vaaleanpunainen yläosa, ja hieman tummenpia alaosa, joita erottaa punainen viiva.

Katosta purettiin laskettu alakatto, jonka takaa löytyi alkuperäistä kattopintaa. Siitä oli pronssiviivoin ja vihrein kukin toteutettu koristemaalaus. Katon kunto oli huono, rappaus halkeili ja se tuettiin tutkimusten

ajaksi. Osia rappauksesta irtosi alustastaan välipohjan täytteiden poiston aikana. Pronssiviivat olivat säilyneet voimakkaina, mutta muut värikerrokset olivat haaleat. Tarvittavien tutkimusten ja talteenottojen jälkeen katto purettiin välipohjapurkujen yhteydessä.

Katossa, ripustetun alakaton alta löytyi alkuperäinen kattorosetti, jonka värikerrokset vastasivat keskikaton kerroksia. Sen alta saatiin keskikaton sävy selville.

PERUSKORJAUS

Välipohjat purettiin ja uusittiin.

Tila maalattiin uudelleen uusrenessanssin ilmeeseen. Myös kattorosetista tehtiin jäljennös tilan keskelle ja sen ympärillä olevat viivakoristeet toteutettiin uudelleen.

- 198. Holvin alle meneviä lahonneita vasoja.
- 199. Välipohjan täytteitä ja purkulautoja.
- 200. Holvin ovi ja siihen tehdyt väritutkimukset.
- 201. Alakattoa maalataan vanhan mallin mukaan.

Työhuone 132

Huone on alkujaan ollut Suomen Pankin virkailijan huone. Myöhemmin se on ollut maistraatin ja raastuvanoikeuden käytössä.

LÄHTÖKOHTA

Kun kaupungintalossa siirryttiin keskuslämmitykseen, rakennettiin huoneen nurkkaan kerroksen läpi kulkeva keskuslämmityspiipun hormi.

Ovi viereiseen tilaan 133 on alun perin sijainnut lähempänä seinää, mutta sen paikkaa ei palautettu. Alaslasketun katon takaa löytyi tästäkin huoneesta väritutkimuksissa kauniita koristemaalauksia. Kulmiin sijoitetut koristeet olivat suurempia kuin muissa tiloissa.

PERUSKORJAUS

Uusrenessanssiaikainen maalaus uudelleenmaalattiin välipohjien uusimisen jäl-

keen. Se ei kierrä keskuslämmityshormia vaan "katkeaa" sen kohdalla. Uudet kipsiset kattolistat kiertävät hormin. Seinät maalattiin tutkimusten tulosten mukaan kahdella vaaleansinisellä maalilla. Alaosa on yläosaa tummempi. On mahdollista, että alkuperäinen liimamaali on paneelirajana olleet punaisen viivan alapuolelta ollut vahattu ja siksi tummempi.

Vanha keskuslämmityshormi säilytettiin ja sinne sijoitettiin IV-kanavia sekä muita teknisiä asennuksia.

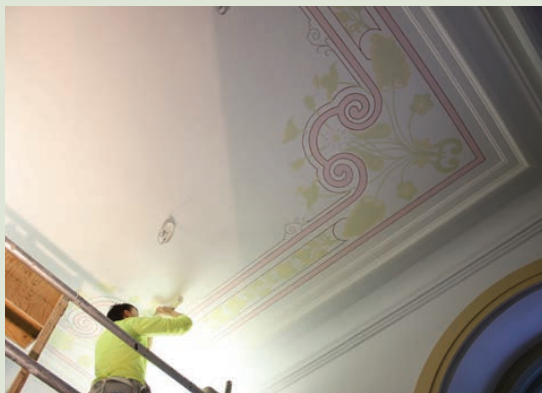
Kattoon asennettiin kolme uutta valaisinta, jotka huoneen muodosta johtuen on sijoitettu epäsäännöllisesti. Valaisinten keskellä katossa on maalattu kattorosetti. Huoneen kalustus on yhdistelmä uutta ja vanhaa.

202. Välipohjassa turve- ja sammaltäytteen päällä oli tiivistystä varten hiekkakerros.

203. Koristemaalauksen uudelleentoteutus suunniteltiin huolella vanhojen maalausten mukaan.

204. Koristemaalauksen toteuttivat entisöinti-maalaukseen erikoistuneet maalarit.

205. Huoneen kulma peruskorjauksen jälkeen.

Työhuone (Kirjaamo) 133

Tila on alun perin ollut Suomen Pankin asiakaspalvelutila. Myöhemmin se on ollut maistraatin ja raastuvanoikeuden istunto-sali.

LÄHTÖTILANNE

Huoneesta on ovi entiseen odotus-huoneeseen kahviholvin kulmalla. Vuonna 1980 huone jaettiin kolmeksi pienemmäksi huoneeksi.

Viereiseen huoneeseen johtanut kaariaukko oli ummistettu mahdollisesti jo vuonna 1918, kun Suomen Pankki muutti tiloista pois. Aukkoa ei ollut muurattu umpeen muun seinän paksuuteen vaan yhden tiilen

muurauksena niin, että alkuperäisen aukon muoto oli nähtävillä.

PERUSKORJAUS

Välipohjat uusittiin ylä- ja alapuolella. Kaikki väliseinät purettiin ja tila palautettiin yhdeksi isoksi huoneeksi. Viereiseen huoneeseen johtava kaariaukko palautettiin.

Alaslaskettu välikatto ja sen taakse kätkeytyneet asennukset purettiin. Väritutkimuksissa katosta löytyi vain yksinkertainen pronssiviiva. Tilassa on hyvin mahdollisesti ollut muiden Suomen Pankin tilojen tavoin

206. Vanhan kaariaukon muoto on selvästi nähtävissä.

207. Välipohjan täytteet on imuroitu. Vasojen alla näkyy alapuolisen tilan alakattoon laitettua kokoliitti-levyä.

208. Huoneen korjaus on maalaus- ja sähköasennusvaiheessa.

runsaammat koristemaalaukset, mutta vaikuttaa siltä, että tilan katto on uusittu 1920-luvun tienoilla kuten viereisessä tilassakin. Vanhimpana koristemaalauksena löytynyt pronssiviiva toteutettiin kattoon uudestaan.

Väritutkimusten tulosten perusteella seinät maalattiin vaaleilla beessin sävyillä ja raja-kohtaan tuli punertavan ruskea paneelirajaviiva. Tutkimuksissa löydettiin myös pieniä naulanjälkiä ja paperifragmentteja, mikä viittaa vanhaan listoitukseen ja siihen, että listan yläpuolella seinä on joskus saatanut olla tapetoitu.

Työhuone (Kirjaamo) 134 ja holvi 135

Tila oli alun perin Suomen Pankin kasöörin eli kassanhoitajan, myöhemmin maistraatin ja raastuvanoikeuden huone.

LÄHTÖKOHTA

Huoneen vieressä on holvi, jonka yläpohja on tiiliholvattu ja yläpuolisen tilan alakatossa oli puupanelointi. Purkujen yhteydessä holvin yläpuolisesta tilasta löytyi maistraatin ja raastuvanoikeuden vanhoja aineistoja kuten kirjoja. Yläpuolisessa tilassa oli ollut kolme yläikkunaa sekä huoneisiin 134 että 119. Ikkunat oli peitetty molemmilta puolilta.

Väritutkimuksissa Suomen Pankin tiloille ominaisia runsaita koristemaalauksia ei löytynyt. Katon alaslaskun purkamisen yhteydessä huomattiin, että rapatusta katosta puuttui suuri alue. Rappaus oli tehty metalliverkolle, joten rappauspinta on

uusittu mahdollisesti 1920-luvulla. Rappauksesta löytyi viereisen huoneen tavoin vain hyvin yksinkertainen pronssiviiva.

Seinän yläosassa on ollut ainakin kaksi kerrosta tapettia, joista löytyi hyvin pienet fragmentit seinän yläosasta. Paneelirajaviivan korkeudelta löytyi pieniä naulanjälkiä. Maalattua alaosaa ja tapetoitua yläosaa on siis voinut erottaa puulista.

PERUSKORJAUS

Ikkunat holvin yläpuolelle avattiin jälleen huoneeseen 134 tekemällä karmeihin uudet lasitetut ikkunanpuitteet. Listat siirrettiin henkilökunnan kahvion puolelta. Yksi ikkunoista toteutettiin avattavana ja holvin ylätilaan sijoitettiin huoltotilavalaisin. Myös itse holvia on käytetty varastotilana. Holvin alkuperäinen teräsovi on säilynyt ja se kunnostettiin.

Työhuoneen alapuolinen välipohja purettiin, mutta yläpohjan vasat säästyivät, sillä tila sijaitsee juhlasalin alapuolella. Kattoon maalattiin uudelleen tutkimuksissa löytenyt pronssiviiva. Koska kattoa ei tarvinnut purkaa kokonaan, tilan vanhat kattolistat säilytettiin. Ne täydennettiin vaurioituneilta osin ja teknisten asennusten takia tehtyjen aukkojen kohdilta. Huoneen valaistus on uusi ja kalustus yhdistelmä uutta ja vanhaa.

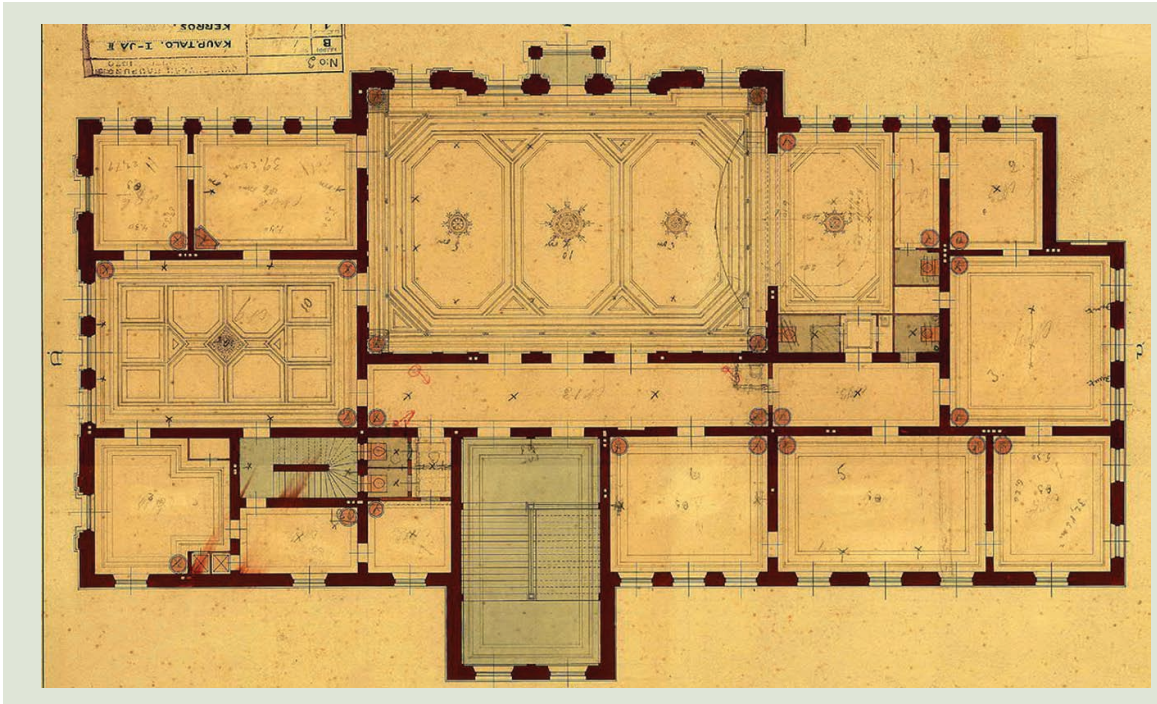
209. Katosta oli irronnut suuria alueita metalliverkolle tehtyä rappausa.

210. Näkymä holvin yläpuolisesta matalasta tilasta.

211. Holvin yläosan ikkunoiden alla on ilmastointilaitte.

2. KERROS

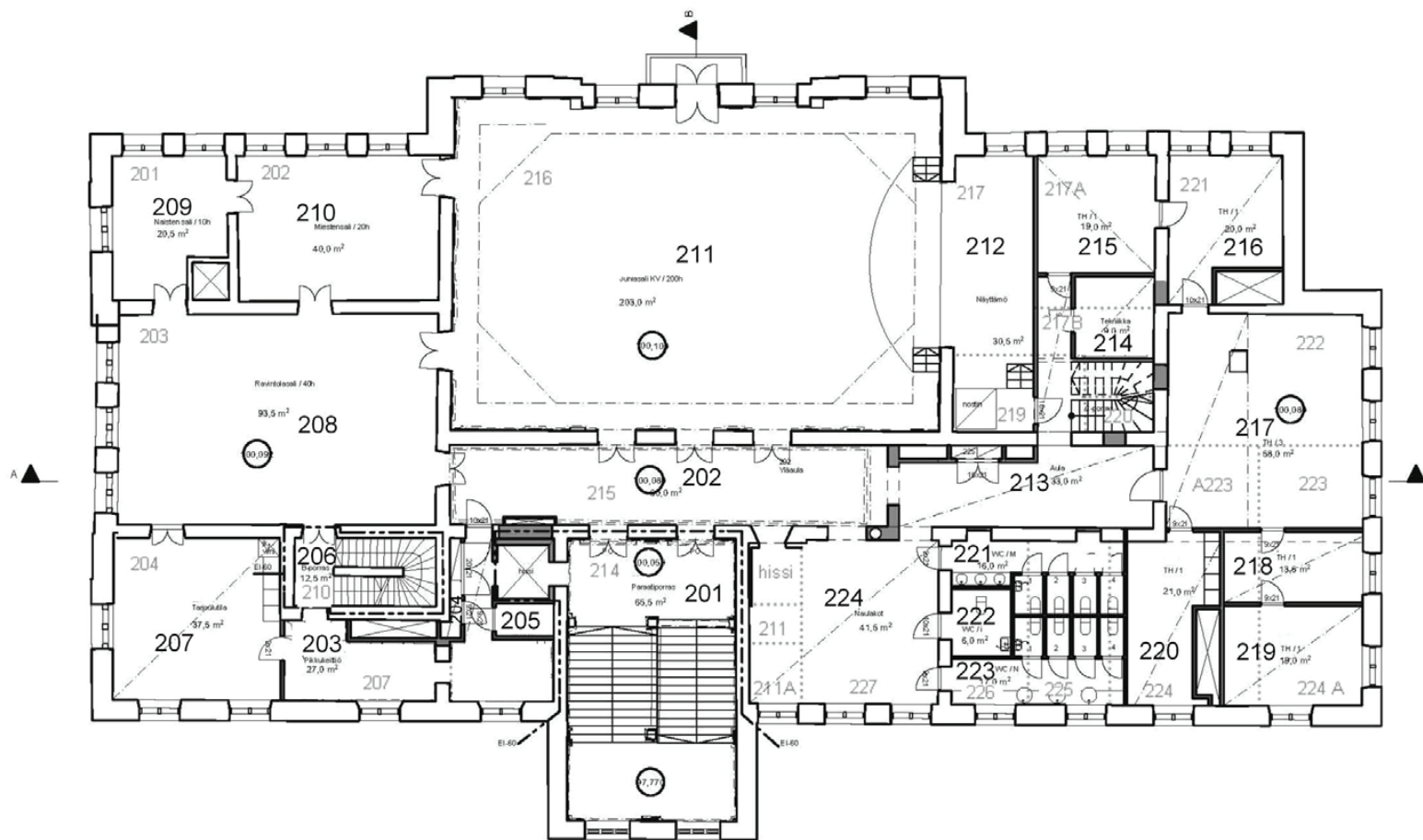
212. Alkuperäinen pohjapiirustus, Karl Viktor Reinius 1896 (Jyväskylän kaupunginarkisto).

yhteyksien henkilökunnalle.

Juhla- ja edustuskäytössä olleet tilat entisöitiin ja kalustettiin vanhoilla tyylihuonekaluilla. Seinille on sijoitettu paljon maalauksia etenkin herrojen ja naisten huoneisiin. Työtilojen korjauksessa otettiin jälleen huomioon ääneneristys ja akustiikka.

Rakennuksen toinen kerros oli alun perin suunniteltu kaupunkilaisten käyttöön. Juhlasalissa järjestettiin musiikki- ja teatteriesityksiä ja pidettiin juhlia. Esityksiä saattoi seurata myös ullakkokerrokseen tehdyltä parvelta. Kerroksessa oli ravintola, jonne ruoka saapui hissien kautta pohjakerroksesta. Herroilla ja naisilla oli omat seurusteluhuoneensa. Teatterin puoleinen pääty varattiin yhdistysten käyttöön ja siellä olleita huoneita sai varata kaikkina viikonpäivinä. Kulmahuoneessa oli lisäksi Taidepirtti eli Keski-Suomen Taideseuran näyttelytila. Ravintolasalin vieressä oli kerroksen oman vahtimestarin asunto.

Peruskorjauksen jälkeen toinen kerros jäi juhla- ja kokouskerrokseksi. Kaupunginvaltuusto kokoontuu juhlasalissa ja viereiset tilat ovat edustus- ja juhlaikäyttöä. Teatterin puoleisessa päädyssä on työhuoneita viestinnän ja kansainvälisten

Kaupungintalon uudet ja vanhat huonenumerot 2.krs:ssa

3.3.2010 Jyväskylän yliopiston museo/Riikka Mäkipelkola

111 uudet numerot suurennettu

135 käytöstä poistuneet numerot

..... purku-urakassa purettu seinä

Kaupungintalo
Pohjapiirustus 2 kerros 1:200

ark-Kantonen oy

Paraatiporras 201

Paraatiporras on rakennuksen koristeellinen pääportaikko paraatiaulasta toiseen kerrokseen.

LÄHTÖTILANNE

Askelmat ja tasot ovat mosaiikkibetonia. Tila on korkea ja valoa sinne tulee kahdesta korkeasta pihan puolella olevasta ikkunas-ta. Seinän alaosassa on harkotusta jäljittel-evä pinta ja paneelialue, josta kohoavien pilasterien kapiteelit ovat koristeelliset. Katon rajassa on hammaslistoin ja köynnök-sin koristeltu friisi.

Paraatiportaan katon taivasta esittävä ko-

ristemaalaukset luovat illusionistisen vaikutelman katossa olevasta aukosta, jota kiertää kaide. Kaiteen luona kohoaa pensaita ja taivaalla lentää lintuja. Keskiosan maalaus on todennäköisesti alkuperäinen. Taivasmaalausta kehystävä jugend-tyylinen koristekehys on lisätty hieman myöhemmin. Tutkimuksia reunojen alkuperäisen maalauksen selvittämiseksi ei ole tehty, sillä maalausta ei haluttu vaurioittaa.

PERUSKORJAUS

Portaikossa tehdyt korjaustoimenpiteet

214. Paraatiporras kuvattuna ennen korjausta.
215. Kolme väritutkimusaluetta välitasanteella. Ylimmässä otettu esiin isompi alue vanhimman värikerroksen määrittelemiseksi. Kahdessa väriportaassa kaikki löydettyt kerrokset.
216. Portaan rautakaiteiden maalaaminen tummiksi.

olivat pääasiassa pieniä koristeiden korjaustoimenpiteitä. Pinnat maalattiin uudelleen tutkimusten jälkeen ja sähköasennuksia uusittiin.

Koristeelliset mosaiikkibetonista valmistetut askelmat ja lattiapinnat puhdistettiin, hiottiin ja kristallointiin paraatiaulan lattioiden tavoin. Lepotasoilla olevat vanhat mäntypuiset, korkeat jalkalistat kunnostettiin puuosiltaan. Ne ovat rakennuksen harvoja alkuperäisiä säilyneitä lattialistoja. Rautaiset kaiteet maalattiin mustiksi, sillä selvitysten mukaan ne olisivat mahdollisesti alkujaan olleet maalaamattomat. Kaiteiden jalopuiset käsijohteet lakattiin uudelleen.

Vuonna 1980 rakennetun hissin betonikuilun seinämä oli ankkuroitu paraatiportaan tiiliseinään. Tämä betoniseinä jätettiin pur-

kamatta, jottei tiiliseinä ja paraatiportaan koristeosat vaurioituisi. Seinissä, seinän yläosan friisikoristeissa ja kattolistoissa oli halkeamia, jotka korjattiin. Joitakin irronneita kipsisiä hammaslistoja uusittiin ja vanhojen kiinnitykset tarkistettiin.

Ulkoseinälle lisättiin patterit ja alkuperäiset ikkunat kunnostettiin, niin että ylin savunpoistoikkunana toimiva keskipuite varustettiin karamoottorilla.

Katon irtonaiset rappausalueet injektoitiin alustaan kiinni. Maalaus puhdistettiin ja katosta paikattiin muutama pieni reikä, joiden alue maalattiin ympäristön sävyyn.

Tila palautettiin uusrenessanssiasuunsa. Valitut sävyt perustuvat väritutkimuksissa löydettyihin vanhoihin värikerroksiin. Seinien alaosan rappauksella toteutetus-

ta harkotuskuviosta tuli vaalea. Paneelien vaaleanpunaisissa peilleihin tehtiin sienellä kuviointia ja viivamaalauksella toteutettiin paneeleihin vuoseeraus, sillä reunoilla olleet profiloinnit oli aiemmissa korjauksissa kitattu suoriksi. Maalauksella saavutettiin sama vaikutelma kuin peittyneen profiloinnin esiin ottamisella kittauksen alta. Seinien yläosat maalattiin vaaleiksi. Prons-

sausta tuli maltillisesti listojen profiiliin ja pilastereiden kapiteelien kipsikoristeisiin.

Lisävalon saamiseksi kaiteiden tolppiin asennettiin tyyliin sopivat pallovalaisimet. Johdotukset piilotettiin kaiderakenteesseen. Muut valaisimet ovat vanhoja seinille sijoitettuja valurautalampetteja.

217. Yläosan friisissä oli halkeamia.

218. Paneeliin toteutettiin vuoseeraus luo vaikutelman profiloidusta reunasta.

219. Listan profiilin pronssauksessa käytettiin puista apuvälinettä.

220. Paraatiporras korjauksen jälkeen.

Yläaula 202 ja aula 213

Yläaula 202 on alun perin päättynyt näyttämön takaseinän tasalle ja jatkunut siitä erillisenä aulana. Vuonna 1940 väliseinää siirrettiin ja myöhemmin seinä purettiin, jolloin muodostui yksi pitkä käytävä. Peruskorjauksessa käytävä jaettiin jälleen väliseinällä kahteen osaan.

LÄHTÖTILANNE

Yläaulan molemmissa päissä sekä aulan nurkassa on ollut uunit. Niiden tiilipohjat löytyivät välipohjapurkujen yhteydessä.

Katosta löytyi tutkimuksissa viivamaalausta ja nurkista punaisia kukkia ja lehtikoristeita. Seinien tummempaa alaosa ja vaaleampaa yläosaa erotti tässäkin tilassa punainen viiva. Kukkakoristeita ei toteutettu, sillä löytynyt kuva-aihe oli vajaa eikä mallikirjoitakaan löytynyt vastaavanlaista mallia, jotta kuvio olisi täydentynyt riittävästi toteutusta

varten.

PERUSKORJAUS

Välipohjarakenteet ja uunin pohjat purettiin ja välipohjat toteutettiin uudelleen puurakenteisena. Poikkeuksena holvin 112 kohdalle tuli betoni-teräs-liittolaattarakenne. Molempien tilojen lattiamateriaaliksi tuli parketti.

Yläaulasta on kolme pariovea juhlasaliin ja yksi ruokasaliin. Ovet kunnostettiin ja aiemmin tehty ootrauspinta säilytettiin ja paikakamaalauksia tehtiin vain vaurioituneisiin kohtiin, joita oli pääasiassa ovien alaosissa. Väliseinän kohdalta muurattiin yksi naulakotilaan vievä oviaukko umpeen. Aulan puolella puretun varaston ja WC-tilojen aukot muurattiin umpeen niin, että yhteen aukoista sijoitettiin paloposti ja kaksi muuta muodostivat syvennykset, joihin sijoitet-

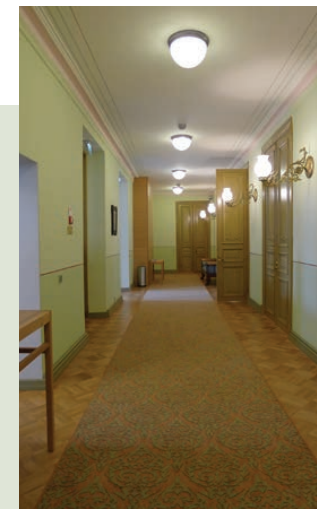
tiin patsaita. Aulasta on myös kulku uuteen C-portaaseen.

Yläaula palautettiin jugendin aikakauden asuun. Seinien sävyksi tuli tutkimuksiin perustuen vihreä ja kattoon tuli viivamaalaus. Aulan seinät maalattiin vaaleiksi, kattoon tuli tammiviilukatto ja uudet ovet ovat tammiviilupintaisia. Yläaulan juhlasalin puoleisella seinällä on vanhoja lampettivalaisimia. Molempien tilojen kattovalot ovat uusia.

221. Kaksi uunin pohjaa kohdassa, jossa alunperin oli väliseinä.

222. Aula 213 peruskorjauksen jälkeen. Vanhojen oviaukkojen syvennyksiä hyödynnettiin taideteosten sijoituspaikkoina.

223. Käytävä kalustettuna. Takana näkyy pariovi ravintolasaliin.

Schildtin sali (ravintolasali) 208

Tila suunniteltiin ravintolasaliksi, jollaisena se toimi 1930-luvulle saakka. Sen jälkeen se toimi muun muassa Kansanhuoltotoimistona, rakennustoimistona ja kaupunginhallituksen kokoushuoneena. Tila palautettiin peruskorjauksessa osin takaisin alkuperäiseen käyttöönsä, sillä siellä järjestetään edustustiloissa tapahtuvien tilaisuuksien ruoka- ja juomatarjoilut.

LÄHTÖKOHTA

Ruokasali on ensimmäisessä kerroksessa olevan suuren holvin (nyk. kahviholvi) yläpuolella. Ikkunaseinän puolella välipohjarakenne oli samanlainen kuin muutkin puiset välipohjat. Lattiapintana ollut parketti ja lautalattia sahattiin paloiksi ja purettiin. Lattiapinnan korokepuut lepäsivät rautakiskojen varaan valetun betonilaatan päällä. Betonilaattaa purettaessa paljastui, että laatan ja holvin tiilimuuratun katon

välissä olevassa tilassa oli pahoin lahonneet ja sienikasvustojen peittämät muotilaudat.

Salin seinien alaosassa on tammiootratu puupanelointi. Puupanelointi puuttui naisten ja herrain salin ovien välisestä tilasta.

Alkuperäiset piirustukset ja seinien väritutkimukset osoittavat, että ovien yläpuolilla on ollut koristekatokset, aivan kuten juhlasalissa ja paraatiaulassa. Niitä ei palautettu, mutta säilyneet ovilistat kunnostettiin.

Paneelien yläpuoliset seinät oli edellisessä korjauksessa maalattu ruskealla. Väritutkimuksissa seinistä ei löytynyt ollenkaan oletettua alkuperäistä maalausta. Ikkunasmyygeistä löytyi vanhimpana kerroksesta vaalean sininen maali.

Koska yläpohja oli välipohjia parempikuntoisempi ja voitiin säilyttää, säilyivät myös ruokasalin vanha katto ja kattolistat. Tilan huviretki-aiheinen koristemaalauksen toteutettiin leveään holkkalistaan. Niiden tekijä on tyylin perusteella sama kuin naisten salin katon maalannut henkilö.

PERUSKORJAUS

Holvin kohdalla lattiarakenteet purettiin tiiliholviin asti ja ikkunaseinustalla puiset välipohjarakenteet purettiin. Holvin yläpuoliset rakenteet puhdistettiin ja desinfioitiin hiilihappojääpuhalluksella.

224. Pintalattian purku.

225. Kahviholvin ja lattian välistä löytyi hyvin huonokuntoisia muotilautoja.

226. Kahviholvin yläpuoliset purut tehty. Vanhojen kiskojen yläpuolelle tehty väliaikainen kulkusilta.

Holvin yläpuolinen lattia toteutettiin betoni-teräs-liittolaattarakenteella. Ikkunaseinän puolelle tuli kertopuupalkeista tehty välipohjarakenne. Uudeksi lattiapinnaksi tuli ruudullinen parketti.

Naisten ja herrain salin oviin väliin ja salin toiselle puolelle tuli kaksi "IV-piirontia", jotka toimivat tuloilman lähteinä, poistoilmamasäleikköjen ollessa piirontin yläpuolella seinässä. "IV-piirongit" valmistettiin paneelintien kaltaisesta sävytetystä tammesta ja niiden korkeus vastaa seinälistan linjaa. Tammiootrattu lattialista kiertää piirongit.

Muulla rakennuksessa oli tutkimuksissa havaittu, että smyygit oli alkujaan maalattu seinien värisiksi. Siksi ruokasalin seinät päädyttiin maalaamaan smyygien löydön mukaan vaalean sinisiksi.

Tilan akustiikan parantamiseksi katon keskiosaan tuli Decocoat-pinnoite, joka sävytettiin katon sävyyn. Vanhat koristemaalaukset puhdistettiin. Listan alla oli halkeamia ja ne korjattiin.

Naisten huoneeseen johtanut pariovi oli suljettu ja peitetty toiselta puolelta. Nyt ovi avattiin ja otettiin jälleen käyttöön.

Tilan ikkunat oli tammiootrattu edellisessä peruskorjauksessa. Tällöin tehty ooteraus puhdistettiin ja paikattiin vaurioituneilta osin. Myös tällöin maalatut verholaudat

227. Holvin yläpuolelle rakennetaan uutta liittolaattarakennetta. Salin toiselle puolelle tuli uusi puuvälipohja.

228. Salin viimeistelytyöt ja Decocoat-pinnoitteen teko.

229. Sali kalustettuna.

käsiteltiin samalla tavoin.

Tilan kattoon hankittiin kolme uutta art nouveau-tyylistä valaisinta ja seinille tuli lohikäärmekoristeisia lampettivalaisimia.

Naisten sali 209

Naisten sali oli alkujaan seurustelu- ja oleskeluhuone. Peruskorjauksessa se korjattiin entisöidyksi edustustilaksi.

LÄHTÖKOHTA

Tila oli muutettu edellisessä peruskorjauksessa keittiöksi, mistä johtuen seinillä oli kaakeloiteja, lattiassa ohut betonilaatta ruokasalin puoleisessa päässä tilaa ja ruokasaliin johtanut pariovi oli peitetty kevyellä seinärakenteella umpeen. Kattona oli alaslaskettu levykatto, jonka yläpuolella oli ilmastointiputkia ja muita asennuksia.

Vanhan uunin kohdalle rakennettiin vuonna 1940 keskuslämmityspiipun hormi. Se lohkaisee huoneesta palasen tehden siitä epäsäännöllisen muotoisen.

Väritutkimuksissa löydettiin alaslasketun katon takaa, valkoiseksi maalatun pinnan

alta vanha koristemaalaukset. Tyylistä päätellen maalauksen on tehnyt sama henkilö kuin ruokasalin listojen koristemaalaukset. Rappaus oli paikoitellen vaurioitunut etenkin keskuslämmityshormin ympäristöstä ja se on tehty kokoliitti-levylle. Tämän perusteella maalaus on toteutettu 1900-luvun alussa, kun taas sitä vanhemmat maalaukset kaupungintalossa oli tehty tikkurappauksen päälle.

Seinillä on ollut maalauksen lisäksi useita tapettikerroksia, joista kolmesta löytyi paloja keittiön kaappien takaa. Myös van-

230. Lattian purku. Betonilaatta ja puulattian täytteitä.

231. Maalauksen esiinotto oli tarkkaa ja aikavievää käsityötä.

232. Irronneen rappauksen alta näkyy kokoliitti-levy.

hat valokuvat viittaavat siihen, että seinillä on alkujaan ollut mahdollisesti kuviolliset tapetit. Löydetyistä tapettipaloista yksikään ei kuitenkaan vastannut valokuvien tapettia.

PERUSKORJAUS

Alkujaan keskuslämmitystä varten rakennettua hormia ei purettu vaan sitä käytettiin ilmastoinnin kulkureittinä, aivan kuten edellisessäkin peruskorjauksessa. Piipun viereen sijoitettiin vanhojen metallisten "pönttöuunien" muotoa mukaileva tuloilmapäätelaite.

Katon koristemaalaukset otettiin kokonaisuudessa esiin poistamalla päälle maalatut kerrokset mekaanisesti. Maalaus konservoitiin. Vaurioituneiden kohtien laastikorjaukset maalattiin vanhan maalauksen taustojen sävyihin, mutta koristeai-

heita ei toteutettu uudelleen. Näin korjatut ja täydennetyt kohdat erottuvat vanhasta, mutta eivät häiritsevästi. Huoneen keskelle, alkuperäiselle paikalleen maalatun köynnöskuvion keskelle tuli purkutöiden aikana katosta löytynyt alkuperäinen rosetti. Sen keskelle ripustettiin kullattu kattokruunu. Vanhat kattolistat kunnostettiin ja täydennettiin muun muassa keskulämmityshormin ympärillä.

Seinät maalattiin vaaleanpunaisella liimamaalilla vanhojen maalikerrosloytöjen mukaan ja seinillä kiittää tumman punainen paneeliviiva. Seinään on jätetty fragmentti löydetyistä vanhasta värikerroksesta.

Huoneen ikkunat tammiootrattiin sisäpuolelta, jotta ikkunat muodostaisivat viereisten entisöityjen tilojen (juhlasali, herrain sali ja Schildtin sali) kanssa yhtenäisen

tilasarjan. Väritutkimuksissa huoneen ikkunapuitteista ei kuitenkaan löytynyt vuotta 1980 vanhempia oottrauksia.

Naisten salissa on esillä Pekka Salojärven Keski-Suomen museolle deponoiman taidekokoelman teoksia, johon kuuluu Suomen kultakauden taiteilijoiden, erityisesti naistaiteilijoiden teoksia. Saman kokoelman teoksia on myös viereisessä Herrain salissa.

- 233. Rosetin ympäristön konservointi.
- 234. Konservoitu katto peruskorjauksen jälkeen.
- 235. Sisustettu naisten huone.

Herrain sali 210

Tila oli alkujaan herrojen seurusteluhuone. Huone muutettiin 1940-luvulla toimisto-huoneiksi jakamalla se väliseinillä osiin.

LÄHTÖKOHTA

Edellisen peruskorjauksen jälkeen se toimi kahvihuoneena.

Väritutkimuksissa katosta ei löytynyt koristemaalauskerroksia. Maalikerroksia oli vähän sekä katossa että holkkalistassa, mistä voidaan päätellä, että katto on joko uusittu tai vanhoja maalikerroksia on poistettu uudelleen maalausta varten. Vuonna 1912 otetussa valokuvassa näkyy, että miesten salin seinillä on tällöin ollut tapetit (Lindell 2009, 19). Tätä havaintoa

tukee väritutkimuksissa seinistä löytyneet paperihiput, jotka lienevät poistettua tapettia. Kaikkein vanhin löytynyt kerrostuma oli vaaleanvihreä liimamaali. Tilassa oli ennen korjausta seinälampetteja.

PERUSKORJAUS

Yläpohjan korjaustavan takia alakattoa ei purettu. Kattoon maalattiin yksinkertainen pronssiviiva huoneiden 133 ja 134 tavoin ja myös holkkalistassa tietyt viisteen pronssattiin. Huoneen seinät maalattiin vihreiksi. Punainen paneeliraja toteutettiin muiden samaan aikakauteen entisöityjen huoneiden tavoin.

Vanhan keskuslämityspiipun vastaiselle seinälle tuli seiiniin poistoilmaventtiilit ja nurkkaan samanlainen pyöreä tuloilmapäätelaite kuin naisten saliin. Kyseisessä kohdassa on ennen ollut uuni.

Kattoon tuli kaksi kattorosettia, joissa pronssimaalilla maalattuja kohtia ja ympärillä viivamaalaus. Rosettien kohdalle hankittiin kaksi vanhaa kristallikruunua. Nyt niitä sijoitettiin vain ikkunaväleihin ja sijoitetut valaisimet eivät olleet kaupungintalon muissa tiloissa käytettyjä rautalampetteja, vaan kooltaan pienempiä kaksiahaaraisia valaisimia.

Tilan kolme korkeaa pariovea oli tammiottrattu ja oottraukset puhdistettiin ja paikkamaalattiin. Ikkunoiden yläpuolella oli ootratut kaarevat verholaudat. Tila kalustettiin biedermeier-kalusteilla ja seinille sijoitettiin maalauksia.

236. Lattian purkutyöt ovat käynnissä. Suojattu oviaukko vie juhlasaliin.

237. Välipohjapurkuja.

238. Kalustettu tila peruskorjauksen valmistuttua.

Juhlasali 211 ja näyttämö 212

Kaupungintalon näyttävin tila on suuri juhlasali. Vuosina 1914–17 se toimi venäläisten sotilassairaalana.

LÄHTÖKOHTA

Vuosina 1939–40 se muutettiin kaupunginvaltuuston istuntosaliksi, sillä vuoden 1941 alueliitosten seurauksena valtuuston väkimäärä kasvoi niin, ettei valtuusto mahdunut enää kokoontumaan muissa kaupungintalon tiloissa.

Salissa oli alkujaan ollut neljä uusrokokoakaakeliuunia, jotka vaihdettiin vuonna 1910 uusiin ja purettiin vuosina 1939–1940. Myös näyttämöllä oli yksi uuni. Osa uunin pohjista oli säilynyt.

Alkuperäisissä piirustuksissa kattoon on merkitty kasettikatto. Katon kulmissa koristelistoin jaetut kolmion muotoiset alu-

et viittaisivat siihen, että kasettikatto mahdollisesti toteutettiin. Nyt katossa on jugend-tyylinen koristemaalaukset kattoluokeen reunoin. Salin molemmissa päissä on pienemmät, musiikki- ja teatteriaihteiset maalaukset kertomassa salin alkuperäisestä käyttötarkoituksesta. Leveään holkkalistaan on maalattu puita esittävä maalaus. Kankaalla ja levyillä peitetyt maa-

laukset oli otettu esiin vuonna 1980 ja vaurioitunut rappaus oli injektoitu epoksilla ja ankkuroitu kattoon käyttäen kaljapullon korkkeja ja nauvoja ankkureina. (Lindell 2009, 82–83.)

Salin seinillä on puurakenteinen seinäpaneeli ja koristeellisesti rapattuja pilastereita. Pilastereissa on kipsiset kapiteelit ja kattolistojen alapuolella kipsistä valettuja hammaslistoja ja seinäkoristeita. Koristeosissa ja seinissä oli halkeamia.

Juhlasali toimii edelleen kaupunginvaltuuston istuntosalina. Arkkitehti Kerttu

239. Juhlasalin välipohjatasot lattiapintojen ja täytteiden poiston jälkeen.

240. Katon teatteri-aiheinen kattomaalaus.

241. Nurkassa oleva uunin pohja.

242. Välipohjien palokipsilevytykset.

Tammisen vuonna 1929 suunnittelemaat valtuustosalin kalusteet kunnostettiin. Salin takaosassa on lisäksi Artekin 611-tuoleja, jotka hankittiin edellisen peruskorjauksen aikoihin.

Alkuperäinen näyttämön koroke oli ollut kaareva ja välipohjakorjauksien yhteydessä korokkeen vanha muoto tuli hetkeksi esiin lattiarakenteissa. Koroke oli uusittu 1940- ja 1970-luvuilla.

Salin valaistus oli toteutettu kolmella kaaresta roikkuvalla valaisimella, joista keskimäinen oli kymmenhaarainen, muiden ollessa viisihaaraisia. Seinillä oli lampetti-

243. Decocoat-pinnoitteen ruiskutuksen valmistelutyöt.

244. Seinien koristeosien halkeamien korjaamista.

245. Salia maalataan uudelleen.

valaisimia.

PERUSKORJAUS

Juhlasalin välipohja oli rakennuksen muita välipohjia paremmassa kunnossa, jolloin vasat ja kannatinrimat sekä alapuolella olevat rappaukset voitiin säilyttää. Salin lahovaurioituneet pääkannattajat kuitenkin vaihdettiin muototeräspalkkeihin alakautta. Lattiavasat puhdistettiin, vauriokohdat korjattiin ja vasojen päistä poistettiin tervapaperit. Rimat ja palkkien sivut verhoiltiin palokipsilevyllä. Uutena lämmöneristeenä käytettiin pinnoitettua kivivillaa. Uuden parkettilattian alle tuli alusvaneri ja useita kipsilevykerroksia. Kaksi näyttämön puolella salia olevaa uunin pohjaa säilytettiin peruskorjauksessa.

Katon yksivärinen keskiosa pinnoitettiin katon värisellä Decocoat-pinnoitteel-

la huoneakustiikan parantamiseksi. Kattovalaisinten rosettien taakse on sijoitettu poistoilmasäleiköt. Poistoilmasäleiköt oli toteutettu näin jo edellisessä peruskorjauksessa. Toteutus on huomaamaton, sillä säleikköjä hädin tuskin huomaa alhaalta katsottaessa.

Seinien halkeamat paikattiin. Uusia sähköasennuksia varten rappausseiniä roilottiin. Uudet seinävärit valittiin väritutkimuksien perusteella. Tutkimuksissa etsittiin alkuperäisissä piirustuksissa olevia värikenttäjakoja, mutta niitä ei löydetty.

Salin tammiootratut ovet, ikkunat ja kaarevat verholaudat kunnostettiin.

Näyttämökoroke purettiin ja rakennettiin uudelleen puurunkoisena. Sen alle sijoitettiin tuloilmakanavia ja muuta tekniikkaa. Etureunan "peilit" ovat rei'itettyä massiivitammelevyä, joista osassa on tuloilmasäleiköt ja osassa musta pinnoitettu akustolevy. Korokkeen pinta on tammiparketia ja korokkeen molemmilla puolin ovat porrasaskelmat massiivitammea.

Näyttämön takaseinän sijainti on vaihtunut, sillä näyttämöstä on erotettu työhuoneita ja välillä näyttämö oli ollut kokonaan erottuna salista. Kaikki väliseinät purettiin ja näyttämön takaseinä rakennettiin uudelleen. Näyttämön kaariaukon taakse rakennettiin rankarakenteinen seinämä, johon kiinnitettiin plasmanäytöt. Seinämän viereen tuli verhoiskot ja näyttämön taakse

nostin liikuntarajotteisten käyttöön.

Salin takakulmiin sijoitettiin vanhojen peltiunien muotoa mukailevat IV-päätelaitteet. Salin patterit uusittiin.

Lisävalon tuomiseksi tiloihin myös viisihaaraiset valaisimet muutettiin kymmenhaaraisiksi teettämällä uusia sakaroita. Valaisinten kiinnitys uusittiin ja valaisimet on mahdollista laskea alas vinnillä ullakolta käsin. Lampettivalaisimet kunnostettiin.

246. Näyttämön takaseinän tasoitustyöt.

247. Juhlasali valmiina ja kalustettuna. Ylhäällä voi nähdä kattorosettien taakse kätkeyty pois-toilmasäleiköt.

248. Salin takaosan nurkkiin sijoitettiin "pönttöuuneja" muistuttavat IV-laitteet.

Työhuoneet 215–220

Rakennuksen pääty, jossa alkujaan oli yhdistysten käyttöön tarkoitettuja tiloja, tuli nyt työhuonekäyttöön.

LÄHTÖTILANNE

Juhlasalin näyttämö oli alkujaan laajempi, mutta sitä oli pienennetty väliseinäratkaisuilla, jolloin näyttämön taakse oli saatu lisähuoneita sekä portaikko. Myös muita huonetiloja oli pilkottu väliseinillä pienemmiksi tiloiksi. Myös kantavia tiiliseiniä oli purettu ja korvattu betonipalkeilla. Kolmatta kerrosta oli laajennettu 1940-luvulla sisäpihan puolella, jolloin toisessa kerroksessa huoneet madaltuivat ja ikkunoiden kaariyläosat purettiin. Huoneen 215 yläpuolelle rakennettiin 1950-luvulla arkistohuone, jonne oli portaat toisesta kerroksesta.

Huone 217 on muita korkeampi, sillä sen yläpuolelle ei ollut tehty kolmanteen ker-

rokseen huonetiloja. Sen yläpuolinen puuyläpohja on kuitenkin purettu ja korvattu betonilaattapalkistolla. Toisin kuin huoneiden 218–220 katoissa, palkit ovat suorat eivätkä laippapalkkeja. Tila on ennen vuoden 1979 peruskorjausta toiminut piirustussalina ja siinä on ollut parveke ja sinne johtavat portaat.

PERUSKORJAUS

Kaikki väliseinät, välipohjat ja portaat purettiin. Välipohjat uusittiin ja tilat jaettiin uudelleen väliseinillä työhuoneiksi. Lisäksi tiloihin tuli uusi porras kolmanteen kerrokseen ja tekniikalle oma tilansa. Työhuoneiden kattoihin tuli akustiikka-levykatot, jotka kaareutuvat ikkunaseinillä ylemmäs. Huoneissa on IV-kanavia ilmastointiputkien kulkureitteinä kolmannen kerroksen IV-konehuoneista muihin kerroksiin ja rakennuksen osiin.

Huoneen 217 kattoon tuli toiselle puolelle tammiviilupintainen kotelointi ilmastointia ja muita teknisiä asennuksia varten. Ikkunaseinän puolella betonipalkit ja niiden sivuilla olevat puulistat maalattiin väritutkimuksien vanhimman löytyneen kerroksen mukaisesti 1940-luvun asuun.

Huoneen 217 etelän puoleinen tiiliseinä oli purettu ja korvattu teräsbetonirakenteella. Tätä rakennetta vahvistettiin valamalla sen kylkeen lisäpalkki.

249. Huoneen 220 ja WC-tilojen välinen kevytrakenteinen seinä, josta olleet oviaukot on muurattu umpeen.

250. Seinän yläosan vahvistettua betonirakennetta.

251. Huoneen 217 viimeistelytyöt käynnissä.

WC-tilat ja naulakot 221–224

Alun perin tässä kohdin rakennusta oli yhdistysten käyttöön tarkoitettuja huoneita.

LÄHTÖTILANNE

Naulakko ja WC-tilat rakennettiin vuoden 1979 peruskorjauksessa niin, että sisäänkäynnit naisten ja miesten WC-tiloihin olivat käytävältä. Vaatteiden säilytystilassa oli hissi ja sen vieressä siivouskomero ja inva-WC.

PERUSKORJAUS

Vanhojen WC-tilojen oviaukot muurattiin ohuella rakenteella umpeen. Myös käytävän kahteen osan ajakavan väliseinän kohdalle olevan pylvään molemmille puolille muurattiin uutta seinää.

Hissin kuilu purettiin samoin kaikki tilan väliseinät ja välipohjat. Hissin tiiliseinään ankkuroidut betoniseinät jätettiin pur-

kamatta kahdella seinällä. Hissin oviaukko oli sahattu viistosti ja nyt oven pielet suoritettiin betonivalulla.

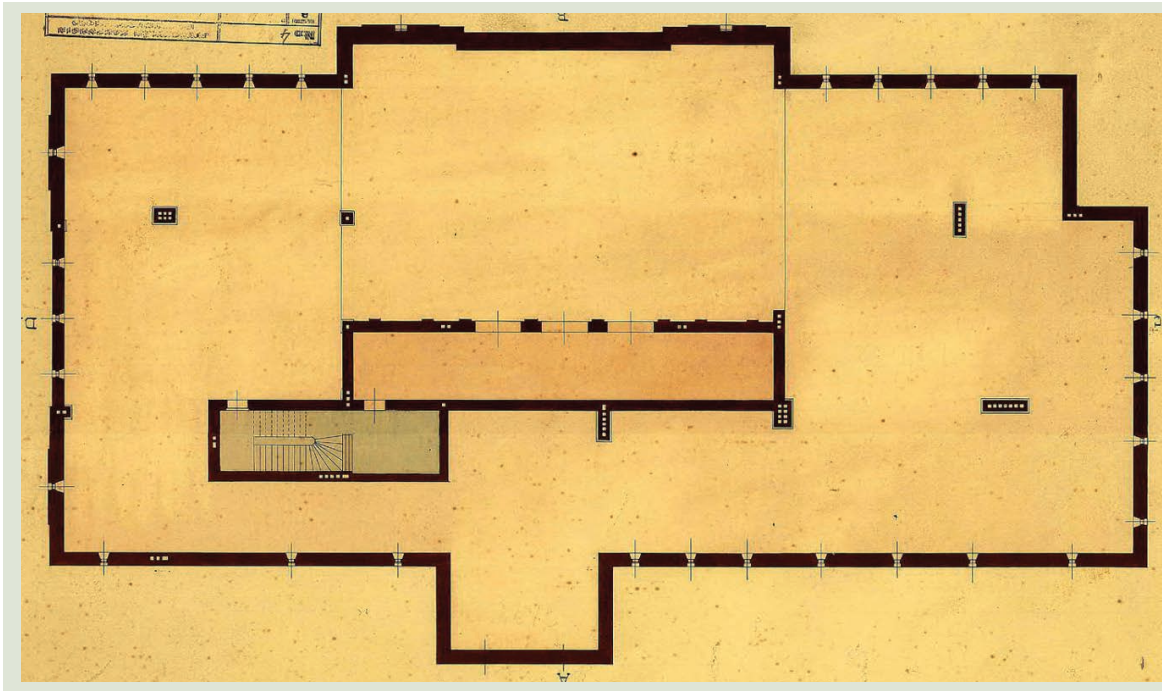
Uudet WC-tilat sijoitettiin niin, että niihin oli kulku naulakkotilasta käytävän sijaan. Naisten WC-tilat ovat ulkoseinän puolella ja inva-WC keskellä. WC-tiloja varten naulakon tiilimuurattuun seinään oli puhkaistava kolme uutta oviaukkoa. Huoneen 220 ja WC-tilojen välinen seinä purettiin ja rakennettiin uutena seinärakenteena.

Kaikkiin tiloihin tuli tammiviilupintaiset ripustetut alakatot, jotka ikkunaseinillä kaareutuvat ikkunan yläreunan tasalle. Naulakkotilan lattiaan tuli tammiparketti ja WC-tilojen lattiat laatoitettiin kahdenvärisillä laatoilla. Seinien kaakelointi on harmaa. Ovissa ja pöytätaasoissa käytettiin puupintoja.

- 252. Tiloissa tehtäviä purkutöitä.
- 253. Naulakkotila korjauksen valmistumisen jälkeen kalustettuna.
- 254. Naisten WC ulkoseinän puolella.

3. KERROS

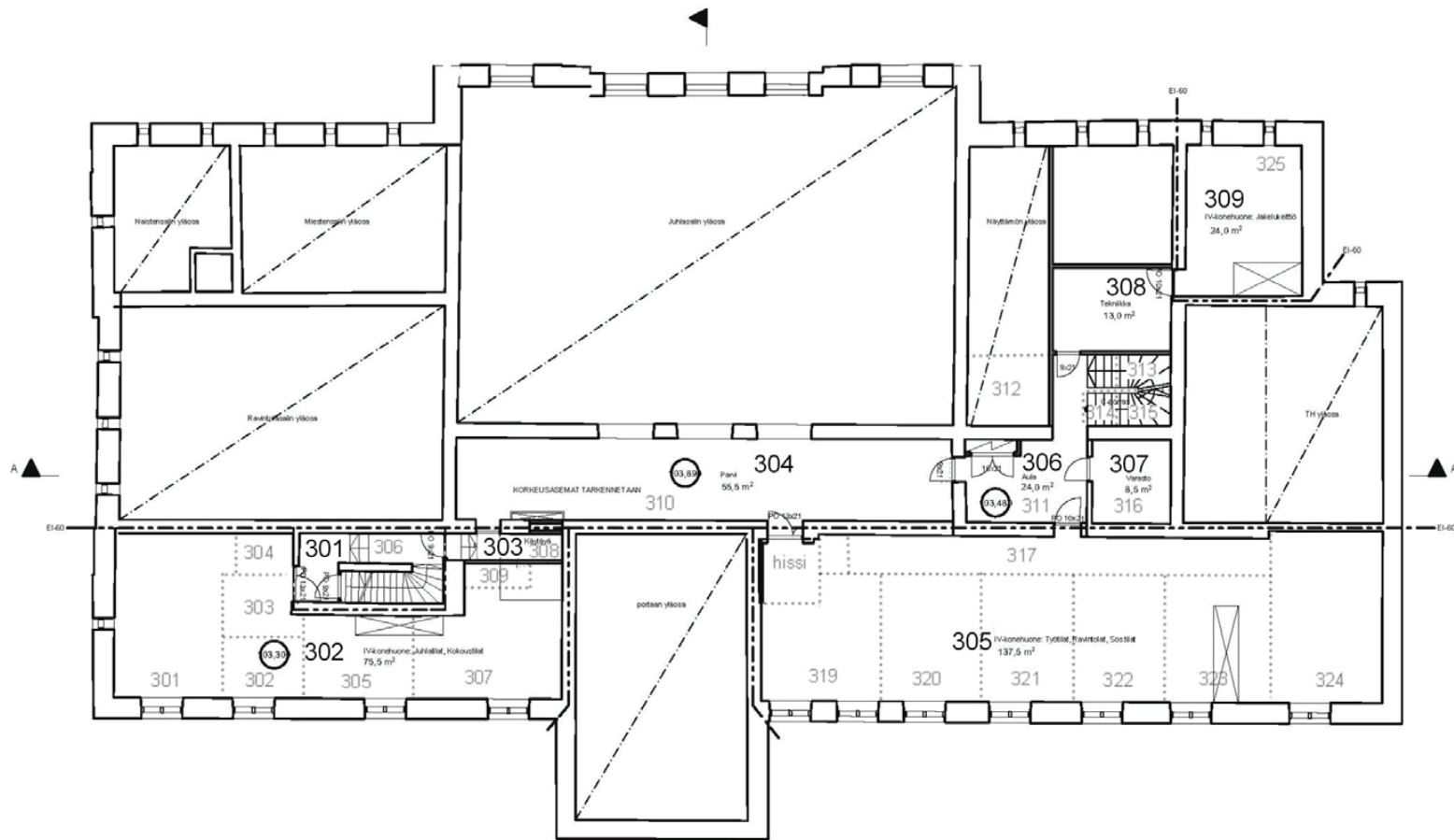
255. Alkuperäinen pohjapiirustus, Karl Viktor Reinius 1896. Jyväskylän kaupunginarkisto.

Kuten alkuperäisestä pohjapiirustuksesta selvästi on nähtävissä, kolmas kerros oli alunperin vinttikerros, jossa oli vain juhlasalin yleisöparveke ja sinne vievät portaat. Kaikki muu oli kylmää ja käyttämätöntä tilaa.

Vähitellen työtilojen tarpeen kasvaessa kolmanteen kerrokseen rakennettiin lisää huoneita. 1940-luvulla sisäpihan puolelle paraatiportaista itään rakennettiin työtiloja ullakotilaan madaltamalla toisen kerroksen huoneita. Samalla tavalla meneteltiin seuraavan vuosikymmenen lopulla, kun portaiden toiselle puolelle tuli uusi vahtimestarin asunto ja toimistohuoneita. 1950-luvulla pohjoiskulmaan rakennettiin myös arkisto madaltamalla alapuolella ollut geodeetin työhuoneita. Parven aukot juhlasaliin peitettiin ja tila jaettiin väliseinillä työtiloiksi.

Vuoden 1979 peruskorjauksessa vesikaton alle rakennettiin kolme ilmanvaihtokonehuonetta.

Uuden peruskorjauksen jälkeen kolmannessa kerroksessa on lähinnä talotekniikan vaatimia tiloja. Ullakolla olleet IV-konehuoneet purettiin ja kolme uutta ilmanvaihdon konehuonetta tuloilmakammioineen rakennettiin kolmanteen kerrokseen entisten työhuoneiden paikoille. Parvi entisöitiin osittain.

Kaupungintalon uudet ja vanhat huonenumerot 3.krs:ssa
3.3.2010 Jyväskylän yliopiston museo/Riikka Mäkipelkola

111 uudet numerot suurennettuna

135 käytöstä poistuneet numerot

..... purku-urakassa purettu seinä

Kaupungintalo
Pohjapiirustus 3 kerros 1:200
ark-Kantonen oy

Parvi 304

Alun perin kolmannen kerroksen ainoa varsinainen lämmin tila oli juhlasalin yleisöparvi, jonne pääsi ns. kyökin portaita pitkin. Parvella olevan yleisölehterin aukot suljettiin ja kaiteet mahdollisesti poistettiin 40-luvulla. Tällöin parvi jaettiin väliseinillä pienemmiksi tiloiksi.

LÄHTÖTILANNE

Väliseinät purettiin ja parven aukot ja kaiteet palautettiin vuoden 1979 peruskorjauksessa.

Väritutkimuksissa katosta ei löytynyt koristemaalauksia ja se osoittautui myöhemmin uusituksi. Seiniltä löytyi vanhimpina maalikerroksina vaaleanpunaista liimamaalia.

PERUSKORJAUS

Parven välipohja purettiin ja uusittiin kerto-puupalkeista tehdyllä välipohjalla. Yläpohja purettiin ja uusittiin puisia kantavia palkkeja lukuun ottamatta.

seinät maalattiin vaaleanpunaisiksi tutkimusten perusteella. Lattiaan tuli ruutuparketki ja kattoon uudet valaisimet.

Toisella seinällä on puuviilupintainen kalusteseinä teknisille asennuksille. Valtaosa kotelosta on toteutettu pitkälle seinälle penkinäkin käytettävänä rakenteena. Tilan pohjoisen puoleisessa päässä on muutama porrasaskelma ja metalliovi kerroksen muihin tiloihin. Oviaukko oli avattu aiemmissa muutoksissa.

Parven kaiteet maalattiin öljymaalilla. Kaide sekä parven aukot ovat matalat ja näin mi-

toitukseltaan sellaiset, ettei parvi sovellu varsinaiseksi yleisöparveksi. Kerrokseen jäävät tasoerot ovat turvallisuuden ja hätätilanteissa pelastustöiden kannalta ongelmalliset, mistä syystä parvelle pääsyä on rajoitettu. Osin tästä syystä hissi päätettiin olla ulottamatta kolmanteen kerrokseen asti.

257. Parven kulmasta löytynyt vanha tulo-hormi.

258. Parvi yläpohjan korjaustöiden aikaan.

259. Parven korjaus on valmis.

V LOPUKSI

Kaupungintalon peruskorjauksen oli suunniteltu valmistuvan syksyllä 2012. Hankkeen aikana tehtävien tutkimuksien ja korjauksien määrä ja laajuus kasvoivat, minkä seurauksena rakennus valmistui alkuvuodesta 2013. Mittavaan peruskorjaus- ja entisöintihankkeeseen osallistui kolmen vuoden aikana kaikkiaan noin 320 oman alansa ammattilaista. Tilat otettiin käyttöön maaliskuussa ja kaupunginvaltuusto kokoontui ensimmäisen kerran entisöidyssä juhlasalissa 25.3.2013.

Pohjakerrokseen on toteutettu pienoisanäytely kaupungintalon ja sen lähiympäristön vaiheista, ja rakennukseen sijoitettiin taidetta Jyväskylän taidekokoelmista ja Keski-Suomen museon kokoelmista. Teosten keskeiseksi teemaksi valittiin jyväskyläläi-

nen ja keskisuomalainen maisema toteutettuna eri aikoina ja eri tekniikoilla.

Rakennuksessa suoritettut korjaus- ja entisöintitöiden lopputulos, tilojen kalustus sekä tiloihin sijoitettu taide kertovat rakennuksen menneisyyden eri vaiheista ja hankkeen tavoitteina olleiden kulttuurihistoriallisten arvojen ja kerroksellisuuden kunnioittaminen täytyivät. Hankkeen alussa asetetut tavoitteet saavutettiin. Kunnallistalosta on tullut nykyaikainen kokous-, työ- ja juhlatila, joka vastaa tämän hetkisen käytön tarpeisiin, ja jonka entistetyissä tilasarjoissa menneet vuosikymmenet ovat edustettuina.

Peruskorjauksen aikana kertyi runsaasti uutta tietoa rakennuksesta ja sen raken-

nushistoriasta. Rakennuksen eri vaiheiden kertomus täydentyi myös nyt tehdyn korjauksen muutoksista kertovasta aineistosta. Tehtyjen selvitysten ja tutkimusten lisäksi työmaadokumentoija kokosi laajan kuva-aineiston hankkeen eri vaiheista. Näitä vaiheita sekä hankkeen aikana syntyntä aineistoa on pyritty tiiviisti ja selkeästi esittelemään tässä raportissa. Koottuja dokumentointiaineistoja säilytetään Keski-Suomen museossa.

260. Kaupunginjohtajan huoneen valmista katon koristemaalausta.

261. Uusia kertonpuupalkeista tehtyjä välipohjia.

262. Kaupungintalon työmaa talvella 2012.

LIITTEET JA LÄHTEET

Dokumentoijan tekemät erillisselvitykset ja muu dokumentointiaineisto

Tämän raportin liitteisiin lisätyt selvitykset:

Halkeamadokumentointi:

Halkeamat pohjakerros
Halkeamat 1. kerros
Halkeamat 2. kerros
Halkeamat 3. kerros

Värikerrosten esiinnot:

Alkuperäisiä peittämättömiä maalipintoja 1. kerros
Alkuperäisiä peittämättömiä maalipintoja 2. kerros
Kaupungintalon värikerrosten esiinnottojen sijainnit 1. kerros
Kaupungintalon värikerrosten esiinnottojen sijainnit 2. kerros
Kaupungintalon sisäkattojen dokumentointitietoja ja talteenotettujen kattofragmenttien sijainnit 1. kerros

Ovityypit:

Pohjakerros
Ovityypit 1. krs
Ovityypit 2. krs
Ovityypit 3. krs

Muut dokumentointiaineiston selvitykset (Keski-Suomen museon kokoelmat):

Vaakarakenteiden purku:

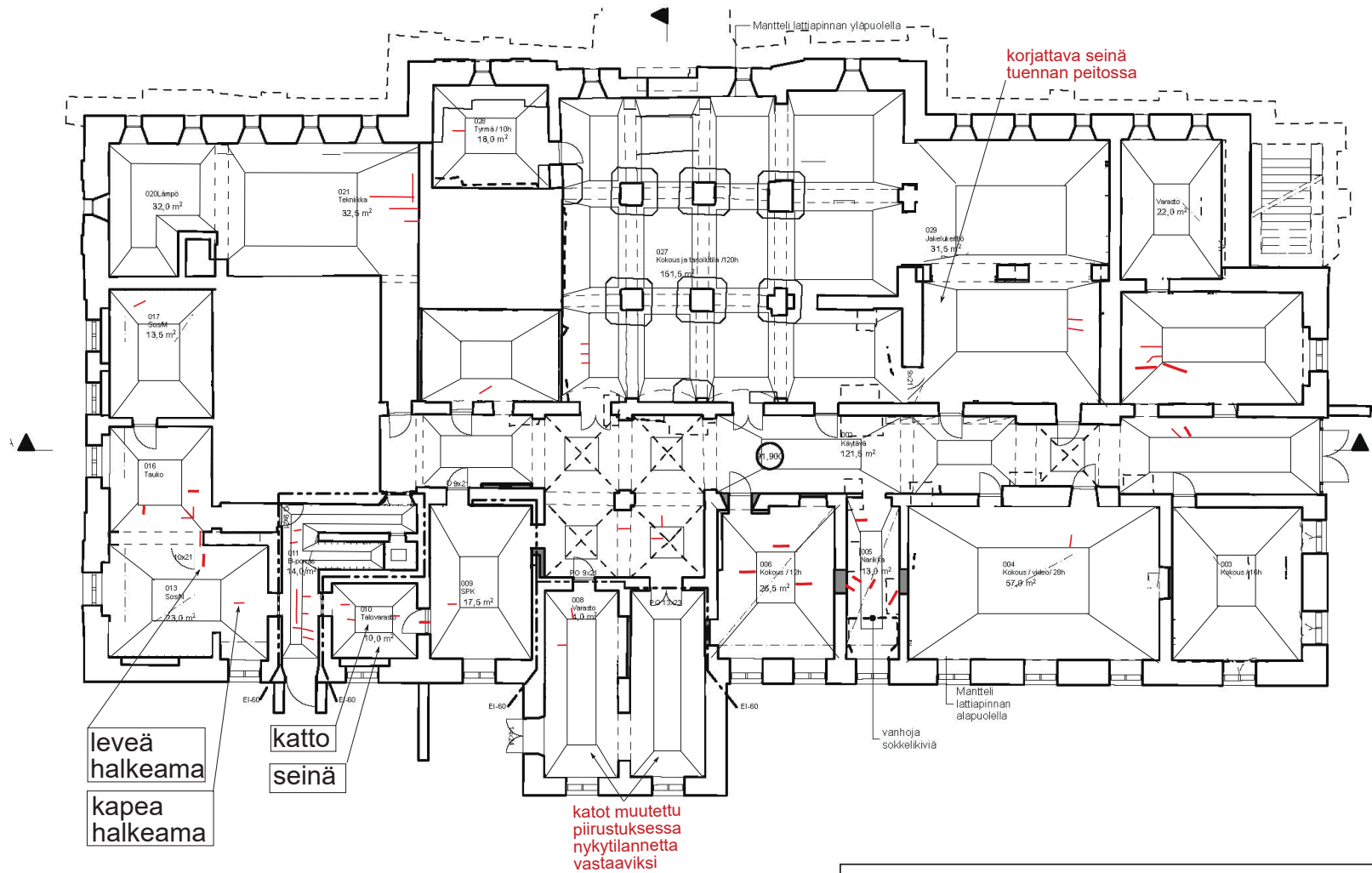
Vaakarakenteiden purkutietoja 1. kerros
Vaakarakenteiden purkutietoja 2. kerros

Hormit ja piiput:

Hormit pohjakerros
Hormit 1. kerros
Hormit 2. kerros
Hormit 3. kerros
Hormit ja piiput vesikatolla
Piiput purkutilanteessa

LÄHTEET

Dokumentointiraportin lähteinä on käytetty rakennuksen projekti-pankin asiakirjoja ja piirustuksia sekä dokumentoinnissa tehtyjä havaintoja ja muistiinpanoja. Rakennushistoriasta kertovat osuudet on poimittu Jyväskylän kaupungintalon rakennushistoriaselvityksestä (Leena Lindell, 2009, Keski-Suomen museo)

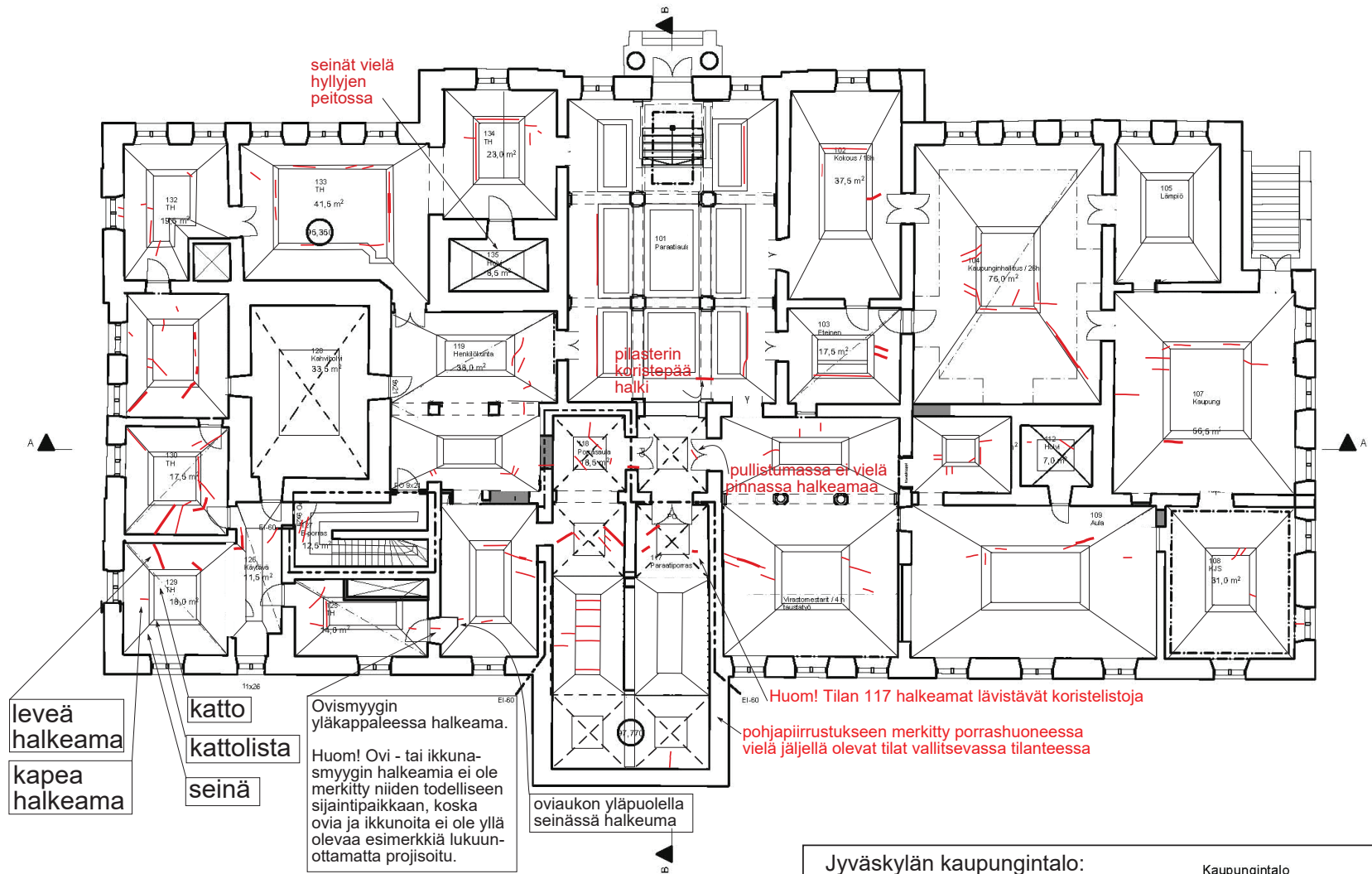

**Jyväskylän kaupungintalo:
halkeamadokumentointi**

Huom! Piirustukseen lisätyt halkeamat sekä seinä- ja kattoprojektit eivät ole mittakaavassa
23.11.2010 Jyväskylän yliopiston museo/RM

Kaupungintalo
Pohjapiirustus pohjakerros 1:200

ark-Kantonen oy

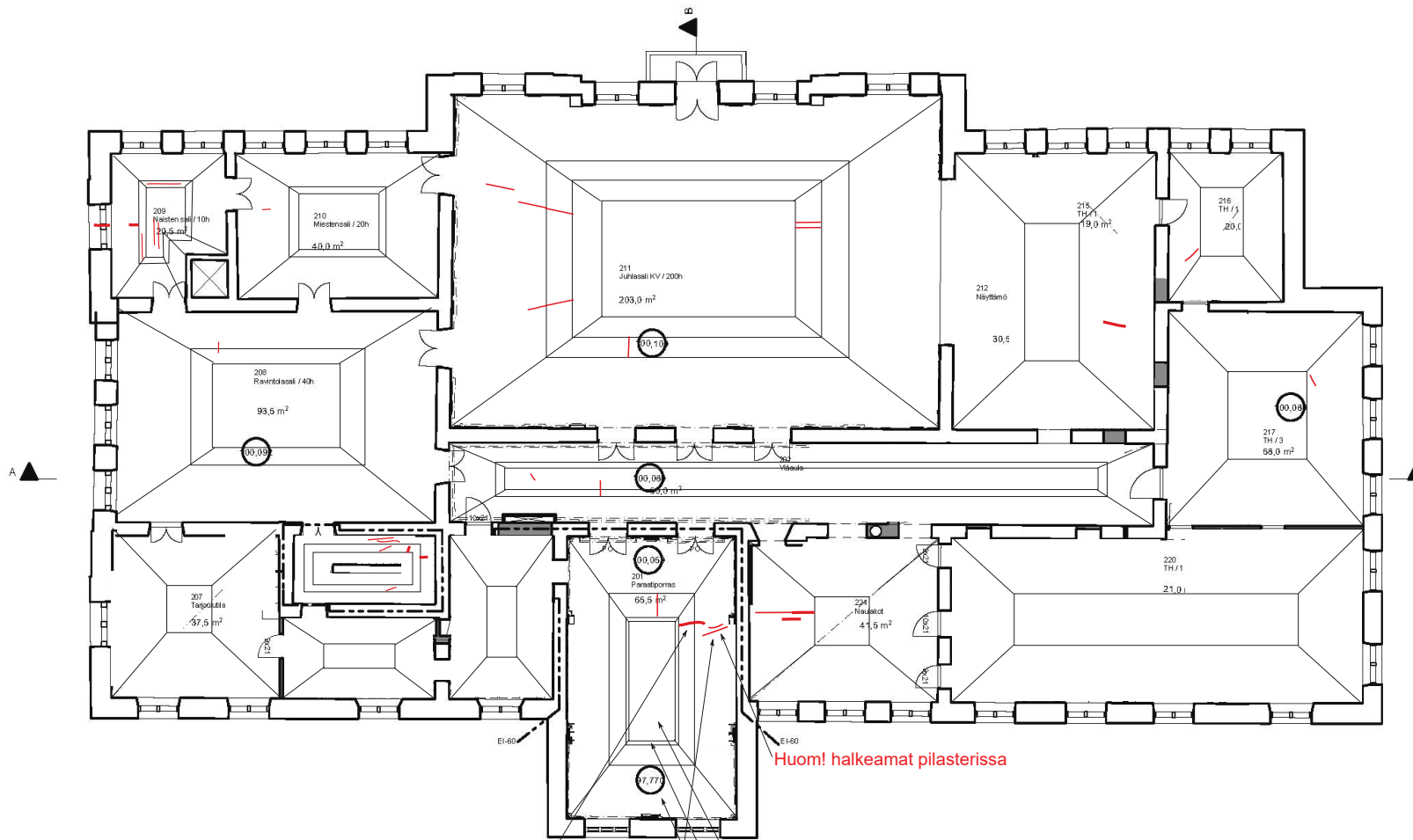

**Jyväskylän kaupungintalo:
halkeamadokumentointi**

Huom! Piirrustukseen lisätyt halkeumat sekä seinä- ja kattoprojektiot eivät ole mittakaavassa
23.11.2010 Jyväskylän yliopiston museo/RM

Kaupungintalo
Pohjapiirustus 1 kerros 1:200

ark-Kantonen oy

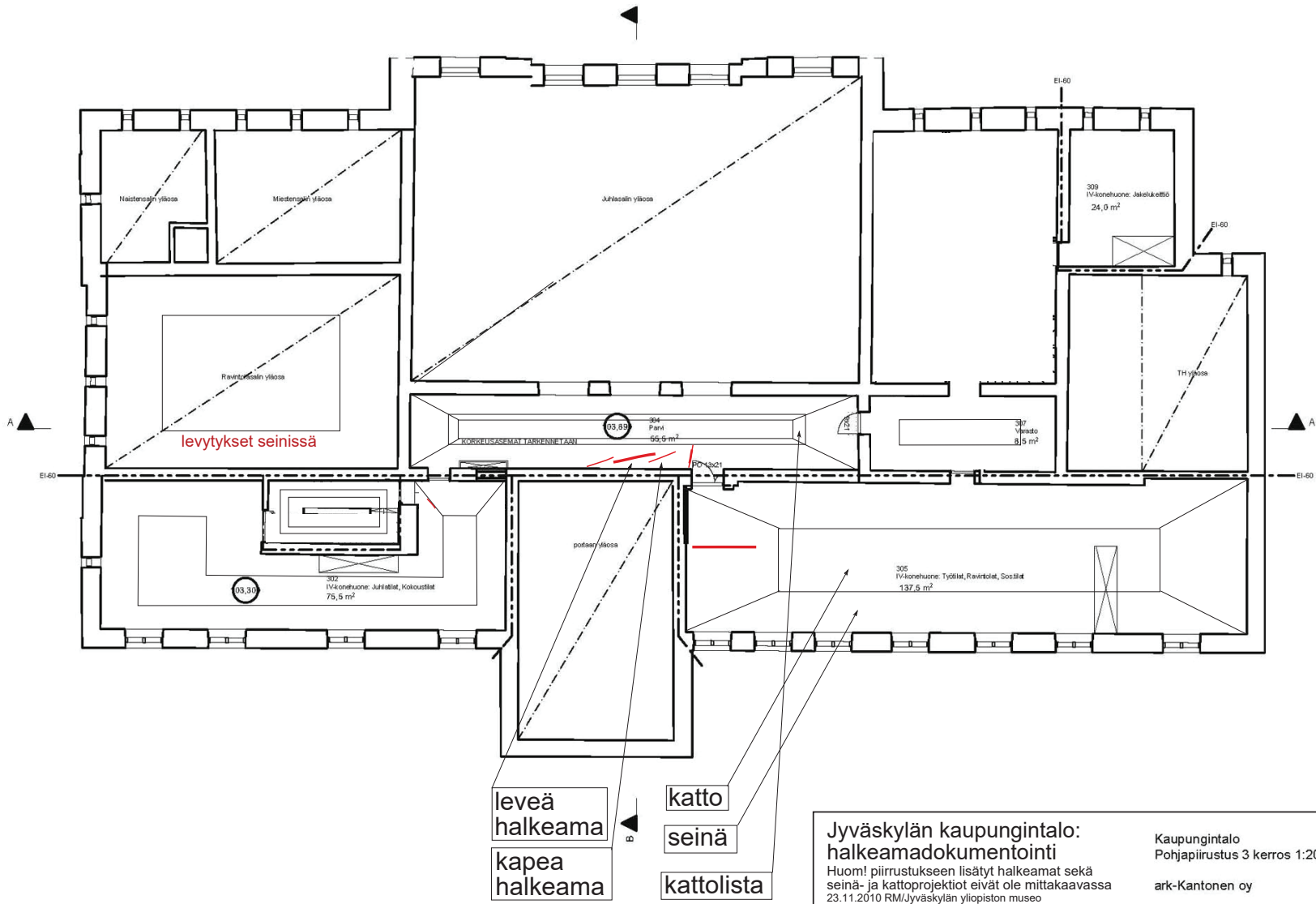

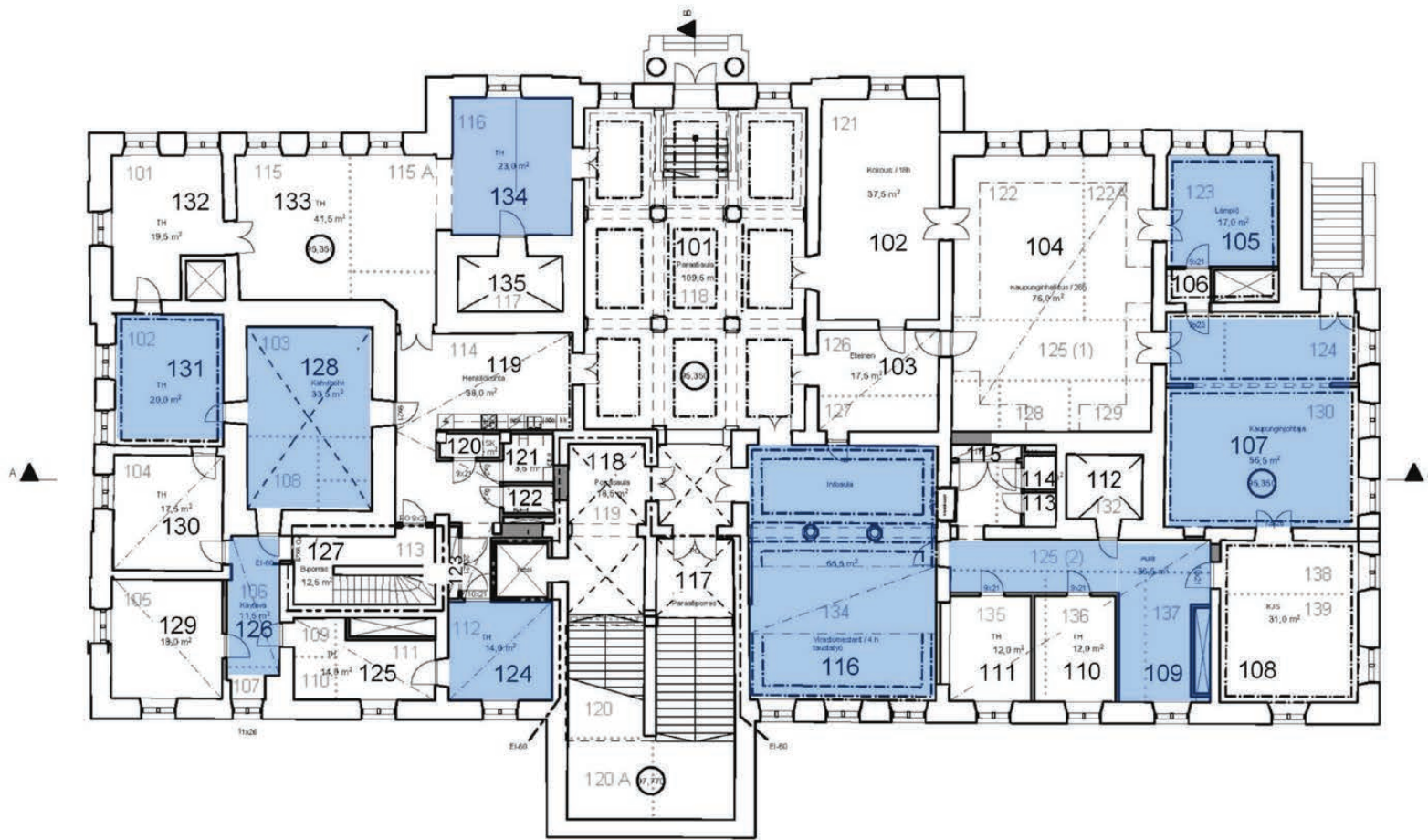
Huom! halkeamat pilasterissa

- leveä halkeama
- kapea halkeama
- katto
- kattolista
- seinä

**Jyväskylän kaupungintalo:
halkeamadokumentointi**
 Huom! piirustukseen lisätyt halkeamat sekä
 seinä- ja kattoprojektiot eivät ole mittakaavassa
 22.11.2010 Jyväskylän yliopiston museo/RM

Kaupungintalo
 Pohjapiirustus 2 kerros 1:200
 ark-Kantonen oy

Jyväskylän kaupungintalo: merkittyjen tilojen seiniltä löydyntyn peittämättömiä alkuperäisiä maalipintoja 1 krs:ssa
 Rakennusentsuointiliike Ukri Oy:n esinottotiedot kirjannut RM/JY-museo, 1.8.2011

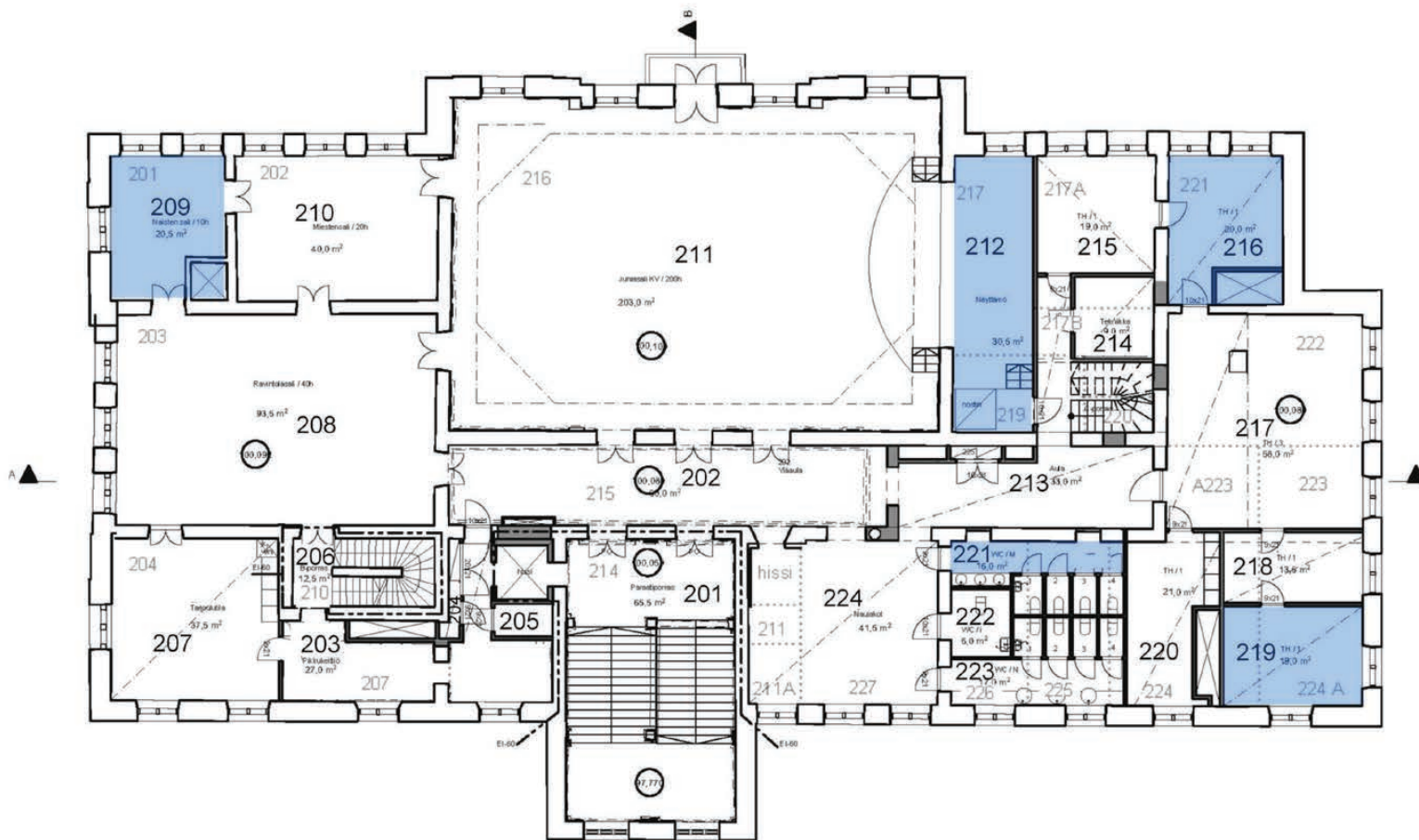
Kaupungintalon uudet ja vanhat huonenumerot 1 krs:ssa
 3.3.2010 Jyväskylän yliopiston museo/Riikka Mäkipelkela

111 uudet numerot suurennettuina

135 käytöstä poistuneet numerot purku-urakassa purettu seinä

Kaupungintalo
 Pohjapiirustus 1 kerros 1:200

ark-Kantonen oy

Jyväskylän kaupungintalo: merkittyjen tilojen seiniltä löytynyt peittämättömiä alkuperäisiä maalipintoja 2.krs:ssa
 Rakennusentisöintiliike Ukri Oy:n esinototiedot kirjannut RM/JY-museo 1.8.2011

Kaupungintalon uudet ja vanhat huonenumerot 2.krs:ssa
 3.3.2010 Jyväskylän yliopiston museo/Riikka Mäkipelkola

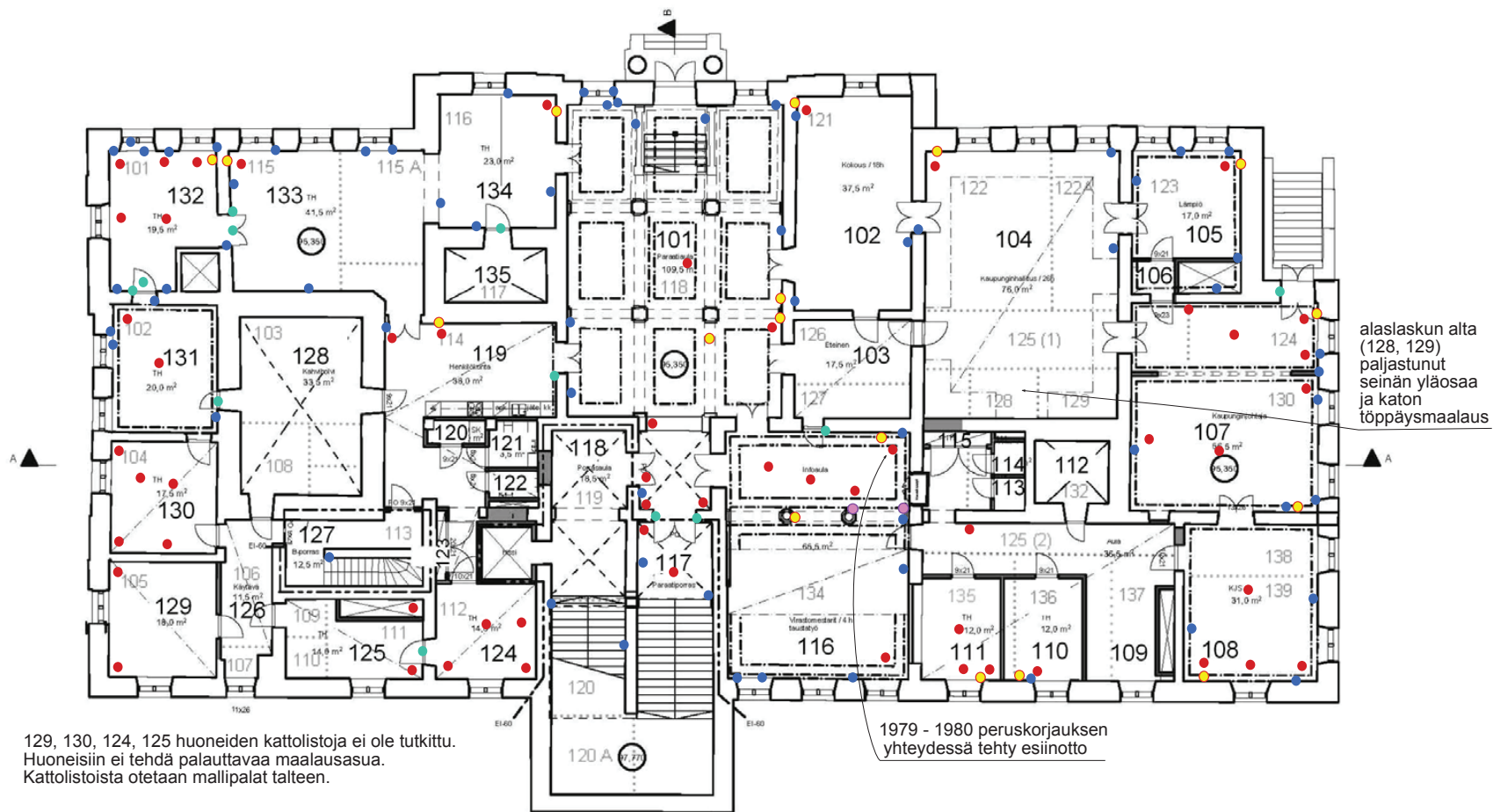
111 uudet numerot suurennettu

135 käytöstä poistuneet numerot

..... purku-urakassa purettu seinä

Kaupungintalo
 Pohjapiirustus 2 kerros 1:200

ark-Kantonen oy

Jyväskylän kaupungintalon värikerrosten esiinottojen sijainnit

Rakennusentisöintiliike Ukri Oy:n värikerrosten esiinnot kirjannut RM/JY-museo 7.6.2011

- sinisellä esiinnot seinissä, smygeissä, ikkunapenkeissä ja ikkunapuitteissa
- punaisella esiinnot katoissa
- turkoosilla esiinnot ovilistoissa tai ovilevyissä
- keltaisella esiinnot kattolistoissa
- violetilla jalkalistan esiinnotto

Kaupungintalon uudet ja vanhat huonenumerot 1krs:ssa

3.3.2010 Jyväskylän ylipoliston museo/Riikka Mäkipelkola

111 uudet numerot suurennettuina

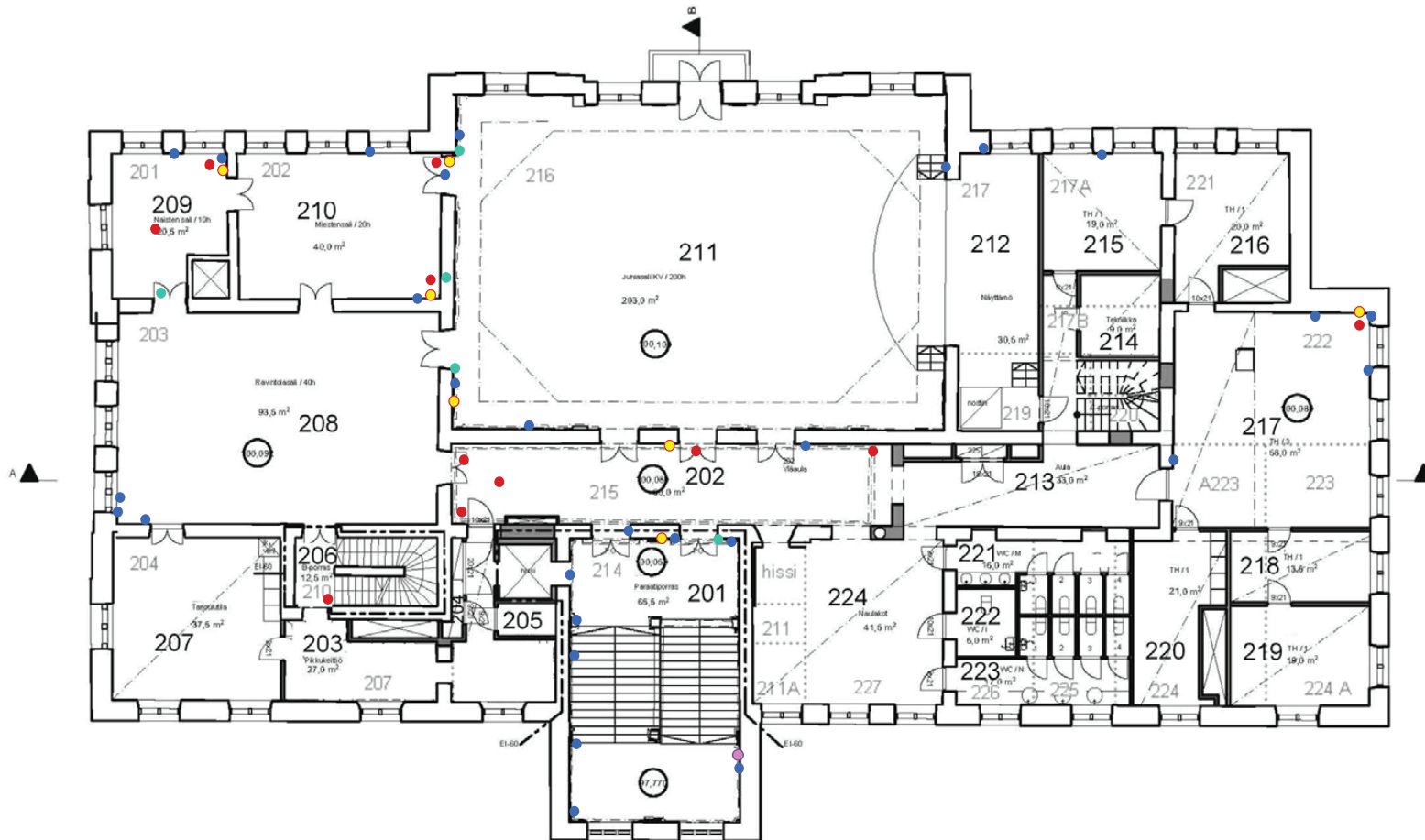
135 käytöstä poistuneet numerot

..... purku-urakassa purettu seinä

Kaupungintalo

Pohjapiirustus 1 kerros 1:200

ark-Kantonen oy

Jyväskylän kaupungintalon värikerrosten esiinottojen sijainnit

Rakennusentisöintiliike Ukri Oy:n värikerrosten esiinotot kirjannut RM/JY-museo 20.6.2011

- sinisellä esiinotot seinissä, smyygeissä, ikkunapenkeissä ja ikkunapuitteissa
- punaisella esiinotot katoissa
- turkoosilla esiinotot ovilistoissa tai ovilevyissä
- keltaisella esiinotot kattolistoissa
- violetilla jalkalistan esiinotto

Kaupungintalon uudet ja vanhat huonenumerot 2.krs:ssa

3.3.2010 Jyväskylän yliopiston museo/Riikka Mäkipelkola

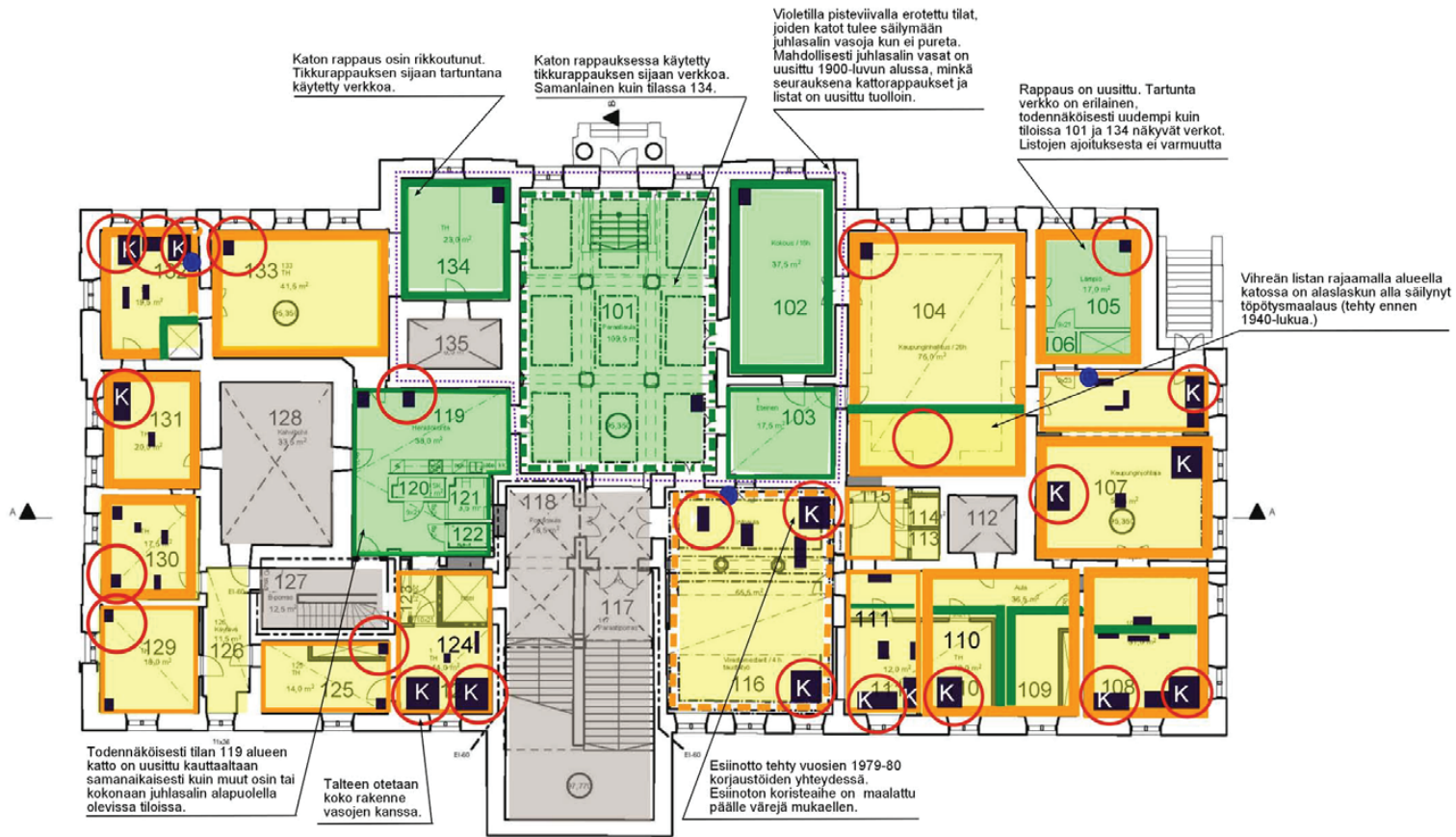
111 uudet numerot suurennettui

135 käytöstä poistuneet numerot

..... purku-urakassa purettu seinä

Kaupungintalo
Pohjapiirustus 2.kerros 1:200

ark-Kantonen oy

Kaupungintalon sisäkattojen dokumentointitietoja ja talteenotettujen kattofragmenttien sijainnit
13.5.2011, päivitetty 18.5. ja 25.5. 23.6.2011 kirjannut Riikka Mäkipelto, Jyväskylän yliopiston museo

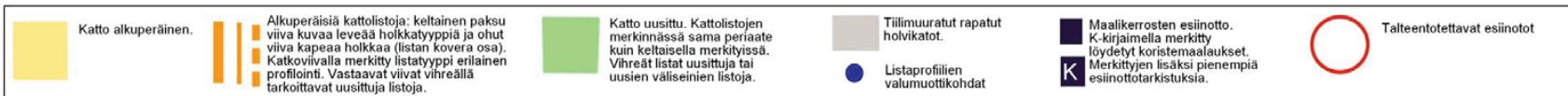
Kaupungintalon uudet huonenumerot 1krs:ssä

3.3.2010 Jyväskylän yliopiston museo/Riikka Mäkipelto

111 uudet numerot suurennettuina

135 käytöstä poistuneet numerot purku-urakassa purettu seinä

Kaupungintalo
Pohjapiirustus 1 kerros 1:200
ark-Kantonen oy

Jyväskylän kaupungintalo: pohjakerroksen ovityypit

1.10.2010 Jyväskylän yliopiston museo/RM, pohjakuva kaupungintalon rakennushistoriaselvitys/LL

Pohjakerroksen kuvaan on merkitty alkuperäiset ovipaikat sekä eri numeroilla talteenotetut alkuperäiset ovet, 1920-luvulta jäljellä olevat ovet ja tyrmän ovi, jotka on otettu talteen.

Dokumentointipohjakaavassa on valokuvat ainoastaan kyseisistä talteenotetuista ovista. Piirustuksen kaikki muut ovet ovat olleet suurelta osin peräisin vuosien 1979 - 81 toteutetusta peruskorjauksesta.

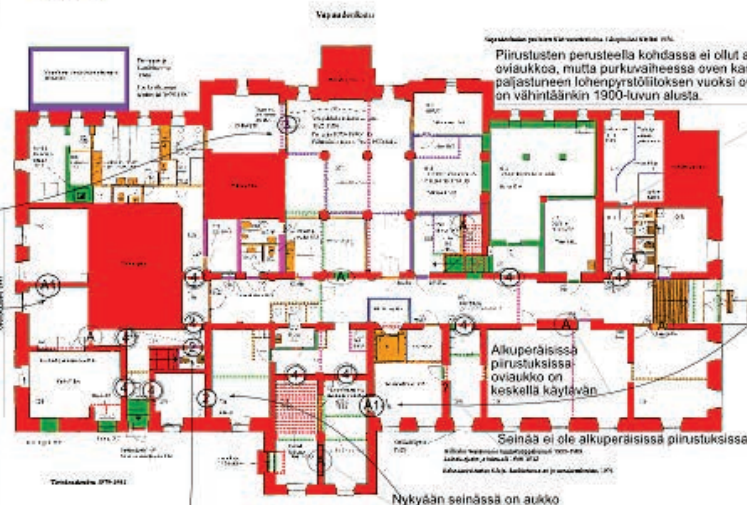

- ① Alkuperäinen ovi
- ② Ovi mahdollisesti 1920 - 1930-luvulta
- ③ Vankityrmän ovi
- Ⓐ Alkuperäinen oven paikka
- ④ Alkuperäinen oven paikalle on uusittu moderni laakaovi

Kaikki muut piirustuksen ovet ovat moderneja laakaovia

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGINTALO KELLARI

1899 1920-1930-LUVUJLTA 1980-LUOKA 1980-2000
 1980-LUOKA 1990-LUOKA 1990-LUOKAN PERUSKORJAUS
 1990-2000

Piirustusten perusteella kohdassa ei ollut alunperin oviaukkoa, mutta purkuvaiheessa oven karmista paljastuneen lohenyrsytöitöksen vuoksi oviaukko on vähintäänkin 1900-luvun alusta.

Alkuperäisissä piirustuksissa oviaukko on keskellä käytävän
 Seinää ei ole alkuperäisissä piirustuksissa

Nykyään seinässä on aukko

Jyväskylän Kaupungintalo: 1krs. sisäovien tyypit

Eteishallin ja 116 välillä ei ole ollut ovea alkuperäisten piirustusten perusteella. Muutos liittyy tilan käyttöönottoon vuonna 1918.

Tilojen 115 ja 116 väliseen kaariaukkoon on lisätty ovi myöhemmin ilmeisesti 1910-luvun lopulla. Purkuvaiheessa kävi ilmi, että ovien karnitit ovat erikokoiset. Perinteisen lohenpyrstöliitoksen rinnalla uudenaikasempi liitos.

ALKUPERÄISET OVET

Alkuperäisiä ovia on useita eri tyyppisiä (A1, A2, A3, A5, A6).

Alkuperäisen työselityksen mukaan ovet maalattiin kolmella värillä. Ulko-ovet ja paraatiportaan ovet tammenvärisiksi.

Piirroksen on merkitty alkuperäisten ummistettujen oviaukkojen jätit purettujen ovien sijaintipaikat pistekatkoviivoilla perustuen rakennuksesta säilyneisiin rakennuspiirustuksiin. Varmuutta ei ole onko kaikkia kohtia toteutettu piirustusten perusteella.

Osa muutosvaiheiden oviksi merkityistä (M) saattaa olla alkuperäisiä muualta siirrettyjä ovia.

Aulan ja tilan 121 välillä on ovi (kuvassa oikealla), mutta aukko on ummistettu vuonna 1972. Siinä tapauksessa, että ovi jätettiin paikalleen muutoksesta huolimatta, ovi on alkuperäinen.

Aulan muissa alkuperäisissä ovissa on lasitus yläosassa. Lisäksi 121 oven peilijako alaosassa ei sovi samalla tavalla yhteen seinän paneelin kanssa kuten muissa aulan ovissa.

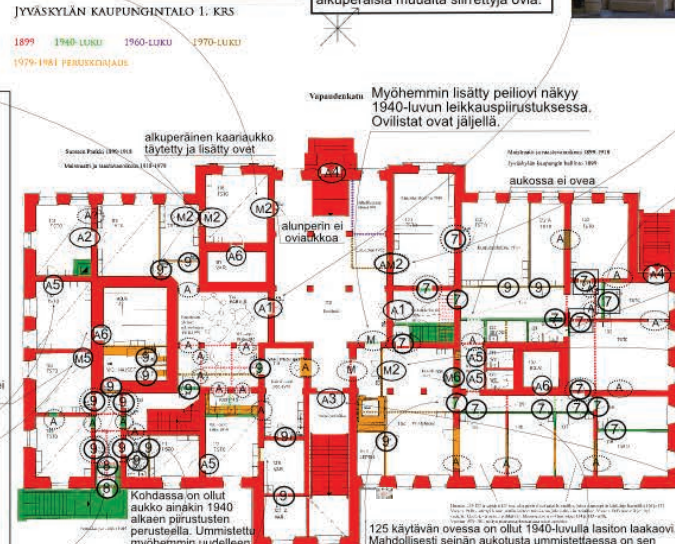

Tilan 124 ovi on peräisin 1940-luvun muutoksesta. Oven profiloituidut ovilistat saattavat olla talon sisältä siirrettyjä alkuperäisiä listoja. (Ovilistat on otettu talteen)

Oven 102 esinotetut värikerrokset

- kaksilehtinen pariovi
- yksilehtinen ovi
- purettu ovi (soikeana pariovi)
- mahdollisesti alkuperäiset vuorilistat (merkitty vain jos listojen kanssa on uusittu ovi)
- A alkuperäinen ovi ja vuorilistat
- M peiliovi muutosvaiheesta (ovi siirretty talon sisältä tai tehty uusi ovi listoineen alkuperäisen mallin mukaan)
- 1 lasiparivoi
- 2 paripeiliovi (alkuperäisiä (A) tai merkinnällä (M) siirretty talon sisältä tai tehty uusi alkuperäisen mallin mukaan)
- 3 portaikon lasiparivoi
- 4 alkuperäiset ulko-ovet
- 5 yksilehtinen peiliovi
- 6 kassaholvin ovi
- 7 1940-luvun ovi
- 8 1940-luvun peili- ja ulko-ovi
- 9 1970-luvun ovi tai sen jälkeen uusittu ovi

(M) OVIENT MUUTOKSIA 1900 - 1940

1900-luvun alun muutokset liittyvät tilojen käytön muutoksiin. Suomen pankin muuttaessa pois tiloihin siirtyi maistraatti ja raastuvanoikeus. Osa ovista on voitu siirtää talon sisältä tai on tehty uusi ovi listoineen alkuperäisen mallin mukaan.

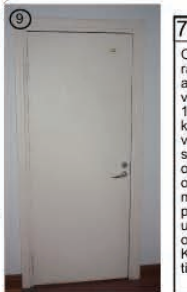
134 peiliovi on todennäköisesti talon sisältä siirretty vanhan mallin mukaan jo aikaisemmissa muutoksissa tehty ovi, joka on asennettu vuoden 1979 peruskorjauksessa tehtyyn uuteen väliseinään tilassa 134. Ovi saattaa olla peräisin piirustuksessa näkyvän hissien eteisen jommasta kummasta aukoista, joissa on ollut peiliovet jo 1940-luvulla piirustusten perusteella.)

9. 1970-LUVUN OVET

Suurin osa uudenaikaisista ovista on 1979 - 81 peruskorjauksesta. Mahdollista on, että joukossa on myös joku 1960-luvun tai -80-luvun jälkeen uusittu ovi. Ovet ovat pääsääntöisesti suorareunaisia laakaovia. Tilan 115A ovi on ikkunalla varustettu. Ovilistoja on kahta tyyppiä: kapea suorareunainen (30mm) ja porrastettu (70mm).

8. Eteisen ovi uuteen oviaukkoon maistraattiin vuonna 1945. (Ottu talteen Keski-Suomen museoon.)

7 ja 8. 1940-LUVUN OVET

Ovet liittyvät maistraatin ja rahatoimiston muutoksiin 1940-luvun aikana. Ovista osa on ikkunalla varustettuja laakaovia (135-138, 121, 124-125). Muutassa ovessa ovea kehystävä uurre. Ovien lasimateriaali vaihtelee. Muut ovet ovat suorareunaisia laakaovia. Ovilistoista osa on 40-luvun profiloitua tyyppiä ja osa kapeaa ilman profiilia. Piirroksen merkityissä ovissa on voimakkaasti profiloitua mahdollisesti rakennuksesta uudelleen käytettyjä alkuperäisiä ovilistoja. Keski-Suomen museoon on tallennettu tilojen 136 ja tuulikaapin 107 ovet.

Jyväskylän kaupungintalo: 2krs.ovityypit
1.10.2010 Jyväskylän yliopiston museo/IRM, pohjakuva kaupungintalon rakennushistoriaselvitys/LL

- kaksilehtinen pariovi
 - yksilehtinen ovi
 - purettu alkuperäinen ovi (soikeana kyse pariovista)
 - A alkuperäinen ovi ja vuorilistat
- 1 lasiparivoi
 - 2 juhlasalin ovityyppi
 - 3 paripeiliovi (tyyppi sama kuin 1.krs)
 - 4 juhlasalin parvekkeen ovi
 - 5 laakaovet myöhemmistä muutoksista

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN TALO 2. KRS

1899 1940-1941 1979-1981 1981-1982

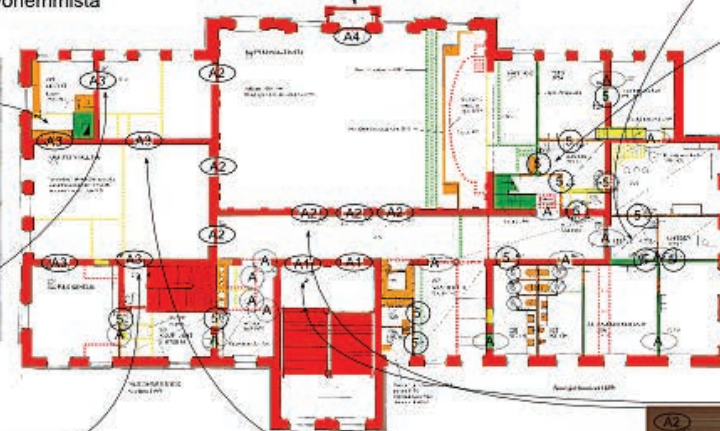
1979-1981 1979-1981

Kaupungintalon 2.krs:ssa alkuperäiset ovet ovat säilyneet pääkäytävän, juhlasalin, vanhan kaupunginhallituksen tiloissa (203) ja huoneissa 201 ja 202. Muissa tiloissa olevat laakaovet ovat suurimmaksi osaksi peräisin todennäköisesti vuosina 1979 - 81 tehdystä peruskorjauksesta. Muutamassa oviaukossa on säilytetty ovilistat todennäköisesti 1940-luvulta (217 ja 224). Tilan 221 komeron ovet ovat 1940-luvulta.

203-201välinen ovi on ollut tilan 201 puolella peitossa levytyksen takana. Siitä on löydetty alimpana tummanharmaata, joka voi olla myös pohjuste. Toisessa kerroksessa on harmaan eri sävyjä vaihdellen kehys-, lista- ja peiliosissa, mikä on ollut maalaustapa alkuperäisen työselityksen mukaan.

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN TALON
KORJAUS- JA
KUNTOKORJAUS-
KÄSIKIRJA
1979-1981
KORJAUS- JA
KUNTOKORJAUS-
KÄSIKIRJA
1979-1981

Porrashuoneen ja juhlasalin ovi-tyypit eroavat muista 2 krs:n peiliovista peilien koristeellisissa yksityiskohdissa. A3 tyyppin peiliovat ovat puuleikkauksiltaan samantyyppiset kuin 1krs:n peiliovat (A2,M2). Alkuperäisen työselityksen mukaan juhlasalin ja paraatipiortaan ovet suunniteltiin maalattavaksi tammenväriin ja ruokasalin ovet vaaliväriin (saksanpähkinä). Alkuperäiset värikerrokset on poistettu viimeisimmässä peruskorjauksessa.

Jyväskylän kaupungintalo: 3krs.ovityypit

1.10.2010 Jyväskylän yliopiston museo/RM, pohjakuva kaupungintalon rakennushistoriaselvitys/LL

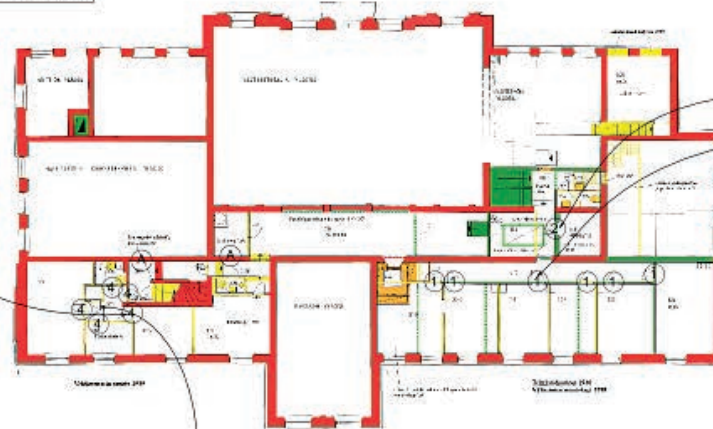
- (A) Alkuperäisen oven paikka
- 1 Lasiovi vuoden 1940 muutoksista
- 2 Holvin palo-ovi vuoden 1940 muutoksista
- 3 Lasi- ja laakaovia vuoden 1959 muutoksista

JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN TALO 3. KR. S

1859 1910-1918 1920-1927 1960 LÄIKKÄ
1970-1983 1979-1981 REKONSTRUOINTI

Ovi on otettu talteen Keski-Suomen museoon.

3.kerroksen alkuperäisissä piirustuksissa on nähtävissä kaksi oviaukkoa. Ullakkokerroksen koillisriipeen tehtiin toimistohuoneita vuonna 1940, miltä ajalta on säilynyt lasiovia. Suurin osa niiden heloista on uusittu.

Rakennuksen etelänurkkaan rakennettiin vuonna 1959 vahtimestarin huoneisto.

3.kerroksen muut ovet ovat moderneja laakaovia.

Ovi on otettu talteen Keski-Suomen museoon.

